

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

คู่มือการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มบริหารงานบุคคล
สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕

<http://reol5.moe.go.th>

๐๕๓๒ ๒๑๔๑๓

๐๕๓๒ ๑๔๕๗๕

คู่มือการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ
สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มบริหารงานบุคคล
สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ	คู่มือการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ปรึกษา	ศึกษาธิการภาค ๑๕ (นายชาติรี ม่วงสว่าง) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา (นางสาวเพ็ญพร ประระดี) ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล (นางสาวพรรตนา ชัยชนะศิลป์) ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ (นางศนิชล เพ็งพิมพ์) ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา (นางพันธุ์ทิพย์ โลราช) ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจราชการ และติดตามประเมินผล (นางสาววาสนา ปิยะฤดีวรรณ) ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์การศึกษา (นายศิริชานนท์ พิกุลทอง)
เรียบเรียง	นายพิชัยณรงค์ มั่นทนวงศ์ นิติกรชำนาญการ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕
เจ้าของ	สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ออกแบบปก	นายพิชัยณรงค์ มั่นทนวงศ์

คำนำ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์คู่มือการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคลพนักงานราชการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ เกี่ยวกับวินัย การดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ของพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ยกเว้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยที่มาของระบบพนักงานราชการ การบริหารราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อกำหนดเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการทางวินัย ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ และวิธีการสอบสวนวินัยพนักงานราชการ ตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่นำมาใช้ในการสอบสวนพนักงานราชการ ในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยอนุโลม หลักเกณฑ์การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ วิธีการออกคำสั่งลงโทษ การออกจากราชการ และการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนี้ จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับวินัย การดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ของพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ตามสมควร หากมีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใดในการจัดทำคู่มือนี้ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕ ต้องขออภัยและขออน้อมรับคำติชมเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาคู่มือนี้ให้มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ในอนาคตต่อไป

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕

พฤศจิกายน ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ที่มาของระบบพนักงานราชการ	๒
๒. ประเภทและคุณสมบัติของพนักงานราชการ	๓
๓. ลักษณะของสัญญาจ้างพนักงานราชการ	๗
๔. การบริหารราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	๑๑
บทที่ ๒ วินัยและการรักษาวินัยของพนักงานราชการ	๑๘
๑. ความหมายของวินัย	๑๘
๒. การรักษาวินัย	๑๘
๓. โทษทางวินัย	๑๘
๔. ข้อกำหนดเรื่องวินัยของพนักงานราชการ	๑๙
๕. ลักษณะของการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง	๒๐
๖. ลักษณะของการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง	๓๔
บทที่ ๓ การดำเนินการทางของวินัยพนักงานราชการ	๔๔
๑. การร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษ	๔๔
๒. การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น	๔๖
๓. การตั้งเรื่องกล่าวหาและข้อกล่าวหา	๔๘
๔. การดำเนินการทางวินัยโดยไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	๔๙
๕. หลักเกณฑ์การสอบสวนวินัยพนักงานราชการ	๕๑
๖. การกำหนดประเด็นการสอบสวน	๖๙
๗. การรับฟังพยานหลักฐาน	๗๑
๘. การจัดทำรายงานการสอบสวน	๗๔
๙. การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้ออกจากราชการไปแล้ว	๗๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การตรวจสอบสำนวนการสอบสวน การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ และการลงโทษ	๘๖
๑. การตรวจสอบสำนวนการสอบสวน	๘๖
๒. การพิจารณาความผิด และการกำหนดโทษ	๙๑
๓. การลงโทษทางวินัย	๙๘
๔. การสั่งพักราชการ	๑๐๓
บทที่ ๕ การออกจากราชการ	๑๐๙
๑. ครบกำหนดสัญญาจ้าง	๑๐๙
๒. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม	๑๑๐
๓. ตาย	๑๑๑
๔. ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	๑๑๑
๕. ถูกให้ออกเพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง	๑๑๓
๖. เหตุอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบหรือข้อกำหนดของส่วนราชการหรือตามสัญญาจ้าง	๑๑๓
๗. ลาออก	๑๑๔
๘. ส่วนราชการบอกเลิกสัญญา	๑๑๕
๙. อายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์	๑๑๖
บทที่ ๖ การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย	๑๑๘
๑. การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยภายในฝ่ายปกครอง	๑๑๘
๒. การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อศาลปกครอง	๑๒๙
๓. การขอพิจารณาใหม่	๑๔๐
บรรณานุกรม	๑๔๕
ภาคผนวก	๑๔๖
๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗	๑๔๗
๒. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗	๑๕๗

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก (ต่อ)

๓. ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙	๑๕๘
๔. ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการ ทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙	๑๖๑
๕. ตัวอย่างแบบที่ใช้ในการสอบสวน (แบบ ดว. ๑ - ดว. ๖)	๑๖๔
๖. ตัวอย่างคำสั่งลงโทษวินัยพนักงานราชการ	๑๗๕

បញ្ជី

បញ្ជី

บทที่ ๑ บทนำ

๑. ที่มาของระบบพนักงานราชการ

แนวคิดเกี่ยวกับปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ต้องการปรับเปลี่ยนให้ระบบราชการเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัดและคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจ โดยได้นำเอาระบบการจ้างงานตามสัญญาจ้างมาใช้ทดแทนลูกจ้างประจำเพื่อให้ภาครัฐมีรูปแบบการจ้างงานที่หลากหลาย มีหลักเกณฑ์วิธีการที่ยืดหยุ่นทำให้เกิดความคล่องตัวต่อการทำงานในระบบราชการสอดคล้องกับระบบบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ การจ้างงานในภาคราชการโดยใช้ระบบสัญญาจ้างจะทำให้กำลังคนภาครัฐในอนาคตมีเพียงข้าราชการ และบุคลากรภายนอกที่ปฏิบัติงานตามสัญญาจ้าง^๑ เท่านั้น

ภายหลังการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๖ ได้มีมติเห็นชอบให้นำเอาระบบสัญญาจ้างมาใช้เพื่อจ้างบุคคลธรรมดามาทำงานในระบบราชการควบคู่กับข้าราชการ และเพื่อทดแทนตำแหน่งลูกจ้างประจำของส่วนราชการเดิมที่เกษียณอายุราชการไป อีกทั้ง เป็นการแก้ปัญหากรณีที่ส่วนราชการมีความจำเป็นต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้ามาปฏิบัติงานในบางเรื่องที่มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการที่แน่นอนโดยมีการจ่ายค่าตอบแทนที่จูงใจ^๒ สำนักงาน ก.พ. จึงได้นำเรื่องระบบลูกจ้างตามสัญญาจ้างมาดำเนินการ พร้อมทั้งได้ขยายผลให้มีความหลากหลายของรูปแบบการจ้างงานในส่วนของการจ้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนชื่อ “ลูกจ้างสัญญาจ้าง” เป็น “พนักงานราชการ” และวางระบบบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เรื่องการกำหนดลักษณะงาน ตำแหน่ง และกรอบอัตรากำลัง การกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ การสรรหาและเลือกสรร และการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งนี้ ภายใต้หลักการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สำคัญได้แก่ หลักสมรรถนะ (Competency Based) หลักผลงาน (Performance Based) และหลักคุณธรรม (Merit Based) และเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารภาครัฐแนวใหม่ จึงมุ่งเน้นการมอบอำนาจให้ส่วนราชการบริหารจัดการเองภายใต้ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างๆ เป็นแนวทางสำหรับส่วนราชการถือปฏิบัติได้อย่างคล่องตัวและยืดหยุ่น (Freedom and Flexibility)^๓ มากยิ่งขึ้น

^๑ สำนักงาน ก.พ. ,คู่มือบริหารงานพนักงานราชการ ๒๕๕๕, (นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๕), ๑-๒.

^๒ หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๒๓๗๙ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๖

^๓ สำนักงาน ก.พ. ,คู่มือบริหารงานพนักงานราชการ ๒๕๕๕, ๒.

ต่อมาได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗^๔ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

๒. ประเภทและคุณสมบัติของพนักงานราชการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการแบ่งประเภทของพนักงานราชการออกเป็น ๒ ประเภท คือ^๕

๑. พนักงานราชการทั่วไป ได้แก่ พนักงานราชการซึ่งปฏิบัติงานในลักษณะเป็นงานประจำทั่วไปของส่วนราชการในด้านงานบริการ งานเทคนิค งานบริหารทั่วไป งานวิชาชีพเฉพาะ หรืองานเชี่ยวชาญเฉพาะ

๒. พนักงานราชการพิเศษ ได้แก่ พนักงานราชการซึ่งปฏิบัติงานในลักษณะที่ต้องใช้ความรู้หรือความเชี่ยวชาญสูงมากเป็นพิเศษเพื่อปฏิบัติงานในเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นเฉพาะเรื่องของส่วนราชการ หรือมีความจำเป็นต้องใช้บุคคลในลักษณะดังกล่าว

โดยบุคคลที่จะได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการนั้น จะต้องมีความรู้และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้^๖

๑. มีสัญชาติไทย

๒. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี

๓. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

๔. ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

๕. ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

๖. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญาเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือเป็นผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปี

การจ้างบุคคลผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปีตามวรรคหนึ่งเข้าเป็นพนักงานราชการต้องกำหนดให้บุคคลผู้นั้นยื่นหนังสือรับรองความประพฤติว่าไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่น่ารังเกียจของสังคมตามแบบที่เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย^๗

^๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๕ ง ๑๖ มกราคม ๒๕๔๗

^๕ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๖

^๖ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘

^๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓

๗. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปล่อยออก หรือไล่ออกจากราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
๘. ไม่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของราชการส่วนท้องถิ่น

๙. คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่ส่วนราชการกำหนดไว้ในประกาศการสรรหาหรือการเลือกสรรบุคคลเพื่อจ้างเป็นพนักงานราชการ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็น หรือเหมาะสมกับภารกิจของส่วนราชการนั้น

กรณีที่ส่วนราชการมีความจำเป็นที่จะต้องจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นพนักงานราชการตามข้อผูกพันหรือภารกิจของส่วนราชการก็ไม่ให้นำเอาคุณสมบัติเรื่องสัญชาติมาใช้บังคับกับพนักงานราชการชาวต่างประเทศด้วย คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลซึ่งจะจ้างเป็นพนักงานราชการ บุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตลอดระยะเวลาของสัญญาจ้าง หากขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามอาจเป็นเหตุให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลงได้^{๘๘}

แต่อย่างไรก็ตามมีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ซึ่งได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการที่ควรต้องพิจารณา เช่น กรณีผู้ซึ่งได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการตกเป็นบุคคลล้มละลายในระหว่างระยะเวลาการจ้างแล้วต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลาย ตามมาตรา ๖๓^{๘๙} แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ จะถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นมีลักษณะต้องห้ามที่ทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดหรือไม่ ในกรณีของข้าราชการที่ตกเป็นบุคคลล้มละลายแต่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุได้สั่งให้ออกจากราชการ แล้วต่อมาศาลได้มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ในกรณีเช่นนี้ถือได้ว่าข้าราชการผู้นั้นได้พ้นจากสภาพการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว จึงไม่ใช่ผู้ขาดคุณสมบัติผู้มีอำนาจสั่งบรรจุไม่อาจสั่งให้ออกจากราชการได้^{๙๐} นิติสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับรัฐนั้นเป็นนิติสัมพันธ์ที่ผ่านคำสั่งบรรจุแต่งตั้ง โดยหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีโครงสร้างการบังคับบัญชาตามลำดับชั้นสายการบังคับบัญชา ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่าย่อมมีอำนาจในการตรวจสอบและควบคุมการกระทำของผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า^{๙๑} นิติสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับรัฐจึงเป็นนิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการ

^{๘๘} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๘ (๒)

^{๘๙} มาตรา ๖๓ เมื่อศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วลูกหนี้จะเสนอคำขอประนอมหนี้ก็ได้ ในกรณีนี้ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๖ ว่าด้วยการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าลูกหนี้ได้เคยขอประนอมหนี้ไม่เป็นผลแล้วห้ามมิให้ลูกหนี้ขอประนอมหนี้ภายในกำหนดเวลาสามเดือน นับแต่วันที่การขอประนอมหนี้ครั้งสุดท้ายไม่เป็นผล

ถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ศาลมีอำนาจสั่งให้ยกเลิกการล้มละลาย และจะสั่งให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนหรือจะสั่งประการใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

^{๙๐} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ ๓๒๓/๒๕๓๕

^{๙๑} นิติกร ชัยวิเศษ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายวินัยข้าราชการ, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๖๔), ๑๘.

บริหารงานบุคคลและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ มีใช้สถานะเช่นนายจ้างกับลูกจ้างในระบบสัญญาจ้าง ซึ่งแตกต่างจากพนักงานราชการที่นิติสัมพันธ์ระหว่างพนักงานราชการกับรัฐนั้นเป็นนิติสัมพันธ์ในระบบสัญญาจ้างที่รัฐมีฐานะเป็นนายจ้าง และพนักงานราชการอยู่ฐานะของลูกจ้างของรัฐ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการพิจารณาเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานราชการนอกจากจะพิจารณาตามที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้ว จะต้องพิจารณาจากข้อตกลงในสัญญาจ้างของพนักงานราชการด้วย เมื่อข้อตกลงในสัญญาได้กำหนดไว้ว่าการขาดคุณสมบัติในการจ้างเป็นพนักงานราชการ (เป็นบุคคลล้มละลาย) เป็นเหตุให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลง นิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (หน่วยงานผู้ว่าจ้าง) กับพนักงานราชการ ผู้รับจ้างจึงสิ้นสุดลงตามข้อตกลงในสัญญาแล้ว โดยไม่จำเป็นที่หน่วยงานรัฐที่จ้างจะต้องบอกกล่าวล่วงหน้าแต่อย่างใด แม้ต่อมาศาลจะมีคำสั่งให้พ้นจากการล้มละลายก็ไม่ทำให้นิติสัมพันธ์ที่สิ้นสุดลงไปแล้ว กลับฟื้นคืนมาได้อีก ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าจะไม่อาจนำเอากรณีข้าราชการพ้นจากการล้มละลายมาใช้กับกรณีของพนักงานราชการได้

สำหรับกรณีการไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น ผู้ซึ่งได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการต้องไม่เคยต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก คำว่าคำพิพากษา “ถึงที่สุด” (Final Judgment) มีความหมายว่า คดีนั้นเป็นอันเสร็จสิ้นลงและไม่อาจขอให้มีการเปลี่ยนแปลงคำชี้ขาดในคำพิพากษานั้นได้อีกต่อไป โดยการขอให้ทบทวนแก้ไขมีสภาพเด็ดขาดทางกฎหมายในรูปแบบ^{๑๒} ดังนั้น กรณีคำพิพากษาถึงที่สุดจึงหมายถึง^{๑๓}

๑. คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ตามกฎหมายไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ คดีให้ถือเป็นที่สุดนับตั้งแต่วันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นต้นไป

๒. คำพิพากษาหรือคำขอให้พิจารณาใหม่ที่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ แต่มิได้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นที่สุดนับตั้งแต่วันที่ศาลอ่านคำสั่งนั้นสิ้นสุดลง

๓. กรณีคดีที่มีการอุทธรณ์ ฎีกา หรือคดีที่มีการขอให้พิจารณาคดีใหม่ ถ้าต่อมาศาลได้มีการจำหน่ายคดีออกจากสารบบความให้ถือว่าเป็นที่สุดนับตั้งแต่วันที่ศาลสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

สำหรับโทษที่กระทำโดยประมาทนั้น คำว่าประมาท หมายถึง การกระทำที่ไม่ได้เจตนาแต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ทั้ง ๆ ที่สามารถใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้^{๑๔} อาทิเช่น ความผิดฐานกระทำโดย

^{๑๒} สำนักงานกิจการยุติธรรม, “คดีถึงที่สุด : คำนี้ในกฎหมาย,” สำนักงานกิจการยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๕, <https://justicechannel.org/category/law-in-words>.

^{๑๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๗

^{๑๔} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่

ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย^{๑๕} กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส^{๑๖} เป็นต้น ในส่วนของความผิดลหุโทษนั้น หมายถึง ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๑๗} เช่น ความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน^{๑๘} ความผิดฐานส่งเสียงอื้ออึงโดยไม่เหตุผลอันสมควร^{๑๙} ความผิดฐานยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุ ในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมชน^{๒๐} เป็นต้น แต่ก็มีประเด็นที่น่าสนใจในกรณีของการละเมิดอำนาจศาลแล้วถูกศาลสั่งให้ลงโทษจำคุก จะถือว่าเป็นกรณีกระทำความผิดอาญาหรือไม่ เนื่องจากการละเมิดอำนาจศาลเป็นเพียงการกระทำละเมิดต่ออำนาจและหน้าที่ของศาล ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งเป็นอำนาจและหน้าที่พิเศษ โดยเฉพาะของศาล การกำหนดให้มีโทษอยู่ด้วยก็เพื่อให้การใช้อำนาจและหน้าที่ของศาลดังกล่าวนั้นบรรลุผลอันเป็นมาตรการตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การละเมิดอำนาจศาลจึงมิใช่การกระทำความผิดในทางอาญาแต่อย่างใด^{๒๑}

หากผู้ซึ่งได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการเคยต้องได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดอาญาที่มีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษโดยได้รับโทษและพ้นโทษไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ จะถือว่าบุคคลเป็นผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดอาญาอันจะทำให้เป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการจ้างเป็นพนักงานราชการหรือไม่ กรณีดังกล่าวเห็นว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลทำให้ผู้นั้นได้รับการล้างมลทิน โดยผลของการล้างมลทินดังกล่าวมีผลทำให้ถือว่าผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมิได้เคยต้องโทษจำคุกในกรณีนั้น ๆ มาก่อน^{๒๒} ทำให้ผู้นั้นไม่ขาดคุณสมบัติในการจ้างเป็นพนักงานราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๖) ผลของพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ นอกจากจะมีผลทำให้ผู้ที่เคยได้รับโทษอาญาได้รับการล้างมลทินโดยให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษทางอาญาในกรณีนั้น ๆ แล้ว ยังรวมถึงกรณีผู้ที่เคยได้รับโทษทางวินัยกรณีเคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกตามคำสั่งของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทาง

^{๑๕} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑

^{๑๖} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๐

^{๑๗} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๒

^{๑๘} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘

^{๑๙} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๐

^{๒๐} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๖

^{๒๑} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๔๔๔/๒๕๒๘

^{๒๒} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ป ๓๔๑ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑

วินัยในกรณีนั้น ๆ^{๒๓} และไม่ทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการจ้างเป็นพนักงานราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๗) แต่อย่างไรก็ดีแม้บุคคลนั้นจะเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากบุคคลนั้นได้พ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี และบุคคลนั้นได้ยื่นหนังสือรับรองความประพฤติว่าไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่น่ารังเกียจของสังคม โดยใช้หนังสือรับรองความประพฤติตามแบบที่เลขาธิการ ก.พ. กำหนด^{๒๔} ที่มีผู้บังคับบัญชาเดิม นายจ้าง หรือบุคคลผู้มีเกียรติเชื่อถือได้พร้อมทั้งแนบเอกสารแสดงการพ้นโทษจำคุกประกอบด้วยบุคคลนั้นก็สามารถได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการได้ นอกจากนี้ส่วนราชการสามารถกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอื่นเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ (๑) – (๘) ไว้ในประกาศสรรหาหรือเลือกสรรของส่วนราชการนั้นก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและเหมาะสมกับภารกิจของส่วนราชการนั้น แต่ขอได้พึงระมัดระวังการกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามที่อาจมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เช่น การกำหนดคุณสมบัติให้รับเฉพาะบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเกียรตินิยม^{๒๕} การกำหนดให้รับเฉพาะคนโสดเข้ารับราชการ^{๒๖} การกำหนดเพศของผู้สมัคร เป็นต้น ในกรณีการทำสัญญาจ้างบุคคลที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการจ้างเป็นพนักงานราชการตั้งแต่ต้น หากบุคคลนั้นรู้ว่าตนเองไม่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามแต่กลับปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้แจ้ง ย่อมต้องถือว่าบุคคลนั้นไม่สุจริตมาตั้งแต่ต้น การจ้างลูกจ้างที่ขาดคุณสมบัติการเป็นพนักงาน สัญญาจ้างนั้นย่อมตกเป็นโมฆะ^{๒๗}

๓. ลักษณะของสัญญาจ้างพนักงานราชการ

๓.๑ สัญญาจ้างพนักงานราชการเป็นสัญญาทางปกครอง

แม้สัญญาจ้างของพนักงานราชการเป็นสัญญาที่มีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ (นายจ้าง) กับเอกชนอีกฝ่ายหนึ่ง (ลูกจ้าง) โดยลักษณะของสัญญาจ้างพนักงานราชการนั้นเป็นลักษณะของสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^{๒๘} แต่เนื่องจากศาลปกครองสูงสุดได้อธิบายเกี่ยวกับ

^{๒๓} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/๒๒๐ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/๘๘๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

^{๒๔} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๑/ว ๓ เรื่อง หนังสือรับรองความประพฤติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐

^{๒๕} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๕๘/๒๕๕๐

^{๒๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อบ. ๓๐๑/๒๕๖๔

^{๒๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๓๑/๒๕๔๘

^{๒๘} มาตรา ๕๗๕ อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

ความหมายของสัญญาทางปกครองไว้ว่าสัญญาใดจะเป็นสัญญาทางปกครองตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้นั้น คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเป็นหน่วยงานทางปกครอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนรัฐ และสัญญานั้นต้องมีลักษณะเป็น สัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ หรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือแสวงหาประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเป็นสัญญาที่หน่วยงานทางปกครองหรือบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐตกลงให้คู่สัญญา อีกฝ่ายหนึ่งเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะโดยตรง หรือเป็นสัญญาที่มีข้อกำหนดใน สัญญาซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แสดงถึงเอกสิทธิ์ของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนิน กิจกรรมทางปกครองซึ่งก็คือการบริการสาธารณะบรรลุผล^{๒๙} โดยศาลปกครองเห็นว่าข้อตกลงการจ้างลูกจ้าง ของส่วนราชการมีลักษณะเป็นข้อตกลงให้ลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่ราชการอันเป็นภารกิจของส่วนราชการในการ จัดทำบริการสาธารณะ การจ่ายค่าจ้างนั้นส่วนราชการต้องจ่ายตามระเบียบกระทรวงคลังส่วนราชการไม่มี อิสระที่จะกำหนดค่าจ้างได้เองเช่นนายจ้างจากภาคเอกชน ข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นการให้เอกชนเข้า ดำเนินงานหรือเข้าร่วมดำเนินงานจัดทำบริการสาธารณะอันเป็นสัญญาทางปกครอง^{๓๐} โดยความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานของทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมี ๒ ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทข้าราชการ และความสัมพันธ์ที่ เกิดขึ้นตามสัญญา ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภท ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว ความสัมพันธ์ทั้ง ๒ ลักษณะเป็นความสัมพันธ์ที่มีขึ้นเพื่อให้คู่สัญญาเข้ามา ดำเนินงานหรือเข้าร่วมดำเนินงานบริการสาธารณะกับหน่วยงานทางปกครองซึ่งเป็นความสัมพันธ์ตาม กฎหมายมหาชน ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้ระบอบกฎหมายเอกชน^{๓๑} นอกจากนี้คณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้มีคำวินิจฉัยว่าหน่วยงานของรัฐมีภารกิจในการบริการสาธารณะ ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของรัฐจึงเป็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานของรัฐที่มี อำนาจเหนือกว่าลูกจ้างที่เป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้เข้าร่วมปฏิบัติการกิจกรรมบริการสาธารณะของรัฐ อันเป็น ความสัมพันธ์ตามกฎหมายมหาชน มิใช่ความสัมพันธ์ในฐานะนายจ้างกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน ในกฎหมายแพ่งทั่วไป ข้อตกลงจ้างดังกล่าวจึงไม่ใช่สัญญาจ้างแรงงานแต่เป็นสัญญาทางปกครอง^{๓๒} จากแนว คำวินิจฉัยของศาลปกครอง และคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจึงพอสรุปได้ว่าสัญญา จ้างพนักงานราชการเป็นสัญญาที่ให้เอกชน (บุคคล) เข้าดำเนินงานหรือร่วมดำเนินงานในการจัดทำบริการ

^{๒๙} มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งที่ ๖/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๔

^{๓๐} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๕๔๕/๒๕๔๖

^{๓๑} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๖๑/๒๕๔๗

^{๓๒} คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๓๖/๒๕๔๘

สาธารณะอันเป็นภารกิจของส่วนราชการซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระบบกฎหมายมหาชน สัญญาจ้างพนักงานราชการจึงมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครองมิใช่สัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓.๒ สัญญาจ้างพนักงานราชการมีกำหนดระยะเวลาการจ้างแน่นอน

หลักทั่วไปในสัญญาทางแพ่งนั้นบุคคลที่เข้าทำสัญญาตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) จะเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล ทั้งจากภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้โดยที่บุคคลนั้นจะต้องไม่บกพร่องในเรื่องของความสามารถในการทำนิติกรรม^{๓๓} หลักเสรีภาพในการทำสัญญา ผู้เข้าทำสัญญาจะตกลงทำสัญญากับบุคคลโดยอย่างไรก็ได้ ตราบที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เสรีภาพในการทำสัญญาจึงมี ๒ ความหมาย คือ เสรีภาพในการตกลงทำสัญญา และเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงเมื่อทำสัญญาแล้ว^{๓๔} โดยในสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คู่สัญญาจะตกลงระยะเวลาการจ้างไว้เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคู่สัญญาจะตกลงกัน ไม่มีกฎหมายจำกัดเรื่องระยะเวลาการจ้างไว้ ดังนั้น ในสัญญาจ้างแรงงานในระบบกฎหมายเอกชน คู่สัญญาอาจกำหนดระยะเวลาการจ้างสั้นหรือยาวเพียงใดก็ได้ สัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างเป็นสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน หรือกรณีที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุด ซึ่งเป็นสัญญาจ้างที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างที่แน่นอน โดยคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดระยะเวลาก็ได้

สำหรับการจ้างพนักงานราชการนั้น ให้กระทำเป็นสัญญาจ้างไม่เกินคราวละ ๔ ปี หรือตามโครงการที่มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้ โดยอาจมีการต่อสัญญาจ้างได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของหน่วยงาน^{๓๕} โดยในระหว่างสัญญาจ้างให้ส่วนราชการจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการประจำปี และประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อต่อสัญญาจ้าง^{๓๖} หากไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานถือว่าสัญญาจ้างของพนักงานราชการผู้นั้นสิ้นสุดลง^{๓๗} การสิ้นสุดสัญญาจ้างของพนักงานราชการนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นแล้วยังมีเหตุแห่งการสิ้นสุดสัญญาจ้างในกรณีอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาจ้าง ขาดคุณสมบัติ ตาย ถูกให้ออกเพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือกรณีอื่น ๆ ตามที่ส่วนราชการกำหนด^{๓๘} หรือพนักงานราชการขอลาออก^{๓๙} นอกจากนี้ส่วนราชการยังอาจบอกเลิกสัญญา

^{๓๓} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓

^{๓๔} ศนันทกรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑ (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๖๐), ๓๐๒ - ๓๐๓.

^{๓๕} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๑

^{๓๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๙

^{๓๗} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๐

^{๓๘} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๘

^{๓๙} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๙

ก่อนครบกำหนดสัญญาก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าและไม่เป็นเหตุที่จะเรียกร้องค่าตอบแทน การเลิกสัญญาจ้างได้ เว้นแต่ส่วนราชการจะกำหนดให้ได้รับค่าตอบแทนการออกจากงานโดยไม่มีความผิดไว้^{๔๐} ลักษณะของสัญญาจ้างพนักงานราชการดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน โดยทำสัญญาจ้างได้คราวละไม่เกิน ๔ ปี หรือแล้วแต่โครงการที่มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้ แต่ก็อาจพิจารณาต่อสัญญาจ้างก็ได้ตามความเหมาะสมและจำเป็นของหน่วยงาน

๓.๓ การวินิจฉัยข้อพิพาทสัญญาจ้างพนักงานราชการ

ตามที่ได้กล่าวในเบื้องต้นแล้วว่าสัญญาจ้างพนักงานราชการมีลักษณะเป็นสัญญาที่ให้บุคคลเข้ามาดำเนินงานหรือร่วมดำเนินงานในการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ อันเป็นภารกิจของส่วนราชการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระบบกฎหมายมหาชน อีกทั้ง สัญญาจ้างพนักงานราชการได้มีการบัญญัติให้ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑^{๔๑} และพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘^{๔๒} คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาของพนักงานราชการไม่อยู่ในอำนาจของศาลแรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน ลักษณะของสัญญาจ้างพนักงานราชการมีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง^{๔๓} ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างพนักงานราชการจึงเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง^{๔๔} การนำข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครอง

^{๔๐} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๐

^{๔๑} มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

^{๔๒} มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) ราชการส่วนกลาง

(๒) ราชการส่วนภูมิภาค

(๓) ราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งราชการของกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

(๔) กิจการรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

(๕) กิจการอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

^{๔๓} มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติ

"สัญญาทางปกครอง" หมายความว่ารวมถึง สัญญาที่คู่สัญญาอย่างน้อยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเป็นบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐและมีลักษณะเป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ หรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

^{๔๔} มาตรา ๙ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ...

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

จึงต้องเป็นไปตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้มีสิทธิฟ้องคดีในกรณีเกี่ยวกับการโต้แย้งสัญญาทางปกครอง^{๔๕} ต้องเป็นคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วย เช่น กรณีผู้รับเหมารายย่อยของบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานทางปกครอง ไม่อาจถือได้ว่ามีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับหน่วยงานทางปกครองที่จะมีสิทธิเรียกให้หน่วยงานทางปกครองชำระเงิน เนื่องจากไม่ได้เป็นคู่สัญญากับหน่วยทางปกครองโดยตรงจึงไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี^{๔๖} ในการฟ้องคดีนั้นผู้ฟ้องคดีจะต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลาภายใน ๕ ปี นับตั้งแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี นับตั้งแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี^{๔๗} กรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองจะต้องเป็นคำฟ้องที่การแก้ไขความเดือดร้อนต้องมีคำขอให้ศาลกำหนดค่าบังคับให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขหรือระยะเวลาที่ให้ดำเนินการแล้วเสร็จด้วยก็ได้^{๔๘} สัญญาทางปกครองนั้นมีได้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงไม่ต้องนำเอาเรื่องการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมาใช้กับสัญญาทางปกครอง เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายก่อนการฟ้องคดี จึงไม่จำเป็นต้องอุทธรณ์หรือโต้แย้งก่อน ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองสามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้โดยตรง

๔. การบริหารราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๔.๑ การจัดระเบียบบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดระเบียบบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในช่วงก่อนการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ กระทรวงศึกษาธิการมีการมีบทบาทอำนาจหน้าที่ทั้งด้านการจัดการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม^{๔๙} โดยมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๑๕ หน่วยงาน ดังต่อไปนี้^{๕๐}

๑. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
๒. สำนักงานปลัดกระทรวง
๓. กรมการฝึกหัดครู
๔. กรมการศาสนา
๕. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

^{๔๕} มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๖} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๐๓/๒๕๔๙

^{๔๗} มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๘} มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๙} มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔

^{๕๐} มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔

๖. กรมพลศึกษา
๗. กรมวิชาการ
๘. กรมศิลปากร
๙. กรมสามัญศึกษา
๑๐. กรมอาชีวศึกษา
๑๑. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
๑๒. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
๑๔. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
๑๕. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ต่อมาได้มีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ส่งผลให้มีการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการครั้งใหญ่ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จัดตั้งกระทรวงขึ้นมาใหม่ทำให้มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดกระทรวงที่มีการจัดตั้งขึ้นมาใหม่ เช่น กรมพลศึกษา (ชื่อในขณะนั้นคือสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ) ไปสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา^{๕๑} กรมการศาสนา กรมศิลปากร และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ปัจจุบันคือกรมส่งเสริมวัฒนธรรม) ไปสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม^{๕๒} และกำหนดให้การจัดระเบียบบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปกฎหมายว่าด้วยการนั้น^{๕๓} รัฐสภาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖^{๕๔} มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เพื่อจัดโครงสร้างและจัดระเบียบบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการขึ้นใหม่ โดยมีจัดระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการออกเป็น^{๕๕}

๑. ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง
๒. ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา

^{๕๑} มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๕๒} มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๕๓} มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๕๔} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๖๒ ก ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖

^{๕๕} มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

๓. ระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล แต่ไม่รวมถึงการจัดการศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ^{๕๖}

การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการในครั้งนี้ได้มีการยุบเลิกส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อจัดตั้งเป็นส่วนราชการใหม่ และรับโอนส่วนราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมาจัดตั้งเป็นส่วนราชการใหม่ในกระทรวงศึกษาธิการด้วย ในการจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลางนั้นได้มีการแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้^{๕๗}

๑. สำนักงานรัฐมนตรี
๒. สำนักงานปลัดกระทรวง
๓. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
๔. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๕. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
๖. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

โดยได้มีการกำหนดให้ส่วนราชการทั้งหมด ยกเว้นสำนักงานรัฐมนตรี มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีเลขาธิการเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวง^{๕๘} ทำให้กระทรวงศึกษาธิการมีโครงสร้างการบริหารราชการโดยแตกต่างจากกระทรวงอื่น ๆ

ในการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษานั้น ได้มีการรับโอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๕๙}

^{๕๖} แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

^{๕๗} มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๕๘} มาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๕๙} มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

ในการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้มีการรับโอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๖๐}

ในการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้น ได้มีการรับโอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณของทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กรมอาชีวศึกษา เฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา^{๖๑}

ในการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น ได้มีการรับโอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณของกรมอาชีวศึกษา ยกเว้นสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา^{๖๒}

สำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้โอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณไปเป็นของสำนักงานปลัดกระทรวง ยกเว้นข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ให้โอนไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๖๓} ทำให้ปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมการศึกษานอกโรงเรียนเดิม) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูเดิม) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเดิม) มีฐานะเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันได้มีตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ยกเลิกกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเดิม และได้มีการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยได้มีการโอนอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ทรัพย์สิน หนี้สิน อัตรากำลัง และงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไปเป็นของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ทำให้ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการประกอบไปด้วย

๑. สำนักงานรัฐมนตรี
๒. สำนักงานปลัดกระทรวง

^{๖๐} มาตรา ๖๓ และมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๖๑} มาตรา ๖๕ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๖๒} มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๖๓} มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

๓. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
๔. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๕. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๔.๒ โครงสร้างการบริหารราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีการแบ่งส่วนราชการภายในประกอบไปด้วย

ก. ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมประกอบไปด้วย

- (๑) สำนักอำนวยการ
- (๒) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (๓) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- (๔) สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
- (๕) สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
- (๖) สำนักตรวจราชการ และติดตามประเมินผล
- (๗) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
- (๘) สำนักนิติการ
- (๙) กลุ่มตรวจสอบภายใน
- (๑๐) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
- (๑๑) ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

ข. ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ ประกอบไปด้วย

- (๑) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗
- (๒) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐
- (๓) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑
- (๔) สำนักงานศึกษาธิการภาค จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐
- (๕) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐

ค. ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน ประกอบไปด้วย

(๑) กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม

(๒) กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง
กระทรวงศึกษาธิการ

(๓) ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๔) กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค

(๕) ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ

(๖) ศูนย์ความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ

ง. ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศตามมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ สำนักงานผู้แทนถาวรไทย
ประจำองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ

บทที่

๒๑

**วินัยและการรักษาวินัย
ของพนักงานราชการ**

บทที่ ๒

วินัยและการรักษาวินัยของพนักงานราชการ

๑. ความหมายของวินัย

“วินัย” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายความว่าระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ, ข้อปฏิบัติ^๑

วินัย (Discipline) หมายถึง กฎเกณฑ์ แบบแผนที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติของบุคคลให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร วินัยของพนักงานราชการได้แก่ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อห้ามและข้อปฏิบัติที่ทางราชการกำหนด

นอกจากนี้วินัยยังหมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่พนักงานราชการแสดงออกมาในทางที่ถูกที่ควร เป็นการควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่ถูกระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือแบบแผนที่ทางราชการกำหนดไว้

๒. การรักษาวินัย

การรักษาวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามข้อกำหนดทางวินัย ตามที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ระมัดระวัง ดูแล ป้องกัน ไม่ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยง หากพบว่ามีกรกระทำผิดผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น การรักษาวินัยที่ดีนั้นนอกจากเกิดจากตัวเองที่จะต้องเรียนรู้ สำนึก และตระหนักในหน้าที่แล้ว ผู้บังคับบัญชาก็จะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาให้ผู้ที่บังคับบัญชามีวินัยด้วย^๒

๓. โทษทางวินัย

โทษทางวินัยของพนักงานราชการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มี ๔ สถาน คือ

ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง^๓ มี ๓ ระดับ

(๑) ภาคทัณฑ์

(๒) ตัดเงินค่าตอบแทน

(๓) ลดขั้นเงินค่าตอบแทน

และความผิดวินัยอย่างร้ายแรงมีสถานโทษเดียว คือ ไล่ออก

^๑ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๕, <https://dictionary.orst.go.th/>.

^๒ สำนักงาน ก.ค.ศ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.ค.ศ., ๒๕๕๓), ๒๙.

^๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๖

สำหรับโทษตัดเงินค่าตอบแทนให้ลงโทษตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทนในวันที่ได้รับคำสั่งลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน สำหรับโทษลดเงินค่าตอบแทนให้ลงโทษลดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทนในวันที่ได้รับคำสั่งลงโทษ ถ้าจำนวนเงินต้องถูกตัดหรือลดมีเศษไม่ถึง ๑๐ บาท ให้ปัดทิ้ง^๔ ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. ถูกลงโทษลดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๔ โดยในวันที่ถูกสั่งลงโทษ นาย ก. ได้รับเงินค่าตอบแทนเดือนละ ๒๑,๔๕๒ บาท นาย ก. ต้องถูกลดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทน ๒๑,๔๕๒ บาท คิดเป็นเงินจำนวน ๘๕๘ บาท แต่เนื่องจากเงินที่ถูกตัดมีเศษจำนวน ๘ บาท ไม่ถึง ๑๐ บาท เงินเศษจำนวน ๘ บาทนี้จะต้องถูกปัดทิ้ง นาย ก. จึงต้องถูกลดเงินค่าตอบแทน เป็นจำนวน ๘๕๐ บาท

๔. ข้อกำหนดเรื่องวินัยของพนักงานราชการ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวดที่ ๔ วินัยและการรักษา วินัยได้กำหนดให้พนักงานราชการต้องปฏิบัติงานตามที่กำหนดในระเบียบ ตามที่ส่วนราชการกำหนด ตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาจ้าง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วย กฎหมาย โดยต้องรักษาวินัยตามที่กำหนดไว้เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พนักงานราชการที่ฝ่าฝืน ให้เป็นความผิดทางวินัยและต้องได้รับโทษทางวินัย^๕ นอกจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงาน ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ จะได้กำหนดข้อห้ามและข้อปฏิบัติที่หากพนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทาง วินัยแล้ว ระเบียบดังกล่าวยังได้ให้อำนาจส่วนราชการมีอำนาจในการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด วินัยไม่ร้ายแรง^๖ และความผิดวินัยอย่างร้ายแรง^๗ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของส่วนราชการโดย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ออกข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและ ข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง

^๔ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๐

^๕ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๒ และข้อ ๒๓

^๖ ข้อ ๒๖ ในกรณีที่ปรากฏว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามที่ส่วนราชการกำหนด ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่ง ลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดขั้นเงินค่าตอบแทน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

^๗ ข้อ ๒๔ การกระทำผิดดังต่อไปนี้ ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) ...

(๒) ...

(๓) ...

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) กระทำการอื่นใดที่ส่วนราชการกำหนดว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อใช้เป็นข้อบังคับแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยอาจแยกเป็นกลุ่มการรักษาวินัยได้ดังนี้

(๑) วินัยต่อประเทศชาติ อาทิเช่น ต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต้องสนใจเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และป้องกันภัยอันตรายต่อประเทศอย่างเต็มความสามารถ

(๒) วินัยต่อประชาชน อาทิเช่น ต้องให้การต้อนรับอำนวยความสะดวก ให้ความเป็นธรรม ไม่กลั่นแกล้งดูหมิ่น เหยียดหยามประชาชน

(๓) วินัยต่อผู้บังคับบัญชา อาทิเช่น ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ปฏิบัติงานข้ามผู้บังคับบัญชา และไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

(๔) วินัยต่อเพื่อนร่วมงาน อาทิเช่น ต้องรักษาความสามัคคี สุภาพเรียบร้อย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๕) วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ อาทิเช่น ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ ไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์

(๖) วินัยต่อตนเอง อาทิเช่น ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาชื่อเสียง ไม่กระทำการใด ๆ ให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

๕. ลักษณะการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้กำหนดข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการไว้ในข้อ ๔ (๑) – (๑๖) ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ ๑ สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑) ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๘ พนักงานราชการซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐประเภทหนึ่งในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ จึงต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

^๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒

ประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ หากพนักงานราชการผู้ใดกระทำการในลักษณะที่เป็นการไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก็อาจจะมีผลตามข้อนี้ได้

ลักษณะที่ ๒ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ห้ามมิให้หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญเพราะถ้าพนักงานราชการไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือไม่เที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ประเทศชาติ หรือประชาชน ระบบราชการ และตัวพนักงานราชการเอง

คำว่า “หน้าที่ราชการ” หมายถึง งานที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานราชการโดยตรง ซึ่งได้แก่หน้าที่ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมาย หน้าที่ที่มีกฎระเบียบกำหนดให้ตำแหน่งใดมีหน้าที่ทำการในเรื่องใด หน้าที่ที่เป็นข้อกำหนดในการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อสัญญา หรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา “ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น พนักงานราชการผู้มีหน้าที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในที่ตั้งของสถานที่ราชการ หรือปฏิบัติงานนอกสถานที่ราชการก็ได้ และในการปฏิบัติหน้าที่ก็ไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติในวันและเวลาทำการตามปกติเสมอไป อาจปฏิบัติหน้าที่ในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาที่กำหนดให้เป็นราชการตามปกติก็ได้

คำว่า “ซื่อสัตย์” หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง^{๑๐}

คำว่า “สุจริต” หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสำนึกดี และชอบด้วยทำนองคลองธรรม^{๑๑}

คำว่า “เที่ยงธรรม” หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่ชอบธรรม^{๑๒}

การพิจารณาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัยในกรณีนี้หรือไม่ ต้องพิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อนว่าพนักงานราชการผู้นั้นมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นหรือไม่ หากผู้นั้นไม่มีอำนาจหน้าที่ราชการในเรื่องนั้นก็ไม้อาจถือได้ว่ามีความผิดในกรณีนี้ หากว่ามีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นจึงจะพิจารณาต่อไปว่า พนักงานราชการผู้นั้น

^{๑๔} สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน, (นนทบุรี: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๕), ๑๑.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน.

ได้อาศัยอำนาจหน้าที่นั้น หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่นั้นหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่ การอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์นั้นไม่จำเป็นจะต้องกระทำโดยตรง เพียงแต่กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นทำแม้แต่โดยทางอ้อมก็เป็นความผิดในกรณีนี้แล้ว และคำว่า “ประโยชน์” นั้น ก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของทรัพย์สิน เงินทองเสมอไป แต่หมายรวมถึงการให้ได้รับประโยชน์ หรือการอำนวยความสะดวกในบางเรื่อง ก็ถือได้ว่าเป็นการหาประโยชน์แล้วก็เข้าข่ายเป็นความผิดกรณีนี้แล้ว

ลักษณะที่ ๓ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่า พนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๓) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ และไม่ประมาทเลินเล่อ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ มีความอุตสาหะ คำว่า “อุตสาหะ” คือ การอดทน ความพยายาม ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ การประมาทเลินเล่อ นั้น หมายถึง การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง หรือโดยละเลยในสิ่งที่ควรกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นพนักงานราชการต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของทางราชการด้วย

ลักษณะที่ ๔ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เจเนอรัลที่ทางราชการ

“ข้อ ๕ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่า พนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๔) ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เจเนอรัลที่ทางราชการ กำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือเจเนอรัลที่กำหนดในสัญญา โดยไม่ให้เสียหายแก่ทางราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ เจเนอรัลที่ทางราชการกำหนด หรือเจเนอรัลที่ข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างของพนักงานราชการ นอกจากนี้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังได้กำหนดให้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่กำหนดให้ข้าราชการหรือลูกจ้างต้องปฏิบัติหรือเป็นข้อห้ามในเรื่องใด ให้พนักงานราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหรือต้องห้ามเช่นเดียวกับข้าราชการ หรือลูกจ้างด้วย ยกเว้น กรณีที่ระเบียบหรือเจเนอรัลในสัญญาจ้างยกเว้นให้พนักงานราชการไม่ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับข้าราชการหรือลูกจ้างในบางเรื่องเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ^{๑๓} เนื่องจากการบริหารราชการแผ่นดิน มีกฎหมาย กฎ และระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี รวมถึงนโยบายของ

^{๑๓} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๔

รัฐบาล กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ซึ่งพนักงานราชการในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามแนวทางที่กำหนดไว้ หากมีระเบียบแบบแผนของทางราชการกำหนดไว้อย่างไร พนักงานราชการต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนนั้น ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานราชการเมื่อมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ข้าราชการต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในเรื่องใดแล้ว ให้พนักงานราชการมีหน้าที่ในการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเช่นเดียวกับข้าราชการ

ลักษณะที่ ๕ หน้าที่ในการให้ความสนใจความเคลื่อนไหว อันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๕) ต้องถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษที่จะสนใจและรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และต้องป้องกันภัยอันตรายซึ่งจะบังเกิดต่อประเทศชาติจนเต็มความสามารถ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการถือเป็นหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากหน้าที่ราชการตามปกติที่จะต้องสนใจเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติอันอาจเป็นอันตราย เช่น การทราบข่าวในทางลับว่าจะมีการก่อการร้าย หรือโจมตีสถานที่ราชการ ฯลฯ และจะต้องป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มความสามารถ การป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นไม่ถึงขนาดที่พนักงานราชการจะต้องเอาตนเองเข้าไปเสี่ยงภัยกับภัยอันตรายนั้น เพียงแต่การแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้รับทราบมาให้กับผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบข้อมูลเพื่อตรวจสอบหรือวางมาตรการหรือเฝ้าระวังเหตุการณ์ก็ถือว่าเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันภัยอันตรายตามความสามารถของตนที่จะดำเนินการได้แล้ว

ลักษณะที่ ๖ หน้าที่ในการรักษาความลับของทางราชการ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการต้องรักษาความลับของทางราชการ ความลับของทางราชการนั้นไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะเรื่องที่กำหนดชั้นความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ เท่านั้น แต่หมายรวมถึงความลับที่ไม่พึงเปิดเผยหากเปิดเผยออกไปอาจทำให้เกิดความวุ่นวายหรือเกิดภัยร้ายแรง ความลับของทางราชการเป็นสิ่งที่พึงสงวนไว้ให้รู้แต่เฉพาะผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น พนักงานราชการผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความลับของทางราชการ จะต้องไม่เปิดเผยความลับนั้นไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยต่อเพื่อนร่วมงาน คู่สมรส หรือผู้บังคับบัญชาที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง หากพนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนอาจมีความผิดในกรณีนี้ได้ เช่น พนักงานราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรของหน่วยงาน ไปเปิดเผยข้อมูลผู้ที่ได้รับการสรรหาให้กับบุคคลอื่นทราบก่อนที่จะมีการประกาศผลการสรรหา เป็นต้น

ลักษณะที่ ๗ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๗) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยงเฉพาะการสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงให้พนักงานราชการต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาที่สั่งในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ราชการ หรือในเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบแต่อย่างใด การฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งมิใช่การสั่งหน้าที่ราชการ หรือการสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้

คำว่า “คำสั่ง” หมายถึง การบอกกล่าวให้กระทำ หรือให้ปฏิบัติ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในที่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือเสมอไป^{๑๔} การออกคำสั่งด้วยวาจาก็ถือว่า มีสภาพบังคับได้เช่นเดียวกัน^{๑๕} การสั่งออกคำสั่งในหน้าที่ราชการไม่จำเป็นจะต้องเป็นการออกคำสั่งในเวลาราชการ หรือเฉพาะในสถานที่ทำงานเท่านั้น การสั่งราชการนอกเวลาราชการ หรือในสถานที่ซึ่งมิใช่สถานที่ทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวเสมือนกับเป็นการสั่งราชการในเวลาราชการ ฉะนั้นหากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งราชการนอกเวลาราชการ หรือในสถานที่ซึ่งมิใช่สถานที่ทำงาน คำสั่งนั้นจึงเป็นคำสั่งที่ชอบไม่เป็นโมฆะ และผู้ใต้บังคับบัญชามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นด้วย

คำว่า “ผู้บังคับบัญชา” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือกฎหมายจัดตั้งหน่วยงาน คือผู้ดำรงตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้บังคับบัญชา รวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายบัญญัติให้มอบอำนาจได้ด้วย^{๑๖}

ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนั้นประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี^{๑๗} รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ^{๑๘} ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ^{๑๙}

^{๑๔} สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน, ๔๐.

^{๑๕} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๕๙๘/๒๕๕๗

^{๑๖} สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน.

^{๑๗} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๑ (๓)

^{๑๘} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา ๑๒

^{๑๙} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา ๒๓

ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของพนักงานราชการในสำนักอำนวยการ สำนัก หรือส่วนราชการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าซึ่งเป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะหรือกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ เช่น เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา ของพนักงานราชการในสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา^{๒๐} เลขาธิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการ ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย^{๒๑} เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน เป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน^{๒๒} ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ ผู้อำนวยการสำนัก หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า เป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการในสำนักอำนวยการ สำนัก หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะ เทียบเท่าสำนัก^{๒๓}

ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของพนักงานราชการในสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดได้แก่ ศึกษาธิการภาคเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการในสำนักงานศึกษาธิการภาค^{๒๔} และศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด^{๒๕}

นอกจากผู้บังคับบัญชาที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นผู้บังคับบัญชาแล้ว ยังมี ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่กฎหมาย มิได้กำหนดให้เป็นผู้บังคับบัญชา แต่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการให้เป็นผู้บังคับบัญชา การมอบหมายหรือมอบอำนาจให้เป็นผู้บังคับบัญชาได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้มอบอำนาจได้ โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้วางหลักในการกำหนดให้ตำแหน่งใดบังคับ บัญชาข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการหรือหน่วยงานใด ในฐานะใดให้เป็นไปตามที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจ สั่งบรรจุกำหนด โดยทำเป็นหนังสือตามหลักเกณฑ์ที่ ก.พ. กำหนด^{๒๖} สำหรับตำแหน่งที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมี อำนาจสั่งบรรจุจะกำหนดให้บังคับบัญชาข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการหรือหน่วยงานใด ต้องเป็นผู้ดำรง

^{๒๐} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๐

^{๒๑} พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔

^{๒๒} พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๔

^{๒๓} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา ๒๕

^{๒๔} คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ข้อ ๖

^{๒๕} คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ข้อ ๑๒

^{๒๖} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๙

ตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการขึ้นไป และประเภท อำนวยการ หน่วยงานจะกำหนดให้มีการบังคับบัญชาข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ต้องเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ หรือเป็นหน่วยงานภายในที่ขึ้นตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกระทรวงหรือระดับกรม และกำหนดให้บังคับบัญชาได้ในฐานะหัวหน้ากอง หรือผู้อำนวยการกอง โดยการกำหนดข้าราชการตำแหน่งใดบังคับบัญชาข้าราชการในหน่วยงานนั้นให้ทำเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องระบุ รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของตำแหน่งที่กำหนดให้บังคับบัญชาข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการหรือหน่วยงาน นั้นและฐานะผู้บังคับบัญชาไว้ด้วย^{๒๗} ผู้บังคับบัญชาในกรณีนี้จะใช้ในการกำหนดตำแหน่งบังคับบัญชากรณี การจัดตั้งหน่วยงานภายในซึ่งเป็นหน่วยงานที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ โดยหน่วยงานภายในนั้นต้องมีใช้หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายในสำนักหรือกอง เช่น การตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นเป็น หน่วยงานภายในสำนักนิติการ การตั้งกลุ่มคลังและพัสดุขึ้นเป็นหน่วยงานภายในของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา แต่ต้องเป็นหน่วยงานภายในที่ขึ้นตรงต่อหัวหน้า ส่วนราชการโดยสถานะ ของหน่วยงานภายในมีลักษณะเป็นหน่วยงานที่เทียบเท่าสำนักหรือกอง เช่น การจัดตั้ง กองส่งเสริมและ พัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาคเป็นหน่วยงานภายในระดับกองโดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองเป็น ผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ฯลฯ ในหน่วยงาน^{๒๘} ข้าราชการที่ได้รับมอบหมายให้มา ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาในภูมิภาค ก็จะมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ตามกฎหมายด้วย

นอกจากนี้ มีประเด็นน่าสนใจเกี่ยวกับการมอบอำนาจบังคับบัญชาของหัวหน้าส่วนราชการให้กับ ผู้ดำรงตำแหน่งอื่น เช่น ที่ปรึกษา (ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ประเภทวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ) ให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการนั้น ไม่สามารถกระทำใดเนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวไม่ใช่ ตำแหน่งที่มีกฎหมายกำหนดให้รับมอบอำนาจและใช้อำนาจบังคับบัญชาข้าราชการ และควบคุมรับผิดชอบ ราชการประจำส่วนราชการได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ^{๒๙}

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย ในกลุ่ม งาน หรือฝ่าย ซึ่งเป็น หน่วยงานภายในสำนัก กอง ไม่ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายในกรณีนี้ การขัดขืนหรือไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของผู้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย ไม่ถือเป็นความผิดกรณีขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาในข้อนี้ แต่เนื่องจากผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย เป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

^{๒๗} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๑/ว ๒๓ เรื่อง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการพลเรือน ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒

^{๒๘} ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง จัดตั้งกองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาในภูมิภาค ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๕

^{๒๙} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๒๒๗/๒๕๖๓

ให้ควบคุมการปฏิบัติราชการ กลั่นกรองงานภายในกลุ่ม งาน หรือฝ่ายซึ่งถือเป็นระเบียบแบบแผนของทางราชการอย่างหนึ่ง การขัดขึ้นหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย แม้จะไม่ใช่เป็นผิดกรณีขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ก็อาจจะเป็นความผิดกรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไขที่กำหนด ตามข้อ ๔ (๔) ได้

ลักษณะที่ ๘ ไม่ปฏิบัติราชการข้ามผู้บังคับบัญชา

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๘) ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเว้นแต่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติตามลำดับสายการบังคับบัญชา โดยไม่ข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เพื่อต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานราชการอยู่ภายใต้การอำนวยการของผู้บังคับบัญชาตามลำดับ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับงานทั้งหมดในหน่วยนั้น จึงจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องได้สั่งงาน มอบหมายงาน และกำกับตรวจสอบ หรือรับรู้งานทุกอย่างที่ทุกคนทำในหน่วยนั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นหากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้ทำ หรือได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปแล้ว กรณีเช่นนี้ไม่ถือเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้

คำว่า “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือตน” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานราชการผู้นั้นในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุด เช่น ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการสำนัก

คำว่า “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายในลำดับที่สูงกว่าผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดที่สุด เช่น รองปลัดกระทรวงที่ปลัดกระทรวงมอบหมาย และปลัดกระทรวง เป็นต้น

แต่การปฏิบัติหน้าที่ข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่จะเป็นความผิดวินัยนั้น ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการเท่านั้น หากมิใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ถือว่าเป็นความผิด เช่น พนักงานราชการในสำนักหรือกองทำบันทึกเรียนขอความเป็นธรรมของตนเองเสนอต่อปลัดกระทรวงโดยตรงไม่ผ่านผู้อำนวยการสำนักหรือกอง และรองปลัดกระทรวงที่ปลัดกระทรวงมอบหมายตามลำดับ กรณีนี้ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติราชการในหน้าที่ แต่เป็นการใช้สิทธิในทางส่วนตัว^{๓๐} จึงไม่ถือเป็นความผิดวินัยในข้อนี้

^{๓๐} สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๑/ล ๕๓๑ เรื่อง หารือการปรับบทกฎหมาย ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

ลักษณะที่ ๙ ไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๙) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติงานโดยไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาในทุกกรณีโดยไม่จำกัดเฉพาะในการปฏิบัติราชการเสมอไป แต่หมายรวมถึงทุกเรื่องที่จะต้องมีการรายงาน อาจเป็นการรายงานในเรื่องอื่นที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือแบบธรรมเนียม ของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี กำหนดให้รายงานก็ได้ ซึ่งถ้ามีการรายงานเท็จ หรือรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอกให้แจ้งก็เป็นความผิดทางวินัยในกรณีนี้ได้ เช่น พนักงานราชการไม่มาปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องการเดินทางไปรับนักร้องจากประเทศเกาหลีที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และมายื่นใบลาป่วยในวันรุ่งขึ้น กรณีถือว่าไม่ได้ป่วยจริง จึงเป็นการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา หรือกรณีพนักงานราชการ ต้องหาในคดีอาญาฐานฉ้อโกง และไม่ได้รายงานตามความเป็นจริงให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามมติคณะรัฐมนตรี แต่กลับรายงานว่าตนเองต้องหาในคดีอาญาฐานมาแล้วขั้บรถยนต์ กรณีนี้ถือเป็นการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา หรือ กรณีพนักงานราชการได้รายงานข้อมูลการเงินให้ผู้บังคับบัญชาทราบ โดยปกปิดกรณีมีเงินขาดบัญชีเอาไว้ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกดำเนินการทางวินัย กรณีนี้เป็นกรณารายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือเป็นรายงานเท็จด้วย เป็นต้น

“การรายงาน” หมายถึง การบอกเล่าเรื่องที่ได้ทำ ได้รู้ หรือ ได้เห็นมา อาจเป็นการรายงานด้วยวาจา หรือด้วยหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นใดก็ได้ ซึ่งจะเป็นการรายงานเพื่อพิจารณาวินัยจัญ หรือขออนุญาต ขออนุมัติ หรือเพื่อทราบ ก็เป็นการรายงานทั้งสิ้น^{๓๑}

ผู้บังคับบัญชาในกรณีนี้ต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายด้วย

ลักษณะที่ ๑๐ การถือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๐) ต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการในเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ เช่น กรณีพนักงานราชการขาดราชการ ก็ต้องยื่นใบลาป่วยตามระเบียบของทางราชการ การยื่นลาป่วยไม่ใช่หน้าที่ในการปฏิบัติงาน แต่เป็นหน้าที่ตามที่มีระเบียบแบบแผนของทางราชการกำหนดให้ต้องกระทำ หรือกรณีพนักงานราชการชายไว้ผมยาวเกินกว่าตีนผม แม้เรื่องการ

^{๓๑} สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน, ๙๑.

ไว้ผมหรือการแต่งกายจะไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรง แต่เมื่อมีระเบียบแบบแผนของทางราชการกำหนดเรื่องการไว้ผมของข้าราชการ ลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๓๒} ไว้แล้วพนักงานราชการก็ต้องถือปฏิบัติตาม หรือกรณีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการห้ามไม่ให้ข้าราชการ หรือพนักงานขับรถของราชการและองค์กรต่าง ๆ เสพสุราขณะขับยานยนต์^{๓๓} มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการห้ามเล่นการพนันและเสพสุรา^{๓๔} มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับกรณีข้าราชการต้องหาคดีอาญา คดีแพ่ง คดีล้มละลาย^{๓๕} เป็นต้น การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนหรือมติคณะรัฐมนตรี อาจถือเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้

ลักษณะที่ ๑๑ การอุทิศเวลาให้แก่ราชการ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๑) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการอุทิศเวลาให้แก่ราชการ คือ ในเวลาที่กำหนดให้ปฏิบัติราชการก็ต้องอยู่ปฏิบัติราชการ ไม่เถลไถลหรือไปทำกิจกรรมส่วนตัว หรือแม้ว่าจะไม่ใช่เวลาปฏิบัติราชการตามปกติ ถ้ามีราชการจะต้องปฏิบัติก็ต้องอยู่ปฏิบัติราชการโดยอุทิศเวลาส่วนตัวให้แก่ราชการ

“อุทิศเวลาของตน” หมายถึง การสละเวลาส่วนตัวให้แก่ทางราชการในกรณีที่ทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จำเป็น ซึ่งอาจต้องให้ปฏิบัติราชการนอกเวลาราชการปกติ^{๓๖} เช่น พนักงานราชการให้บริการประชาชนอยู่ แต่เนื่องจากขณะปฏิบัติหน้าที่ถึงเวลา ๑๖.๓๐ น. พนักงานราชการได้แจ้งให้ประชาชนกลับบ้านไปก่อนแล้วค่อยมาติดต่อใหม่วันพรุ่งนี้ กรณีเช่นนี้ถือว่าไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ

“ละทิ้งหน้าที่ราชการ” หมายถึง ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งได้แก่การไม่มายังสถานที่ต้องปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือไม่มาให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ปฏิบัติ รวมทั้งการมายังสถานที่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้วไม่อยู่ปฏิบัติงานโดยละทิ้งหน้าที่ไปไม่อยู่ในสถานที่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ^{๓๗} เช่น พนักงานราชการมาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วไม่อยู่ปฏิบัติงานกลับเดินทางออกไปซื้อของใช้ส่วนตัวที่

^{๓๒} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไว้ผม และการแต่งกายของข้าราชการ ลูกจ้าง และผู้ทำงานในรัฐวิสาหกิจ

^{๓๓} หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๑๕๖/๒๕๕๖ เรื่อง ห้ามเสพสุราขณะขับรถยนต์ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖

^{๓๔} หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๒๐๘/๒๕๕๖ เรื่อง แนวทางการลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา

ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๖

^{๓๕} หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น. ๘๒๖/๒๕๘๒ เรื่อง ข้าราชการต้องหาในคดีอาญา หรือคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย

ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๘๒

^{๓๖} สำนักงาน ก.พ., คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน, ๔๗.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน.

ห่างสรรพสินค้า หรือพนักงานราชการไม่มาปฏิบัติงาน จำนวน ๑ วัน เมื่อกลับมาแล้วไม่ยื่นใบลาให้ถูกต้องตามระเบียบ หรือยื่นใบลาแล้วแต่ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาต เป็นต้น

“ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ” หมายถึง มาปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้ว แต่ปล่อยปละละเลย ไม่สนใจเป็นธุระทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยเร็ว^{๓๘} เช่น พนักงานราชการมาปฏิบัติงานแล้ว แต่ไม่อยู่ที่โต๊ะทำงานกลับเดินไปพูดคุยเล่นกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ หรือพนักงานราชการได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้จัดทำรายงานการประชุมให้แล้วเสร็จ แต่พนักงานราชการไม่สนใจในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย กลับใช้เวลาทำงานเปิดดูละคร หรือภาพยนตร์ในคอมพิวเตอร์ ทำให้งานไม่แล้วเสร็จตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย เป็นต้น

ลักษณะที่ ๑๒ ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๒) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างพนักงานราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติตนให้สุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีกับผู้ร่วมปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกัน โดยไม่ใช้กระทำการใส่ร้าย ใส่ความ หรือใช้กลอุบายอื่นใดที่ทำให้เพื่อนร่วมงานได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งต้องให้ความช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งกับพนักงานราชการด้วยกัน และผู้ร่วมปฏิบัติราชการ คำว่า “ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ” มิได้หมายความเฉพาะ ข้าราชการ ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกันกับพนักงานราชการเท่านั้น แต่หมายรวมถึงข้าราชการ ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นด้วย เมื่อข้าราชการ ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอยู่ พนักงานราชการก็ต้องให้ร่วมมือหรือช่วยเหลือในการปฏิบัติงานนั้นด้วย

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน.

ลักษณะที่ ๑๓ ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมต่อผู้มาติดต่อราชการ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๓) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อย ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการให้บริการแก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนเอง ต้องให้การต้อนรับโดยมิได้เมินเฉย ให้ความช่วยเหลือในการบริการต่อผู้ติดต่อราชการเพื่อให้การติดต่อราชการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสะดวก ไม่ติดขัด และดำเนินการอย่างถูกต้องไม่ลำเอียง โดยกระทำด้วยความสุภาพเรียบร้อย ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาสบประมาท ดูถูก แสดงความรังเกียจ หรือใช้การกลั่นแกล้งผู้ติดต่อราชการ เช่น ประชาชนมาติดต่อขอรับเงินบำเหน็จดำรงชีพ พนักงานราชการที่รับผิดชอบในเรื่องนี้กลับไม่ให้บริการไม่สอบถามว่าต้องการติดต่อเรื่องใด แต่กลับใช้วาจาตำหนิหาว่ามายืนเกะกะการทำงานกรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยกรณีนี้แล้ว

ลักษณะที่ ๑๔ ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๔) ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องกังวลถึงการประกอบอาชีพอื่นจนเสียราชการ การเป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ประธานกรรมการบริหาร ผู้อำนวยการ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งตำแหน่งเหล่านี้ล้วนเป็นตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจ หรือเป็นผู้แทนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัททำให้มีภาระหน้าที่ที่ต้องจัดการจนอาจทำให้พนักงานราชการละเลยหรือไม่ใส่ใจการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน นอกจากนี้ การเป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอาจทำให้ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าพนักงานราชการยอมให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอาศัยชื่อหรือตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ได้ อย่างไรก็ตาม ใด ๆ ก็ดี การเป็นเพียงผู้ถือหุ้น เป็นหุ้นส่วน หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ หรือเป็นตัวแทนในกิจการนั้นไม่ถือเป็นความผิดในกรณีนี้

ลักษณะที่ ๑๕ ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๕) ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยไม่อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐประเภทหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายของรัฐบาล ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามารัฐบาล เพื่อให้ภารกิจของสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี โดยไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และต้องปฏิบัติหน้าที่สนองนโยบายของรัฐบาล ไม่ว่ารัฐบาลจะมาจากพรรคการเมืองใด โดยในการปฏิบัติหน้าที่นั้น พนักงานราชการต้องไม่แสดงตนว่าฝักใฝ่หรือสนับสนุนพรรคการเมืองใด เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่เกิดปัญหาอุปสรรค เช่น พนักงานราชการใส่เสื้อพรรคการเมืองแห่งหนึ่งแล้วพูดโน้มน้าวกับประชาชนที่มาติดต่อราชการให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุน เป็นต้น

หากเป็นกรณีที่พนักงานราชการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองไม่ถือว่าเป็นความผิดทางวินัย เพราะพนักงานราชการในฐานะหนึ่งก็เป็นพลเมืองของประเทศคนหนึ่งที่ย่อมมีเสรีภาพทางการเมืองที่จะนิยมพรรคการเมืองใด ๆ ก็ได้ เพียงแต่ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการพนักงานราชการผู้นั้นต้องไม่แสดงตนว่าฝักใฝ่พรรคการเมืองใด ในขณะที่หากพนักงานราชการได้ยื่นแบบภาษีเงินได้ต่อกรมสรรพากร โดยแสดงความจำนงจะบริจาคเงินส่วนหนึ่งให้กับพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุน กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัย เพราะเป็นการทำหน้าที่ในฐานะประชาชนพลเมืองผู้มีเงินได้ที่จะต้องยื่นแบบภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร มิใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการในฐานะพนักงานราชการ

ลักษณะที่ ๑๖ ต้องรักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

“ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑๖) ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐในการบริหารงานของรัฐหรือของประชาชน จึงต้องวางตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน โดยประพฤติตัวดี รักษาชื่อเสียงของตนเอง และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่ประพฤติตนเสื่อมเสียให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา โดยการพิจารณากรณีนี้จะต้องพิจารณาถึงเกียรติของตำแหน่งหน้าที่ ความรู้สึกของสังคม และเจตนาในการกระทำประกอบด้วย

เกียรติของตำแหน่งหน้าที่พิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดี อันบุคคลที่อยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติเพียงใดหรือไม่ การพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติของตำแหน่งหน้าที่เพียงใดหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด^{๓๙}

ความรู้สึกของสังคม พิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนทั่วไปหรือของทางราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ หรือไม่ เพียงใด^{๔๐}

เจตนาที่กระทำ โดยพิจารณาว่าผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำและประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นหรือไม่^{๔๑}

ส่วนคำว่าประพฤติชั่วนั้น หมายถึง การกระทำใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนเองหรือเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเอง^{๔๒}

ข้อกำหนดในกรณีนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ราชการเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนในทางทั่ว ๆ ไปด้วย หากการประพฤติปฏิบัติตนนั้นกระทบต่อภาพลักษณ์ ชื่อเสียง หรือเกียรติศักดิ์ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการก็อาจเป็นความผิดวินัยได้ เช่น พนักงานราชการไปดื่มสุรานอกเวลาราชการจนเมาแล้วทะเลาะวิวาทกับประชาชนจนถูกดำเนินคดี กรณีเช่นนี้ถือเป็นการกระทำที่เสื่อมเสียชื่อเสียงย่อมเป็นความผิดวินัย กรณีพนักงานราชการมีพฤติกรรมสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงานจนถูกเข้าใจผิดว่ามีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาว หรือพนักงานราชการมีพฤติกรรมแสดงตัวว่าเป็นผู้มีอิทธิพลในชุมชนทั้งชอบโอ้อวดว่าตนมีตำแหน่งหน้าที่ราชการ รู้จักคนใหญ่คนโตในบ้านเมือง กรณีนี้ถือว่าเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนแล้ว เป็นต้น

^{๓๙} สำนักงาน ก.ค.ศ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, ๗๒-๗๓.

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน.

๖. ลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๔ (๑) - (๙) ได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ ๑ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การกระทำที่จะเป็นการกระทำผิดวินัยกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการที่จะถือเป็นกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเจตนาหรือครอบงำประกอบของการกระทำผิดเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การพิจารณาเจตนาหรือองค์ประกอบของการกระทำผิดดังต่อไปนี้

๑. ผู้กระทำจะต้องมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น การพิจารณาหน้าที่ราชการจะต้องเป็นหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานราชการโดยตรง ซึ่งได้แก่หน้าที่ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมาย หน้าที่ที่มีกฎระเบียบกำหนดให้ตำแหน่งใดมีหน้าที่ทำการในเรื่องใด หน้าที่ที่เป็นข้อกำหนดในการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อสัญญา หรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และหมายความรวมถึงหน้าที่โดยพฤตินัย ที่มีใช้หน้าที่ราชการโดยตรงแต่พนักงานราชการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับว่าเป็นหน้าที่ราชการที่ตนต้องรับผิดชอบ เช่น พนักงานราชการ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไป มิได้รับผิดชอบด้านการเงิน แต่เนื่องจากขณะปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงาน มีประชาชนมาติดต่อชำระค่าธรรมเนียมแต่ปรากฏว่าในขณะนั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการเงินไม่อยู่ พนักงานราชการผู้นั้นเกรงจะทำให้ประชาชนรอนาน จึงทำการรับเงินค่าธรรมเนียมและออกใบเสร็จ โดยลงชื่อตนเองเป็นผู้ออกใบเสร็จรับเงิน แต่เมื่อรับเงินและใบเสร็จแล้วมิได้นำเงินนั้นส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่การเงินแต่กลับเอาเงินนั้นไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว กรณีนี้ถือว่าพนักงานราชการโดยพฤตินัยได้สมัครใจเข้าผูกพันตนเองว่าการรับเงินและออกใบเสร็จรับเงินให้กับประชาชนนั้นเป็นหน้าที่ของตนเอง เมื่อนำเงินที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวจึงต้องถือได้ว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

๒. ผู้กระทำจะต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ การพิจารณากรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ จะต้องพิจารณาว่ามีการกระทำหรือละเว้นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่ และการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้น ต้องเป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่ง ของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรีแบบธรรมเนียมของทางราชการ เช่น พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุได้ร่วมกับกรรมการตรวจรับพัสดุคนอื่นดำเนินการตรวจรับพัสดุ โดยระบุว่าผู้ขายได้ส่งมอบสิ่งของครบถ้วน

ตามสัญญาแล้ว ทั้งที่ความเป็นจริงคู่สัญญายังส่งมอบสิ่งของไม่ครบถ้วน โดยมีเจตนาเพื่อจะให้คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบค่าปรับกรณีส่งของล่าช้าตามสัญญา กรณีดังกล่าวถือว่าพนักงานราชการผู้นี้มีหน้าที่ราชการในฐานะกรรมการตรวจรับพัสดุแต่ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ โดยมีเจตนาให้คู่สัญญาได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ ถือเป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือกรณีพนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชี มีหน้าที่ในการวางฎีกาเพื่อเบิกจ่ายเงินค่าซื้อวัสดุสำนักงานให้แก่ผู้ขายที่จ่ายเงินค่าตอบแทนเป็นการส่วนตัวให้ก่อน แต่ผู้ขายรายไหนไม่จ่ายเงินตอบแทนพิเศษให้ก็จะดำเนินการให้ล่าช้า หรือประวิงเวลาไม่ดำเนินการ กรณีนี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ที่มิควรได้ อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการแล้ว เป็นต้น

๓. ผู้กระทำความผิดเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ การพิจารณานั้นต้องพิจารณาว่าผลของการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้นเป็นการกระทำให้ตัวพนักงานราชการผู้กระทำหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้รับ หรือผลประโยชน์ที่มิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ คำว่า “ผู้อื่น” หมายถึงใครก็ตามที่ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานราชการผู้กระทำ ส่วน “ประโยชน์” คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับอันจะเป็นคุณหรือประโยชน์แก่ผู้รับ โดยประโยชน์ไม่จำเป็นจะต้องเป็นทรัพย์สิน เงินทอง เสมอไป แต่หมายรวมถึงประโยชน์อื่น ๆ ด้วย เช่น การให้สิทธิพิเศษ การอำนวยความสะดวก การให้บริการ

๔. ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาทุจริต การจะพิจารณาว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริตหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาให้แน่ชัดว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริต หรือมีเจตนาในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ คำว่าเจตนา เป็นคำโบราณที่แปลว่า จิตคิดจะขโมย, ความคิดที่จะลัก คิดจะถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้ ด้วยอาการแห่งใจ คือมีเจตนาลัก ฉ้อ โกง ทรยศ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติวางแนวทางการลงโทษผู้กระทำวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการว่า “การลงโทษผู้กระทำผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งควรลงโทษเป็นไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใดไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ”^{๔๓} ดังนั้น การพิจารณาความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการซึ่งผู้กระทำผิดจะถูกลงโทษสถานหนักถึงขั้นไล่ออกหรือปลดออกจากราชการนั้น จะต้องมีการพยานหลักฐานชัดเจนพอสมควรว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาทุจริตหรือเจตนาทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จึงจะลงโทษในกรณีนี้ได้

^{๔๓} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วน ที่ นว ๑๒๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๓ เกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งปรับปรุงโดยมติคณะรัฐมนตรีแจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว. ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖

ลักษณะที่ ๒ จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๒) จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเงื่อนไขที่ทางราชการ

กำหนดให้ปฏิบัติจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ อย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ การปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ คำว่าจงใจนั้น หมายถึง ตั้ง หรือเจตนา หากผลของการตั้งใจหรือจงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยฝ่าฝืนระเบียบของทางราชการทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงย่อมเป็นความผิดในกรณีนี้

การพิจารณาความเสียหายแก่ราชการว่าร้ายแรงเพียงใดนั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ความเสียหายอย่างร้ายแรงไม่จำเป็นต้องคิดเป็นมูลค่าความเสียหายที่เป็นจำนวนเงิน หรือมูลค่าความเสียหายของทรัพย์สินเสมอไป ความเสียหายอย่างร้ายแรงนั้น อาจเป็นความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อระบบราชการ ก็ถือว่าเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรงได้ เช่น นาย ก. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ได้นำเอารถของทางราชการไปใช้ส่วนตัวในงานบวชของญาติตนเองอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ. ๒๕๒๓ ต่อมารถยนต์ได้รับอุบัติเหตุจนได้รับความเสียหายไม่สามารถซ่อมแซมได้ หรือกรณี นางสาว บี พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชี ตั้งใจนำเงินของทางราชการที่ได้รับมาจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ไปเก็บไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงาน โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ ทำให้เงินจำนวนดังกล่าวหายไป หรือกรณี นาย ข. พนักงานราชการ ตำแหน่งครู ได้ลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดโดยการเอาแก้วน้ำปาใส่ แก้วน้ำถูกบริเวณเบ้าตาของเด็กนักเรียนทำให้เด็กตาบอด อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน และนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้น

ลักษณะที่ ๓ ปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๓) ปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ประมาทเลินเล่อ หมายถึง การขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ การประมาทเลินเล่อนี้มีได้ทั้ง กระทำ หรือละเว้นการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนความเสียหายอย่างร้ายแรงนั้นมี

เกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับการจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จนทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น นาย ส. พนักงานราชการ ตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์ ได้รับมอบหมายให้พาผู้บังคับบัญชาไปเข้าร่วมประชุมที่ตัวจังหวัด ในระหว่างเดินทางเกิดฝนตกหนัก นาย ส. ได้ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดจนทำให้รถเสียหลักประสบอุบัติเหตุ จนทำให้รถยนต์ของทางราชการได้รับความเสียหาย และเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชาถึงแก่ความตาย หรือกรณี นาง จ. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชี ได้เขียนเช็คผิดพลาดจากจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องเสียก่อน เป็นเหตุให้มีการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่สูงเกินกว่าจำนวนที่ควรได้รับจริง หรือกรณี นาย อ. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไป ได้รับมอบหมายให้เป็นเวรเฝ้าสำนักงานตอนกลางคืน แต่นาย อ. มาอยู่เวรได้เพียง ๒ ชั่วโมง ก็เดินทางออกไปสังสรรค์กับเพื่อนของตนและไม่ได้กลับมาอยู่เวรอีก ในขณะที่ นาย อ. ไม่อยู่ได้เกิดเพลิงไหม้อาคารสำนักงาน จนทำให้ทรัพย์สินของทางราชการได้รับความเสียหายทั้งหมด เป็นต้น

ลักษณะที่ ๔ ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญา หรือขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒๒ จนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง”

ข้อกำหนดนี้ต้องการให้พนักงานราชการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญา หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ราชการโดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง หากการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญา หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ก็อาจเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้ เช่น กรณี นาย จ. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้อยู่เวรเฝ้าสำนักงานในวันหยุด แต่ปรากฏว่า นาย จ. ไม่มาอยู่เวร ทำให้สำนักงานเกิดเพลิงไหม้ได้รับความเสียหาย

ลักษณะที่ ๕ ประมาทเลินเล่อทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๕) ประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง”

ข้อกำหนดนี้มีเกณฑ์ในการพิจารณาที่คล้ายคลึงกับกรณีปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ตามข้อ ๒๔ (๓) แต่แตกต่างกันตรงที่ข้อ ๒๔ (๓) เป็นเรื่องของการประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ แต่การประมาทเลินเล่อในข้อนี้ไม่ได้หมายรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีการกำหนดไว้เฉพาะในข้อ ๒๔ (๓) ข้างต้นแล้ว

ลักษณะที่ ๖ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า ๗ วัน

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๖) ละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่าเจ็ดวัน สำหรับตำแหน่งที่ส่วนราชการกำหนดวันเวลาการทำงาน”

ข้อกำหนดนี้มีเกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีละทิ้งหรือทอดทิ้ง ซึ่งเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่หากเป็นการละทิ้งหรือทอดทิ้งเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่าเจ็ดวัน การนับระยะเวลาละทิ้งนั้นให้นับวันละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันทุกวัน โดยนับรวมวันหยุดราชการซึ่งอยู่ระหว่างวันละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย^{๔๔} การนับวันละทิ้งจึงต้องนับวันหยุดราชการรวมเข้าไปด้วย หากไม่นับรวมวันหยุดราชการรวมเข้าไปด้วยแล้ว การละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่า ๗ วัน จะไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้จริง เช่น นางสาว ร. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์ได้ขาดราชการตั้งแต่วันที่ ๑ - ๑๐ กันยายน โดยวันที่ ๑ และ ๒ กันยายน ,วันที่ ๘ และ ๙ กันยายน เป็นวันเสาร์-อาทิตย์ การนับวันที่ละทิ้งต้องนับวันหยุดราชการ (วันที่ ๑ - ๒ และวันที่ ๘-๙) รวมเข้าไปด้วย

ลักษณะที่ ๗ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการจนทำงานไม่แล้วเสร็จทำให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๗) ละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานจนทำให้งานไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง สำหรับตำแหน่งที่ส่วนราชการกำหนดการทำงานตามเป้าหมาย”

ข้อกำหนดนี้มีได้ใช้เกณฑ์เรื่องจำนวนวันที่ละทิ้งหรือทอดทิ้งมาเป็นตัวกำหนด เนื่องจากตำแหน่งพนักงานราชการนั้นมีความยืดหยุ่นกว่าข้าราชการ การจ้างพนักงานราชการส่วนราชการอาจกำหนดเรื่องของระยะหรือวันในการมาทำงานหรือบางตำแหน่งอาจกำหนดการทำงานตามเป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ของงานก็ได้ ข้อกำหนดในกรณีนี้ใช้เฉพาะกับตำแหน่งพนักงานราชการที่ส่วนราชการกำหนดการทำงานตามเป้าหมายเท่านั้น การละทิ้งหรือทอดทิ้งในกรณีจึงไม่จำเป็นต้องติดต่อกันเกินกว่า ๗ วัน หากแม้เพียงละทิ้งหรือทอดทิ้งเพียงวันเดียวแต่ผลของละทิ้งหรือทอดทิ้งนั้นทำให้งานไม่แล้วเสร็จจนเกิดความเสียหายกับทางราชการอย่างร้ายแรง ก็อาจเป็นความผิดในกรณีนี้ได้ เช่น ส่วนราชการแห่งหนึ่งทำสัญญาจ้างพนักงานราชการให้มาดำเนินการรับผิดชอบงานคดีโดยเฉพาะ เช่น แก่ต่าง ว่าต่างคดี โดยกำหนดการทำงานตามจำนวนคดีที่รับผิดชอบ นาย ส.

^{๔๔} สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๒๘ เรื่อง ทาหรือแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

พนักงานราชการ ได้ละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นจำนวน ๓ วัน ทำให้คดีที่รับผิดชอบอยู่ขาดอายุความไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องได้อีก เป็นต้น

ลักษณะที่ ๘ ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือหนักกว่าจำคุก

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๘) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือกระทำความผิดอาญาโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือหนักกว่าโทษจำคุก”

ข้อกำหนดนี้กำหนดฐานความผิดเอาไว้ ๒ กรณีคือ กรณีแรกประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง และกรณีนี้ที่สอง คือกระทำความผิดอาญาโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือหนักกว่าจำคุก จึงขอพิจารณาแยกเป็นกรณีดังนี้

กรณีที่ ๑ ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดในกรณีนี้นั้น เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือระเบียบใดได้นิยามหรือให้ความหมายของคำว่าประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงเอาไว้ การจะพิจารณาว่าการกระทำในลักษณะใดที่จะถือว่าเป็นกรณีประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงจะต้องพิจารณาจากความรู้สึกทั่วไปของสังคม หรือความรู้สึกของบุคคลทั่วไป ที่มีต่อการกระทำนั้น ๆ โดยอาจพิจารณาจากเกียรติของตำแหน่งหน้าที่ ความรู้สึกของสังคม และเจตนาในการกระทำ การกระทำใดจะถือว่าเป็นการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง จึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยคำนึงถึงพฤติการณ์นั้นว่าทำให้ราชการได้รับความเสียหายกระทบต่อภาพพจน์ชื่อเสียงมากหรือไม่ เช่น พนักงานราชการขายสไลด์ ไปล่อลวงหญิงอื่นจนมีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง เมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์ พนักงานราชการผู้นี้กลับไม่รับผิดชอบ เป็นต้น

นอกจากนี้สำนักงาน ก.พ. ได้เคยมีมติเกี่ยวกับการลงโทษกรณีเบิกเบี่ยเลี้ยงหรือเบิกค่าเดินทางเป็นเท็จหากผู้ที่เบิกเบี่ยเลี้ยงหรือค่าเดินทางเป็นเท็จมีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น เช่น เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี กรณีนี้ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่หากผู้เบิกมิได้มีหน้าที่ราชการในเรื่องนั้น แต่เป็นการเบิกตามสิทธิ แต่การใช้สิทธินั้นเป็นการเบิกเท็จ กรณีนี้ถือเป็นความผิดกรณีประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง^{๔๕} เช่น พนักงานราชการ ตำแหน่งนิติกร ได้ขอเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ตามสิทธิซึ่งไม่ได้เดินทางไปราชการจริง กรณีนี้พนักงานราชการผู้นี้มิได้มีหน้าที่ในการเบิกค่าเดินทางโดยตรง แต่เป็นเพียงการใช้สิทธิตามระเบียบเท่านั้น กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่เป็นกรณีประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

กรณีที่ ๒ กระทำความผิดอาญาโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือหนักกว่าจำคุก การพิจารณาในกรณีนี้ต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่าเป็นการกระทำผิดนั้นเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เนื่องจากในบางกรณีแม้จะได้รับโทษจำคุก แต่ก็มิใช่ความผิดทางอาญา เช่น ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล^{๔๖} ส่วนกรณีคำพิพากษา

^{๔๕} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ว ๘ เรื่อง การลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีเบิกเงินค่าเบี่ยเลี้ยง ค่าเดินทาง และเงินอื่นในทำนองเดียวกันเป็นเท็จ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖

^{๔๖} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ ๔๔๔/๒๕๒๘

ถึงที่สุดนั้น คือ คำพิพากษาที่ไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้อีก หรือไม่ได้อุทธรณ์หรือฎีกาภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นคำพิพากษาของศาลฎีกา โทษให้จำคุกนั้นจะต้องเป็นการถูกจำคุกจริง ๆ กรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษ ไม่ถือว่าเป็นกรณีให้จำคุกย่อมไม่เป็นความผิดในกรณีนี้^{๔๗} และสำหรับโทษที่หนักกว่าจำคุกก็คือโทษประหารชีวิต^{๔๘} กรณีของพนักงานราชการนั้นมีความแตกต่างจากข้าราชการอื่น ๆ เช่น ข้าราชการพลเรือน การกระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือรับโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ในกรณีของข้าราชการพลเรือนนั้น ถ้าเป็นโทษจำคุกที่ได้กระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษ ไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้ แต่สำหรับพนักงานราชการมีได้กำหนดให้ยกเว้นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเอาไว้เช่นเดียวกัน ข้าราชการ ดังนั้น หากพนักงานราชการได้รับโทษจำคุกจากความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษก็อาจถือเป็นความผิดวินัยในกรณีนี้ด้วย

ลักษณะที่ ๙ ความผิดอื่นที่ส่วนราชการกำหนดว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

“ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๙) การกระทำอื่นใดที่ส่วนราชการกำหนดว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

กรณีความผิดอื่นที่ส่วนราชการกำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ออกข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ไว้ในข้อ ๕ (๑) - (๓) ดังต่อไปนี้

“ข้อ ๕ นอกจากความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) การเปิดเผยความลับของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง”

การเปิดเผยความลับของทางราชการตามข้อกำหนดนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับการเปิดเผยความลับตามข้อ ๔ (๖) โดยความลับของทางราชการนั้นไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะเรื่องที่กำหนดขึ้นความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ แต่หมายรวมถึงความลับที่ไม่พึงเปิดเผยหากเปิดเผยออกไปอาจทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือเกิดภัยร้ายแรง ความลับของทางราชการเป็นสิ่งที่พึงสงวนไว้ให้รู้แต่เฉพาะผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น พนักงานราชการผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความลับของทางราชการ การเปิดเผยความลับของทางราชการในกรณี หากการเปิดเผยนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง ก็ถือ

^{๔๗} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๘/๒๕๔๐

^{๔๘} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘

เป็นความผิดในกรณีนี้ เช่น นาย ช. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวน ได้เปิดเผยความลับกรณีที่พักของพยานในคดีอาญาที่ส่วนราชการได้กันไว้เป็นพยานทำให้พยานได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต หรือกรณี นาย ส. พนักงานราชการ ตำแหน่งนิติกร ได้เปิดเผยความลับในสำนวนการสอบสวนวินัยให้แก่บุคคลภายนอกผู้ จนทำให้มีการข่มขู่และทำร้ายพยาน จนทำให้พยานเกิดความหวาดกลัวจนไม่กล้าเข้ามาให้ถ้อยคำต่อกรรมการสอบสวน หรือกรณี นางสาว ล. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล ได้นำเอาข้อสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการมาเปิดเผยจนทำให้เกิดการยกเลิกผลการสอบในครั้งนั้นทำให้ทางราชการต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินการจัดสอบใหม่ เป็นต้น

“ข้อ ๕ นอกจากความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ การกระทำความผิดต่อไปนี้ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๒) การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาหรือรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง”

การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา หรือการรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งในกรณีนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาหรือการรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งตาม ข้อ ๔ (๙) เนื่องจากผู้บังคับบัญชาจะต้องได้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยสั่งการ อำนาจการ และดำเนินการทุกอย่างเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ รวมถึงเพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา หากผู้บังคับบัญชาได้รับรายงานเท็จจากผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาอาจทำให้การวินิจฉัย สั่งการ หรืออำนาจการผิดพลาด หรือไม่เหมาะสม หรือเสียการปกครองบังคับบัญชาซึ่งอาจเสียหายแก่ทางราชการ และหากการรายงานเท็จนั้นทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายแก่ทางอย่างร้ายแรง ก็อาจเป็นความผิดในกรณีนี้ เช่น นาย ต. พนักงานราชการ ตำแหน่งวิศวกรโยธา ได้รายงานผลการตรวจสอบโครงสร้างของอาคารเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งให้ระงับหรือหยุดใช้อาคาร โดย นาย ต. ได้รายงานข้อมูลอันเป็นเท็จเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชามีได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอทำให้ไม่ได้มีการสั่งให้ระงับหรือหยุดใช้อาคาร เพราะเชื่อว่าอาคารมีความปลอดภัยตามความเห็นของ นาย ต. จนต่อมาเกิดเหตุอาคารถล่ม ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เป็นต้น ความเสียหายอย่างร้ายแรงไม่จำเป็นต้องคิดเป็นมูลค่าความเสียหายที่เป็นจำนวนเงิน หรือมูลค่าความเสียหายของทรัพย์สินเสมอไปความเสียหายอย่างร้ายแรงนั้น อาจเป็นความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อระบบราชการ ก็ถือว่าเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรงได้

“ข้อ ๕ นอกจากความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ การกระทำดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๓) การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง”

กรณีการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ ที่จะเป็นความผิดในกรณีนี้ นั้นจะต้องเป็นการกระทำการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหง ประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง การจะพิจารณาว่าพฤติการณ์ขนาดไหนจึงจะถือเป็นการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง นั้น จะต้องพิจารณาพฤติการณ์การกระทำเป็นรายกรณี ๆ ไป โดยมีแนวทางในการพิจารณาคือ

๑. ผู้กระทำการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนนั้น ผู้กระทำต้องแสดงออกกว่าตนเป็นพนักงานราชการ

๒. ประชาชนผู้ถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง ต้องอยู่ในฐานะผู้มารับบริการหรือติดต่อราชการกับหน่วยงานที่พนักงานราชการผู้กระทำปฏิบัติหน้าที่อยู่

๓. ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือจงใจที่จะดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนโดยตรง

๔. ระดับความร้ายแรงในการกระทำ เช่น การใช้กำลังข่มเหงทำร้าย การใช้วาจาดูหมิ่น เหยียดหยาม จนทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย

เนื่องจากพนักงานราชการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำบริการสาธารณะให้กับประชาชนในด้านต่าง ๆ เป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์หรือความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ถ้าพนักงานราชการไปดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนเสียเองแล้ว อาจทำให้ประชาชนเดือดร้อน และเกิดความรู้สึกเกลียดชังระบบราชการ รวมถึงรัฐบาล และอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของทางราชการได้

บทที่

๓

**การดำเนินการทางวินัย
ของพนักงานราชการ**

บทที่ ๓

การดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการ

การดำเนินการทางวินัยเป็นขั้นตอนกระบวนการหนึ่งในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ โดยหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการจะต้องดำเนินการทางวินัยให้เป็นไปตาม ขั้นตอนที่ถูกกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ อย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเป็นธรรม ถูกต้อง โดยในบทนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการต่อไป

๑. การร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษ

กรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าพนักงานราชการมีการกระทำผิดวินัย เป็นหน้าที่ของ ผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการผู้ถูกกล่าวหาจะต้องรายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการทราบโดยเร็ว^๑ และให้ หัวหน้าส่วนราชการดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนและพิจารณาว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่า พนักงานราชการกระทำผิดวินัยหรือไม่^๒ กรณีที่จะต้องดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาว่าพนักงานราชการมีการ กระทำความผิดทางวินัยมีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีมีบัตรสนเท่ห์ บัตรสนเท่ห์คือ หนังสือร้องเรียนที่ไม่ลงลายมือชื่อ ผู้ร้องเรียน หรือใช้นามแฝง เช่น ประชาชนผู้หวังดี กลุ่มบุคคลต่าง ๆ เป็นต้น การร้องเรียนกล่าวหาโดยใช้บัตรสนเท่ห์ปกติไม่ควรรับพิจารณา เว้นแต่จะระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานแน่นอนเท่านั้น จึงจะรับพิจารณาได้^๓

(๒) กรณีปรากฏเป็นข่าวทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ หรือว่าสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น ปรากฏภาพเคลื่อนไหว ของพนักงานราชการดื่มสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ หรือปรากฏข่าวว่ามีพนักงานราชการเรียกรับเงินเพื่อ ช่วยเหลือให้ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

(๓) กรณีมีการร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชา เช่น มีผู้ทำหนังสือโดยระบุชื่อผู้ร้องเรียน ร้องเรียนกล่าวหา พนักงานราชการว่ามีพฤติกรรมที่อาจเป็นการกระทำผิดวินัย

(๔) กรณีผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำความผิดเอง เช่น ผู้บังคับบัญชาเดินทางไปราชการภายนอก แล้วพบเห็นพนักงานราชการกำลังดื่มสุราในเวลาปฏิบัติราชการ หรือผู้บังคับบัญชาพบเห็นพนักงานราชการ แต่งกายผิดระเบียบ เป็นต้น

^๑ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๓

^๒ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๔

^๓ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว๒๑๘ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียน กล่าวโทษข้าราชการและการสอบสวนเรื่องร่ำร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัย ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

(๕) กรณีได้รับแจ้งจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการตรวจสอบ เช่น กรณีสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ส่งเรื่องให้หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑^๔ หรือกรณีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจพบกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ชี้มูลความผิดแล้ว ผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการทางวินัยได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องตั้งกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงอีก^๕ แต่กรณีที่ผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินระบุเพียงแต่พฤติการณ์น่าเชื่อว่าการทุจริตโดยมิได้มีการระบุตัวเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด หน่วยงานที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบย่อมมีดุลพินิจที่จะตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงหรือคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องได้^๖

โดยสำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ และการสอบสวนเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้^๗

(๑) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการในเบื้องต้นให้ถือเป็นความลับทางราชการ หากเป็นบัตรสนเท่ห์ให้พิจารณาเฉพาะรายชื่อที่ระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้งตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น

(๒) ส่งสำเนาเรื่องกล่าวโทษข้าราชการโดยปิดชื่อผู้ร้องหรือสำเนาบัตรสนเท่ห์ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวโทษ ทำการสืบสวนทางลับว่ามีมูลความจริงเพียงใด หรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย จึงยุติเรื่องได้ ทั้งนี้ให้รีบดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องทราบ

(๓) ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ได้รับเรื่องกล่าวโทษข้าราชการแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบในทางลับหลังจากที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ และภายหลังการสืบสวนในเวลาอันสมควร

(๔) ถ้าปรากฏว่ามีความจริงอันเป็นกรณีความผิดทางกฎหมายบ้านเมืองให้ดำเนินคดีทางอาญา ถ้าปรากฏว่าไม่มีมูลความจริงเป็นกรณีความผิดทางวินัยให้ดำเนินการสอบสวนหรือตั้งกรรมการสอบสวนไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

^๔ มาตรา ๖๔ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่าเรื่องที่มีการกล่าวหาเรื่องใดมิใช่เป็นความผิดร้ายแรง หรือกล่าวหาในเรื่องที่มีได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนของผู้ถูกร้องดำเนินการทางวินัยไปตามหน้าที่และอำนาจก็ได้

^๕ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเร่งรัด ติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖

^๖ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๙๔๔/๒๕๖๑

^๗ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๒๖ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ และการสอบสวนเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำความผิดวินัย ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๗

(๕) ให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งการที่สมควรเพื่อคุ้มครองผู้ร้อง พยาน และบุคคล ที่ให้ข้อมูลในการสืบสวน สอบสวน อย่าให้ต้องรับภัยหรือความไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจเนื่องมาจากการร้องเรียน การเป็นพยานหรือการให้ข้อมูลนั้น

(๖) ในการดำเนินการตามขั้นตอนสืบสวนในทางลับเพื่อหาข้อเท็จจริง หากเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนในทางลับ ๆ ได้กระทำละเมิดต่อข้าราชการผู้ถูกกล่าวโทษ หรือบุคคลภายนอกและความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกระทำในหน้าที่ แม้มิได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ดังนั้น เมื่อมีการร้องเรียนกล่าวหาว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่ไม่มียุติโทษที่จะกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็อาจพิจารณาให้ยุติเรื่องได้ นอกจากนี้อำนาจในการดำเนินการทางวินัยเป็นอำนาจดุลพินิจที่ผู้มีอำนาจจะริเริ่มดำเนินการได้เอง (ex officio) โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขอจากบุคคลใด และการถอนเรื่องร้องเรียนกรณีที่มีการร้องเรียนกล่าวหา ก็ได้ตัดอำนาจของผู้มีอำนาจที่จะดำเนินการทางวินัยต่อไปได้

๒. การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น

ในการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นเป็นขั้นตอนก่อนการดำเนินการทางวินัย โดยสำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการก่อนการดำเนินการทางวินัยไว้ดังต่อไปนี้^๔

(๑) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประพฤติหรือปฏิบัติไม่ชอบโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา ผู้บังคับบัญชาควรพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีตามที่กล่าวหา นั้น ถ้าเป็นความจริงจะเป็นการกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตราใดหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่กล่าวหาไม่อาจปรับเป็นความผิดทางวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

(๒) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาแต่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ระบุพยานหลักฐาน ไม่ชี้ช่องที่จะให้สืบหาพยานหลักฐาน หรือกล่าวหาเลื่อนลอยไม่ระบุกรณีแวดล้อม ผู้บังคับบัญชาควรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้กล่าวหา เมื่อสอบถามแล้วไม่มีข้อมูลเพิ่มเติมและพิจารณาในเบื้องต้นเห็นว่ากรณีไม่มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

(๓) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาและระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง หรือเมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย เช่น ผู้บังคับบัญชาตรวจพบพฤติการณ์น่าสงสัย แต่ยังไม่พยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวน

^๔ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๙ เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗

(๔) กรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ปรากฏตัวผู้กล่าวหา เช่น กล่าวหาโดยบัตรสนเท่ห์ควรถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว.๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ คือ รับผิดชอบเฉพาะที่ระบุพยานหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้งตลอดจนชี้พยานแน่นอนเท่านั้น และในกรณีที่รับพิจารณาก็ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน

(๕) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาในเบื้องต้นแล้วสั่งดำเนินการทางวินัยได้ทันที โดยไม่ต้องดำเนินการสืบสวนก่อน ได้แก่ กรณีที่มีการกล่าวหาพยานหลักฐานในเบื้องต้นส่งประกอบการกล่าวหาหรือกรณีที่เป็นสงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว หรือกรณีที่เป็น การกล่าวหาโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้มีการตรวจสอบสืบสวนหรือสอบสวนมาก่อนแล้ว และผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยได้ทันที

การสืบสวน หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ โดยในการสืบสวนผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนให้ดำเนินการสืบสวนแทนก็ได้ และการสืบสวนนี้ควรรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเป็นสำนวนการสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไปด้วย ดังนั้น ในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงจึงมีขั้นตอนกระบวนการที่ยืดหยุ่นกว่าการสอบสวนทางวินัย ผู้มีอำนาจจะเลือกใช้วิธีการใดในการสืบสวนก็ได้ ทั้งการสืบสวนโดยเปิดเผย สืบสวนในทางลับ สืบสวนด้วยตนเอง หรือมอบให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไปดำเนินการสืบสวน หรือจะแต่งตั้งในรูปของกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงก็ได้ และเมื่อได้ดำเนินการสืบสวนเสร็จแล้วผู้มีอำนาจจะต้องพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่จะกล่าวหาว่าพนักงานราชการกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้สั่งยุติเรื่องแต่ถ้าหากเห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง หรือมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป^๙ โดยในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ คณะกรรมการสืบสวนจึงมีดุลพินิจที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือจัดทำเป็นบันทึกเรื่องราวและความเห็นก็ได้ การที่คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงไม่ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงในชั้นสืบสวนหาข้อเท็จจริง ยังไม่ถึงขนาดทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมแต่อย่างใดแต่ถ้ามีการนำผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริงดังกล่าวมาให้พิจารณาลงโทษวินัยโดยไม่ให้อีกโอกาสรับทราบและชี้แจงแก่ข้อกล่าวหาถือว่าเป็นการไม่ดำเนินการตามขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญมีผลทำให้คำสั่งลงโทษจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๑๐}

^๙ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๕

^{๑๐} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๕๗๐/๒๕๕๗

๓. การตั้งเรื่องกล่าวหาและข้อกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหาเป็นการตั้งเรื่องเพื่อดำเนินการทางวินัยกับพนักงานราชการ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำผิดวินัย เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการได้รับรายงานหรือความดังกล่าวได้ปรากฏต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัยหรือไม่ โดยผู้ที่มีอำนาจในการตั้งเรื่องกล่าวหาพนักงานราชการคือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการให้ดำเนินการ

เรื่องที่ถูกกล่าวหาไม่ใช่กรณีความผิดหรือฐานความผิด แต่เป็นเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าพนักงานราชการผู้ถูกกล่าวหากระทำผิด ในการตั้งเรื่องกล่าวหาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน จึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดเท่านั้น ไม่ควรระบุกรณีความผิดหรือฐานความผิด การระบุกรณีความผิดหรือฐานความผิดนั้น ถ้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้มีการกำหนดกรณีความผิดหรือฐานความผิดไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะทำให้ในการสอบสวนของคณะกรรมการจะจำกัดขอบเขตเฉพาะในกรณีความผิดหรือฐานความผิดที่กำหนดไว้ในคำสั่ง หากคณะกรรมการสอบสวนพบการกระทำผิดที่นอกเหนือกว่านั้น หรือพบการกระทำผิดเป็นความผิดในกรณีอื่นจะทำให้กรรมการสอบสวนประสบปัญหาในการปรับบทความผิด เนื่องจากถูกจำกัดด้วยข้อกล่าวหาที่กำหนดกรณีความผิดหรือฐานความผิดในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น ในการตั้งเรื่องกล่าวหาควรตั้งให้กว้างไว้เพื่อให้รู้ว่าพนักงานราชการผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรที่เป็นความผิดบ้าง โดยไม่ควรเอากรณีความผิดหรือฐานความผิดมาใส่ไว้ในเรื่องกล่าวหาเพราะจะทำให้การสอบสวนถูกจำกัดแค่เฉพาะกรณีความผิดหรือฐานความผิดนั้น

การตั้งเรื่องกล่าวหาเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการดำเนินการทางวินัยทั้งกรณีวินัยไม่ร้ายแรง หรือกรณีวินัยอย่างร้ายแรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(๑) เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าตนเองกระทำผิดวินัยในเรื่องใด

(๒) เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแก้ข้อกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหาพนักงานราชการผู้ใดว่ากระทำผิดวินัยจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้ดำเนินการสืบสวนและพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จึงจะดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ โดยมีข้อสังเกตว่ากรณีของพนักงานราชการนั้น ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๔^{๑๑} ได้กำหนดไว้แตกต่างจากกรณีของข้าราชการพลเรือนสามัญที่หากมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด

^{๑๑} ข้อ ๔ ให้หัวหน้าส่วนราชการดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนและพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่

กระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการพิจารณา ในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ หรือดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวน และพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่^{๑๒} ดังนั้น ในการดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องมีการดำเนินการสืบสวนและพิจารณาก่อนในทุกกรณี ไม่อาจใช้การพิจารณาในเบื้องต้นโดยไม่ดำเนินการสืบสวนก่อน เช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนได้

ข้อกล่าวหา คือกรณีและพฤติการณ์ของการกระทำที่อ้างว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำ และการกระทำนั้นเป็นความผิด ซึ่งจะต้องอยู่ในขอบเขตของเรื่องที่ถูกกล่าวหา โดยในการแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องมีการอธิบายเรื่องที่กล่าวหาให้ชัดเจนว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไร อย่างไร เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจเพียงพอที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ตรงประเด็นและไม่หลงต่อสู

๔. การดำเนินการทางวินัยโดยไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

โดยในการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้ดำเนินการโดยไม่ตั้งกรรมการสอบสวนก็ได้ ในการดำเนินการทางวินัยโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้นต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๔๕ วันนับแต่วันที่พิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาขยายระยะเวลาได้ตามจำเป็น โดยให้แสดงผลความจำเป็นไว้ด้วย^{๑๓} ในการดำเนินการทางวินัยโดยไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้นจะต้องมีการสืบสวนในเรื่องนั้นเสียก่อนแล้วผู้ที่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยได้พิจารณาผลการสืบสวนนั้นแล้วว่ากรณีเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงและให้ดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน การดำเนินการทางวินัยโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเป็นหนังสือให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา^{๑๔}

ในการดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่

^{๑๒} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕

^{๑๓} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๙

^{๑๔} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๐

พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้กำหนดให้นำมาใช้กับการดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยอนุโลม^{๑๕} การนำเอากฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาอนุโลมใช้กับการดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการนั้น ต้องเป็นกรณีที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มิได้กำหนดการดำเนินการทางวินัยไว้เฉพาะ การอนุโลมนำกฎหมายอื่นมาบังคับใช้นั้นจะต้องพิจารณาเจตนารมณ์และหลักการของกฎหมายที่เขียนให้นำกฎหมายอื่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยจะต้องเป็นการอนุโลมตามหลักการและรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายอื่นมาใช้บังคับเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนดให้มีการอนุโลมกฎหมายอื่นมาใช้บังคับบรรลุผล เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับเจตนารมณ์และหลักการของกฎหมายที่กำหนดให้มีการอนุโลมนั้น^{๑๖} การนำบทบัญญัติของกฎหมายใดมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น นอกจากจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติที่มีอยู่แล้ว ยังต้องคำนึงถึงผลที่เกิดจากการบังคับให้ต้องปฏิบัติอีกด้วยว่าสามารถปฏิบัติได้ตามสมควรแก่กรณีที่เป็นความจริงแก่การปฏิบัติหรือไม่ นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้นถ้าความที่นำมาบังคับใช้มีลักษณะเป็นการกำหนดหน้าที่และมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติจะต้องนำมาใช้ด้วยความระมัดระวังและต้องตีความในการนำมาใช้โดยเคร่งครัด^{๑๗} การนำเอากรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาใช้กับพนักงานราชการจึงต้องนำมาใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการและเจตนารมณ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ พนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้มีการรับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพและได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือหรือมีหนังสือรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการจะพิจารณาดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้^{๑๘} หรือในกรณีที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพและได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือหรือมีหนังสือรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน^{๑๙} หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการจะพิจารณาดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้เช่นเดียวกัน แต่กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

^{๑๕} ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๖

^{๑๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๘/๒๕๔๗

^{๑๗} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ ๔๑๓/๒๕๒๓

^{๑๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๖๔

^{๑๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๖๕

แม้ตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ จะกำหนดให้กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกัน เป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุได้ ดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความ จงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ หรือกรณีกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนัก กว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ^{๒๐} โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าการดังกล่าวได้กำหนดไว้แตกต่างหรือ แแย้งกับกรณีความผิดตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ การนำเอากรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน หรือกรณีต้อง คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ยกเว้นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษมาใช้กับ พนักงาน ราชการโดยอนุโลมนั้น น่าจะไม่สอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

การดำเนินการทางวินัยโดยนำเอาผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้ในการลงโทษทางวินัยก็ดี หรือการ ดำเนินการทางวินัยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งก็ดี มิได้เป็นการยกเว้นให้ไม่ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา ในการดำเนินการทางวินัยจึงต้องมีการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและให้ โอกาสผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนซึ่งเป็นขั้นตอนกระบวนการที่เป็นสาระสำคัญก่อน ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย การไม่ดำเนินการดังกล่าวย่อมมีผลทำให้คำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นไม่ชอบด้วย กฎหมาย^{๒๑} แม้จะเป็นเพียงการว่ากล่าวตักเตือนซึ่งมิใช่โทษทางวินัยก็ตาม แต่หากการว่ากล่าวตักเตือนนั้นเป็น ผลมาจากการดำเนินการทางวินัยก็ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและโอกาส ได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน การว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ให้โอกาสย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย^{๒๒}

๕. หลักเกณฑ์การสอบสวนวินัยพนักงานราชการ

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อจะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่าง ๆ หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรม และเพื่อที่ จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยจริงหรือไม่ ถ้ากระทำความผิดจริงก็จะได้ลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยนั้น การสอบสวนทางวินัยจึงเป็นกระบวนการพิจารณาทางปกครองเพื่อเตรียมการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มี คำสั่งทางปกครอง^{๒๓} โดยในการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงพนักงานราชการในกรณีที่เกิดการสืบสวนหรือ

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๐๗/๒๕๕๗

^{๒๒} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อบ. ๑๒/๒๕๖๒

^{๒๓} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕

พิจารณาปรากฏว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้หัวหน้าส่วนราชการดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและยุติธรรม โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ แต่ถ้าได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำเป็นรายงานการสอบสวนเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาสั่งการ^{๒๔} สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนของพนักงานราชการนั้นให้นำเอาหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของส่วนราชการนั้นมาใช้โดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักการจ้างของพนักงานราชการ^{๒๕} โดยที่ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้กำหนดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฏ ก.พ. ระเบียบ ก.พ. มติคณะรัฐมนตรี และมติ ก.พ. ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องนำเอากฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาใช้บังคับกับพนักงานราชการโดยอนุโลม

การค้นหาคำความจริงในการสอบสวนทางวินัยใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งเป็นระบบวิธีการพิจารณาโดยผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณามีบทบาทหน้าที่สำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหาได้ด้วยตนเองทั้งการเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ หรือเดินทางออกไปตรวจสอบสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา ซึ่งแตกต่างจากระบบการพิจารณาโดยใช้ในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ที่บทบาทของผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาไม่มีหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง แต่เป็นเพียงคนกลางที่รับฟังพยานหลักฐานและชี้แจงนำพยานหลักฐานจากฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่แตกต่างกับระบบไต่สวนอย่างชัดเจน อีกประการหนึ่งการใช้ระบบไต่สวนในการดำเนินการทางวินัย เนื่องจากข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานบางอย่างที่จะนำมาใช้ในการพิจารณา ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยานบุคคลอาจไม่สามารถเข้าถึง หรือไม่มีเอกสารหลักฐานในความครอบครองซึ่งจะต้องใช้อำนาจของคณะกรรมการสอบสวนในการเรียกหรือถามความเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งรูปแบบการดำเนินการที่จะอำนวยความสะดวกได้เหมาะสมกว่าในลักษณะของการดำเนินการทางวินัย

การสอบสวนวินัยพนักงานราชการเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดโดยต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า และต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่

^{๒๔} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๖

^{๒๕} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๖

สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และต้องให้ออกให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและโต้แย้งแก้ข้อกล่าวหาตามขั้นตอนกระบวนการที่กำหนดในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน ดังต่อไปนี้

๕.๑ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยพนักงานราชการทั้งวินัยไม่ร้ายแรง และวินัยอย่างร้ายแรง ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการ^{๒๖} คำว่าหัวหน้าส่วนราชการหมายถึง ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม หรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีฐานะเป็นส่วนราชการ และผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างพนักงานราชการ^{๒๗} สำหรับหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม นั้น หมายถึงหัวหน้าส่วนราชการที่ไม่ได้มีชื่อเรียกว่าอธิบดี เช่น เลขาธิการผู้อำนวยการ และหน่วยงานนั้นต้องมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินด้วย เช่น เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงคมนาคม ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงการคลัง เป็นต้น สำหรับหัวหน้าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีฐานะเป็นส่วนราชการ หมายถึง หน่วยงานของรัฐอื่นที่มีหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แต่เป็นหน่วยงานที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นหน่วยงานธุรการของฝ่ายตุลาการ หรือหน่วยงานธุรการของฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ^{๒๘} อัยการสูงสุด ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่เป็นอิสระ^{๒๙}

^{๒๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๖

^{๒๗} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓

^{๒๘} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘

^{๒๙} พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งสำนักงานศาลปกครองเป็นส่วนราชการที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ^{๓๐} เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนราชการที่เป็นอิสระ^{๓๑} เป็นต้น

สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยคือปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้มอบอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการให้รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการปฏิบัติราชการแทน ยกเว้น พนักงานราชการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และพนักงานราชการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน^{๓๒} สำหรับหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค เช่น สำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้มอบอำนาจให้ศึกษาธิการภาคปฏิบัติราชการแทนเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการในสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด^{๓๓} โดยการมอบอำนาจดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่ถือเป็นการตัดอำนาจของปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่จะดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการตามอำนาจที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ดังนั้น ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยพนักงานราชการจึงต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจ หากผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งมิได้เป็นผู้บังคับบัญชา คำสั่งแต่งตั้งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ออกโดยผู้ไม่มีอำนาจ อันมีลักษณะเป็นการออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมส่งผลให้การดำเนินการสอบสวนของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินการทางวินัยที่ได้ดำเนินการมาโดยอาศัยผลการสอบสวนของคณะกรรมการดังกล่าว เป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๓๔}

๕.๒ องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน

สำหรับองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดให้แต่งตั้งกรรมการประกอบไปด้วยประธานกรรมการ ๑ คน และกรรมการอย่างน้อย ๒ คน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และให้แต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนสามัญ

^{๓๐} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๖

^{๓๑} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๖

^{๓๒} คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ๒๔๒๒/๒๕๖๕ เรื่อง มอบอำนาจให้รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการและผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการปฏิบัติราชการแทน ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

^{๓๓} คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ๑๔๐๙/๒๕๖๐ เรื่อง มอบอำนาจให้ศึกษาธิการภาค ปฏิบัติราชการแทน ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

^{๓๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๔๕๖/๒๕๕๘

เว้นกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการจากข้าราชการฝ่ายพลเรือนซึ่งมิใช่ข้าราชการการเมืองก็ได้^{๓๕} องค์ประกอบของกรรมการสอบสวนจึงต้องมีไม่น้อยกว่า ๓ คน และต้องประกอบไปด้วย

- (๑) ประธานกรรมการ ๑ คน
- (๒) กรรมการ จำนวนไม่น้อยกว่า ๒ คน
- (๓) ให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ
- (๔) ในกรณีจำเป็นอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนต้องมีอยู่ครบถ้วนตลอดระยะเวลาการดำเนินการสอบสวนหากขาดประธานกรรมการ หรือขาดกรรมการคนใดคนหนึ่งย่อมทำให้กรรมการสอบสวนไม่ครบองค์ประกอบ และไม่สามารถทำการสอบสวนได้ กรณีคณะกรรมการสอบสวนไม่ครบองค์ประกอบ ผลของการสอบสวนนั้นย่อมเสียไปทั้งหมดไม่อาจนำมาใช้พิจารณาลงโทษได้^{๓๖} เช่น กรณีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจำนวน ๒ คน ส่วนอีก ๑ คน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเพียงผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการสอบสวนย่อมทำให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการนั้น ไม่มีอำนาจหน้าที่ในอันที่จะทำการสอบสวนได้ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่มีจำนวนน้อยกว่า ๓ คน ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนไม่ครบตามองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อเป็นหลักประกันการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและมีผลให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไป คำสั่งลงโทษที่เป็นผลมาจากการสอบสวนที่ไม่ชอบ คำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๓๗}

สำหรับคุณสมบัติคณะกรรมการสอบสวนกำหนดให้กรรมการสอบสวนต้องแต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนสามัญ เว้นแต่มีเหตุผลจำเป็นจะแต่งตั้งจากข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่ไม่ใช่ข้าราชการการเมืองก็ได้ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนได้นั้นในเบื้องต้นจะต้องเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ คำว่าข้าราชการพลเรือนสามัญในกรณีนี้จึงหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน^{๓๘} ในส่วนของข้าราชการฝ่ายพลเรือนนั้น คำว่าข้าราชการฝ่ายพลเรือนนั้นได้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ซึ่งหมายถึง ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เข้ารับราชการในกระทรวง ทบวงการแผ่นดินฝ่ายพลเรือน เว้นแต่ข้าราชการตุลาการ และให้รวมทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนในกระทรวง

^{๓๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๘

^{๓๖} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๖๐

^{๓๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๗๖๔/๒๕๕๘

^{๓๘} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔

การทหารด้วย จนกระทั่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๖ ขึ้นใช้บังคับได้มีการแยกข้าราชการฝ่ายพลเรือนในกระทรวงการทหารออกจากระบบข้าราชการพลเรือนไปเป็นข้าราชการทหาร และได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนอีกหลายครั้ง โดยแยกข้าราชการบางประเภทออกไปจากระบบ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้นิยามว่าข้าราชการฝ่ายพลเรือน คือ ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการอื่นในกระทรวงกรมฝ่ายพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทนั้น จากความหมายดังกล่าว อาจแบ่งข้าราชการฝ่ายพลเรือนออกได้เป็น ๕ ประเภท ดังต่อไปนี้^{๓๙}

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗

(๓) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗

(๔) ข้าราชการตำรวจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

(๕) ข้าราชการอัยการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

ดังนั้น หากในกรณีจำเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการอาจแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนดังกล่าวมาข้างต้นเป็นกรรมการสอบสวนได้ เช่น การแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งนิติกร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นข้าราชการอื่นในกระทรวงศึกษาธิการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนสามารถได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนได้^{๔๐} ในกรณีที่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่มีข้าราชการฝ่ายพลเรือน กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด การสอบสวนที่กรรมการสอบสวนมีคุณสมบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายย่อมทำให้การสอบสวนนั้นเสียไป คำสั่งลงโทษย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๔๑}

นอกจากนี้ประธานกรรมการสอบสวนจะต้องดำรงตำแหน่งตามที่ ก.พ. กำหนดไว้ด้วย^{๔๒}

^{๓๙} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “กฎหมายไทย เล่ม ๙ บุคลากรภาครัฐ,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕, <https://www.krisdika.go.th/data/ebook/thailand/thailand09.pdf>.

^{๔๐} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/๑๐๗๔ เรื่อง ขอรื้อหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

^{๔๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงที่ อ. ๒๘/๒๕๕๗

^{๔๒} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๒ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งประธานกรรมการตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

ในกรณีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย ๑ คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย เช่น เคยเป็นกรรมการสอบสวนวินัยในเรื่องอื่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย สำหรับการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงให้นำเอาองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงไม่จำเป็นต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย เป็นกรรมการสอบสวน เช่นเดียวกับการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงก็ได้^{๕๓}

ในกรณีจำเป็นจะตั้งผู้ช่วยเลขานุการโดยตั้งจากข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานราชการ หรือ ลูกจ้างประจำก็ได้

๕.๓ คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน

คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงว่าผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้ว คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องจัดทำเป็นแบบคำสั่งตามที่ ก.พ. กำหนด (แบบ ดว. ๑)^{๕๔} คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนจะต้องระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา ชื่อของประธานกรรมการ และกรรมการ กรณีที่มีการตั้งผู้ช่วยเลขานุการให้ระบุชื่อไว้ในคำสั่งนั้นด้วย^{๕๕} และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน ให้ดำเนินการโดยทำเป็นคำสั่ง (ตามแบบ ดว. ๒)^{๕๖}

เมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่งโดยเร็ว และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายชื่อและวันที่รับทราบคำสั่งไว้เป็นหลักฐาน โดยให้แจ้งตำแหน่งของประธานกรรมการ กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี) รวมทั้งสิทธิที่จะคัดค้านกรรมการสอบสวนไปในคราวเดียวกันด้วย และให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาไว้หนึ่งฉบับ กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมลงลายชื่อรับทราบคำสั่ง ให้ทำบันทึก โดยระบุวันที่และสถานที่ที่แจ้งและให้ลงชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งลงชื่อพยานที่รู้เห็นการแจ้งเอาไว้เป็นหลักฐาน โดยให้ถือวันที่แจ้งนั้นเป็นวันผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่ง ในการแจ้งนั้นให้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยตรงก่อน แต่ถ้าไม่สามารถแจ้งให้ทราบโดยตรงได้หรือมีเหตุจำเป็น ให้แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทาง

^{๕๓} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒

^{๕๔} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๓ เรื่อง แบบคำสั่งตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

^{๕๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๙

^{๕๖} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๐

ราชการ ในกรณีนี้ ให้ถือวันที่ครบกำหนด ๗ วัน นับแต่วันส่งกรณีส่งในประเทศ หรือเมื่อครบ ๑๕ วันนับแต่วันส่งกรณีส่งไปยังต่างประเทศเป็นวันที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้ง และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาทั้งหมดให้ประธานกรรมการ และให้ประธานกรรมการลงชื่อและวันเดือนปีที่ได้รับแล้วเก็บรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนในการส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้นให้ส่งคำสั่งให้กรรมการทราบเป็นรายบุคคล^{๔๗} เพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนได้ทราบว่าตนเองได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนวินัย รวมถึงได้ทราบเรื่องที่กล่าวหาอันเป็นกรอบในการดำเนินการสอบสวนเพื่อเตรียมจัดให้มีการประชุมนัดแรกของคณะกรรมการสอบสวน

๕.๔ การคัดค้านกรรมการสอบสวน

การคัดค้านกรรมการสอบสวนเป็นสิทธิที่สำคัญของผู้ถูกกล่าวหาที่จะทำให้ได้รับการสอบสวนเป็นไปอย่างยุติธรรมและปราศจากอคติ นอกจากนี้หากกรรมการสอบสวนเห็นว่าตนมีเหตุแห่งการคัดค้านก็สามารถแจ้งเรื่องให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการได้เช่นเดียวกัน

เหตุแห่งการคัดค้านประกอบไปด้วย^{๔๘}

- (๑) เป็นผู้กล่าวหา
 - (๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้กล่าวหา
 - (๓) เป็นญาติของผู้กล่าวหา คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียง ๓ ชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางการสมรสนับได้เพียง ๒ ชั้น
 - (๔) เป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกล่าวหาหรือกับคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้ถูกกล่าวหา
 - (๕) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสิ่งที่สอบสวน
 - (๖) เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำผิดตามเรื่องที่กล่าวหา
 - (๗) เป็นผู้ที่มีเหตุอื่นซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การสอบสวนไม่เป็นกลางหรือเสียความเป็นธรรม
- วิธีการคัดค้านกรรมการสอบสวน

ในการคัดค้านกรรมการสอบสวนหากผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่ากรรมการสอบสวนคนใดคนหนึ่งหรือกรรมการสอบสวนทั้งคณะมีเหตุแห่งการคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายเหตุประกอบกัน ผู้ถูกกล่าวหาอาจใช้สิทธิคัดค้านกรรมการสอบสวน โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายใน ๗ วัน นับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ถูกกล่าวหาทราบว่าการสอบสวนมีเหตุแห่งการคัดค้าน โดยหนังสือคัดค้านนั้นต้องแสดงข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เป็นเหตุ

^{๔๗} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๑

^{๔๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๒

แห่งการคัดค้านให้ชัดเจนด้วย กรณีที่คำคัดค้านไม่เป็นไปตามที่กำหนดผู้มีอำนาจพิจารณาคำคัดค้านจะไม่รับคำคัดค้านไว้พิจารณาและแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ กรณีที่คำคัดค้านเป็นไปตามที่กำหนด ให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนส่งสำเนาหนังสือคัดค้านไปให้ประธานกรรมการเพื่อทราบและเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนรวมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านทราบ และต้องให้โอกาสผู้ถูกคัดค้านได้ชี้แจงเป็นหนังสือต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ผู้ถูกคัดค้านได้ลงชื่อและวันที่ได้รับแจ้งคำคัดค้าน ในระหว่างที่กรรมการถูกคัดค้าน ผู้ถูกคัดค้านต้องจะหยุดปฏิบัติหน้าที่กรรมการสอบสวนตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งคำคัดค้านนั้น^{๔๙}

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งคำคัดค้านให้กรรมการสอบสวนผู้ถูกคัดค้านทราบรวมถึงได้ให้โอกาสผู้ถูกคัดค้านได้ชี้แจงภายใน ๗ วัน เมื่อได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกคัดค้านแล้วผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าคำคัดค้านฟังได้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน กรณีกรรมการสอบสวนที่เหลืออยู่มีองค์ประกอบครบถ้วนผู้สั่งแต่งตั้งจะพิจารณาแต่งตั้งผู้อื่นให้เป็นกรรมการสอบสวนแทนผู้ถูกคัดค้านก็ได้ แต่ถ้ากรรมการสอบสวนที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อยกว่า ๓ คน ซึ่งจะมีผลทำให้กรรมการสอบสวนไม่ครบองค์ประกอบ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแต่งตั้งผู้อื่นให้เป็นกรรมการสอบสวนแทนผู้ถูกคัดค้าน โดยนำเอาการเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวนมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าคำคัดค้านไม่อาจรับฟังได้ ให้มีคำสั่งยกคำคัดค้าน และมีหนังสือแจ้งให้ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน และประธานกรรมการทราบโดยเร็ว คำสั่งยกคำคัดค้านให้เป็นที่สุด ในการพิจารณาคำคัดค้านนั้นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องพิจารณาและสั่งการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้าน ถ้าไม่ได้สั่งภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้ถูกคัดค้านนั้นพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวนนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาดำเนินการแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการสอบสวนแทนผู้ถูกคัดค้านต่อไป^{๕๐} ระยะเวลาพิจารณาคำคัดค้านในกรณีนี้มีไต่ระยะเวลาเร่งรัดแต่เป็นระยะเวลาบังคับให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องพิจารณาสั่งการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยเร็ว กรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่พิจารณาคำคัดค้านกรรมการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับคำคัดค้าน มีผลทำให้กรรมการสอบสวนผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และไม่มีอำนาจในการสอบสวนอีกต่อไป หากกรรมการผู้พ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวนยังดำเนินการสอบสวนต่อไป การดำเนินการสอบสวนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวนย่อมเสียไปและส่งผลให้คำสั่งลงโทษย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๕๑} การคัดค้านกรรมการสอบสวนจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

^{๔๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๓

^{๕๐} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๔

^{๕๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงที่ อ. ๙๑๓/๒๕๕๙

ต้องระมัดระวังให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งการภายในเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อมิให้การสั่งลงโทษโดยอาศัยผลการสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเสียไป

อนึ่ง พึงมีข้อสังเกตว่าตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถคัดค้านกรรมการสอบสวนได้ แต่ไม่ได้กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถใช้สิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ จึงมีกรณีที่ควรพิจารณาว่าหากผู้ถูกกล่าวหาจะคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน ผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถดำเนินการได้เพียงใดนั้น หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้วจะเห็นว่า การสอบสวนวินัยเป็นขั้นตอนการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดให้มีคำสั่งลงโทษทางวินัยซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง การสอบสวนวินัยจึงถือเป็นการพิจารณาทางปกครองอย่างหนึ่ง ในกรณีนี้แม้กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเอาไว้โดยเฉพาะแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้กำหนดเรื่องของการใช้สิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนเอาไว้ในกฎ ก.พ. ดังกล่าวด้วย จึงอาจถือได้ว่ามีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่ามาตรฐานที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติไว้ในกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่าผู้สั่งแต่งตั้งมีกรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓^{๕๒} หรือมาตรา ๑๖^{๕๓} แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาอาจคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ หากมีการคัดค้านให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหยุดการพิจารณาเรื่องไว้ก่อน และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบ เพื่อที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวจะได้มีคำสั่งต่อไป^{๕๔} ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่จะพิจารณาเหตุคัดค้านในกรณีนี้คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

^{๕๒} มาตรา ๑๓ เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

(๑) เป็นคู่กรณีเอง

(๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี

(๓) เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี

(๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี

(๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๕๓} มาตรา ๑๖ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้

^{๕๔} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๔

สำหรับกรณีที่มีการสอบสวนเห็นเองว่าตนเองมีเหตุแห่งการคัดค้านให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทราบ และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการ โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาสั่งการกรณีผู้ถูกกล่าวหาคัดค้านกรรมการสอบสวนโดยอนุโลม^{๕๕}

๕.๕ หน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาสอบสวน

๕.๕.๑ หน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนและพิจารณาตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดเพื่อแสวงหาความจริงในเรื่องที่กล่าวหาและดูแลให้เกิดความยุติธรรมตลอดกระบวนการสอบสวนในการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมประวัติและความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณา และจัดทำบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนไว้ทุกครั้ง และเมื่อวางแนวทางการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานแล้วให้คณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้^{๕๖}

- (๑) รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- (๒) แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
- (๓) ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแสดงพยานหลักฐานเพื่อแก้ข้อกล่าวหา
- (๔) พิจารณาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน
- (๕) ทำรายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

๕.๕.๒ การประชุมครั้งแรก

เมื่อประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาให้ประธานกรรมการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสอบสวนครั้งแรกภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการรับเรื่องเพื่อกำหนดประเด็น วางแนวทางการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน กรณีที่ไม่อาจประชุมได้ภายใน กำหนดระยะเวลาให้ระบุเหตุผลให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทราบด้วย^{๕๗}

๕.๕.๓ การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน

ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ห้ามมิให้มีบุคคลอื่นอยู่หรือร่วมทำการสอบสวนด้วย^{๕๘} ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานให้สอบปากคำคราวละ ๑ คน และในต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำ

^{๕๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๕

^{๕๖} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๘

^{๕๗} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๗

^{๕๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๖

อันเป็นที่อาจเป็นความผิดตามกฎหมาย โดยในการสอบปากคำต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดจึงจะทำการสอบปากคำได้ กรณีที่กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดมีมากกว่า ๓ คน จะให้กรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่า ๓ คนทำการสอบปากคำก็ได้^{๕๙} ในการสอบปากคำห้ามมิให้ผู้อื่นอยู่ในที่สอบปากคำ เว้นแต่เป็นการสอบปากคำที่กรรมการสอบสวนอนุญาตให้เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน หรือทนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหาตามจำนวนที่กรรมการสอบสวนเห็นสมควร^{๖๐} และห้ามมิให้กรรมการสอบสวนทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบเพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานให้ถ้อยคำ^{๖๑} เมื่อมีการสอบปากคำพยานหรือผู้ถูกกล่าวหาแล้วให้คณะกรรมการสอบสวนจัดทำบันทึกถ้อยคำของผู้ให้ถ้อยคำตามแบบ ดว. ๓ หรือ ดว. ๔ แล้วอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังหรือให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเอง แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้บันทึกถ้อยคำ และกรรมการสอบสวนที่อยู่ในที่สอบปากคำลงชื่อในบันทึกถ้อยคำนั้น กรณีที่บันทึกถ้อยคำใดมีหลายหน้าให้ผู้ให้ถ้อยคำและกรรมการสอบสวนซึ่งอยู่ในที่สอบปากคำ ๑ คนลงชื่อกำกับไว้ในบันทึกถ้อยคำทุกหน้า ในการบันทึกถ้อยคำ ห้ามให้มีการขูด ลบ หรือบันทึกข้อความทับข้อความที่ได้บันทึกไว้ในบันทึกถ้อยคำแล้ว ถ้าจะแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อความที่บันทึกไว้ ให้ใช้วิธีขีดฆ่าข้อความเดิมและเพิ่มเติมข้อความใหม่ด้วยวิธีตอกเติม แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและกรรมการสอบสวนที่อยู่ในที่สอบปากคำ ๑ คน ลงชื่อกำกับไว้ตรงที่มีการแก้ไขทุกแห่ง หากผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงชื่อให้กรรมการสอบสวนบันทึกเหตุที่ไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ในบันทึกถ้อยคำด้วย^{๖๒}

ในกรณีที่มีการเรียกบุคคลใดมาเป็นพยานเพื่อชี้แจงหรือให้ถ้อยคำตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดแล้ว แต่บุคคลนั้นไม่มาหรือมาแต่ไม่ชี้แจงหรือไม่ให้ถ้อยคำ หรือในกรณีไม่อาจเรียกบุคคลใดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำได้ภายในเวลาอันควร คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนบุคคลนั้น ก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนและในรายงานการสอบสวนด้วย^{๖๓} แต่หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนพยานบุคคลใดหรือการรวบรวมพยานเอกสารหรือวัตถุใดจะทำให้การสอบสวนล่าช้า หรือพยานหลักฐานนั้นมีใช้สาระสำคัญ คณะกรรมการสอบสวนจะพิจารณงดสอบสวนหรือไม่รวบรวมพยานหลักฐานนั้นก็ได้^{๖๔} ในกรณีที่จะต้องสอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างท้องที่ ประธานกรรมการจะรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อขอให้หัวหน้าส่วนราชการ

^{๕๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๐

^{๖๐} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๒

^{๖๑} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๓

^{๖๒} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๑

^{๖๓} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๕

^{๖๔} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๖

หรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนสอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐาน แทนก็ได้ โดยกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่จะต้องสอบสวนไปให้ และให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายเลือกข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่เห็นสมควรอย่างน้อยอีก ๒ คน ร่วมเป็นคณะทำการสอบสวน และให้คณะทำการสอบสวนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการสอบสวน^{๒๕}

กรณีการนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานนั้นให้ใช้ต้นฉบับ ถ้านำต้นฉบับมาไม่ได้ให้ใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้ กรณีที่ไม่สามารถหาต้นฉบับเอกสารได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายหรือโดยเหตุอื่น คณะกรรมการสอบสวนจะสืบจากสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนก็ได้^{๒๖}

๕.๕.๔ การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเป็นขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นสาระสำคัญในการสอบสวนวินัยของคณะกรรมการสอบสวน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหา การดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาคณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐานทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุซึ่งเป็นพยานหลักฐานสำหรับใช้ในการกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาเสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาทำความเข้าใจกับผู้ถูกกล่าวหา กระทำผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ หากคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดในเรื่องที่สอบสวน ให้รายงานผลการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย รวมทั้งพยานหลักฐานที่รวบรวมได้เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนให้แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยในการประชุมพิจารณาทำความเข้าใจนั้นจะต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่า ๓ คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด^{๒๗} ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดหรือต้องรับผิดในคดีเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน ถ้าข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาถึงที่สุดประจักษ์ชัดเจนอยู่แล้วว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา คณะกรรมการ

^{๒๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๗

^{๒๖} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๘

^{๒๗} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๘

สอบสวนจะนำเอาคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นมาใช้เป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยไม่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานอื่นก็ได้ แต่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น เพื่อใช้เป็นสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย^{๖๘}

(๒) ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดทำเป็นบันทึกโดยระบุข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร เป็นความผิดวินัยในกรณีใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา รวมทั้งแจ้งให้ทราบสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ สิทธิที่จะแสดงพยานหลักฐานหรือจะอ้างพยานหลักฐานเพื่อขอให้เรียกพยานหลักฐานนั้นมาได้ แล้วแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจัดทำเป็นบันทึกตามแบบ ดว. ๕ จำนวน ๒ ฉบับ และให้ประธานกรรมการและกรรมการอีกอย่างน้อยหนึ่งคนลงลายมือชื่อในบันทึกนั้น^{๖๙} การสอบสวนที่ไม่ได้มีการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ขั้นตอนและวิธีการที่เป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจึงไม่อาจนำข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนที่ไม่ถูกต้องมารับฟังเพื่อออกคำสั่งลงโทษทางวินัยได้^{๗๐} การสอบสวนวินัยต้องให้หลักประกันความเป็นธรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองด้วยการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสได้ชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาอันเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยได้มีโอกาสรับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอเพื่อโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน เมื่อคณะกรรมการสอบสวนไม่ได้สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา รวมถึงไม่ได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา การดำเนินการทางวินัยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้คำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย^{๗๑}

(๓) ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยให้คณะกรรมการสอบสวนมีหนังสือเรียกผู้ถูกกล่าวหาตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด เพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้มาพบคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งอธิบายข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามแบบบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามแบบ ดว. ๕ และให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาโดยลงชื่อพร้อมทั้งวัน เดือน ปี ในบันทึกนั้น แล้วมอบบันทึกนั้นให้ผู้ถูกกล่าวหา ๑ ฉบับ และอีกฉบับ

^{๖๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๙

^{๖๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๐

^{๗๐} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๗๑๖/๒๕๕๘

^{๗๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๙๓๘/๒๕๕๕

หนึ่งเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมลงชื่อในบันทึกเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ดังกล่าวไว้ในบันทึกนั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานตั้งแต่วันที่มาพบคณะกรรมการสอบสวนแล้ว และให้มอบบันทึกนั้นให้ผู้ถูกกล่าวหา ๑ ฉบับ และอีกฉบับหนึ่งเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับบันทึกดังกล่าว ให้ส่งบันทึกนั้นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ^{๗๒}

ในกรณีคณะกรรมการสอบสวนมีหนังสือเรียกผู้ถูกกล่าวหามารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้วปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มาพบตามวัน เวลา และสถานที่ที่คณะกรรมการสอบสวนกำหนด ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการจัดส่งแบบบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามแบบ ดว. ๕ จำนวน ๑ ฉบับให้ผู้ถูกกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ที่อยู่ตามที่ปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ เมื่อครบกำหนด ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ ได้จัดส่งบันทึกให้ทางไปรษณีย์ ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาแล้ว^{๗๓}

(๔) ให้คณะกรรมการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งบันทึกการรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามแบบ ดว. ๕ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งกำหนดวัน เวลา สถานที่ และวิธีการที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในวันที่มาพบคณะกรรมการสอบสวนเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา หรือจะแจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการก็ได้ หากการแจ้งทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบตั้งแต่วันที่ครบกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้ส่งหนังสือดังกล่าวทางไปรษณีย์ ในการจัดส่งแบบบันทึกทางไปรษณีย์ คณะกรรมการสอบสวนจะจัดส่งหนังสือแจ้งกำหนดวัน เวลา สถานที่ และวิธีการที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไปพร้อมกับบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาก็ได้^{๗๔} โดยในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะชี้แจงต่อคณะกรรมการสอบสวนด้วยตนเองและให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกถ้อยคำผู้ถูกกล่าวหาลงในแบบ ดว. ๔ ในวันที่ผู้ถูกกล่าวหาพบกรรมการสอบสวนเพื่อรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา^{๗๕} หรือผู้ถูกกล่าวหาอาจจะชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือวิธีการอื่นใดเพื่อหักล้างข้อกล่าวหา โดยผู้ถูกกล่าวหาอาจกล่าวอ้างพยานหลักฐานเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการรวบรวมมา

^{๗๒} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๑

^{๗๓} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๓

^{๗๔} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๒

^{๗๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๕

เพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ในการกำหนดระยะเวลาสำหรับผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องกำหนดให้ระยะเวลาผู้ถูกกล่าวหาตามสมควรโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อตัวผู้ถูกกล่าวหา เช่น การกำหนดให้เวลาผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน โดยให้เวลาผู้ถูกกล่าวหาเพียง ๑ วัน ทั้งที่ข้อกล่าวหาหลายข้อกล่าวหา และมีได้เป็นข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันทั้งหมด กรณีจึงไม่อาจถือว่าได้มีการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน เมื่อในการดำเนินการทางวินัยไม่ได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานโดยกำหนดเวลาที่เหมาะสม การออกคำสั่งลงโทษ จึงเป็นการกระทำโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๗๖} เป็นต้น ในกรณีผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพว่าได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกการรับสารภาพไว้เป็นหนังสือ ในกรณีนี้คณะกรรมการสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในข้อกล่าวหาต่อไปก็ได้ แล้วให้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป^{๗๗}

แต่หากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ตามวัน เวลา สถานที่ และวิธีการที่คณะกรรมการสอบสวนกำหนดโดยมีเหตุผลหรือความจำเป็น คณะกรรมการสอบสวนอาจกำหนดวัน เวลา สถานที่ หรือวิธีการใหม่ ให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงใหม่ เพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรมก็ได้^{๗๘} แต่หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายในเวลาที่กำหนด คณะกรรมการสอบสวนกำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เว้นแต่คณะกรรมการสอบสวนจะพิจารณาเห็นสมควรดำเนินการเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม^{๗๙}

ในกรณีที่การสอบสวนปรากฏว่ามีพยานหลักฐานที่เห็นว่าควรกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยในเรื่องอื่นด้วยให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับรายงานจากประธานกรรมการแล้วให้พิจารณาว่ากรณีที่ได้รับรายงานมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยในเรื่องอื่นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่มีก็ให้ยุติเรื่องสำหรับเรื่องนั้น แต่หากเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยในเรื่องอื่นด้วยก็แจ้งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการทางวินัยในเรื่องอื่นด้วย แต่หากเป็นกรณีที่เรื่องนั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอาจแต่งตั้งให้กรรมการสอบสวนชุดเดิม หรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนชุดใหม่ให้ทำการสอบสวนในเรื่องนั้นก็ได้อีก^{๘๐} หากในการสอบสวนปรากฏว่ามีการพาดพิงว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือ

^{๗๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๕๕/๒๕๕๘

^{๗๗} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๖

^{๗๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๔

^{๗๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๗

^{๘๐} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๙

เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่น ถ้าคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นด้วย ให้ประธานกรรมการสอบสวนรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป^{๕๑}

ภายหลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาในเรื่องที่สอบสวนแล้ว ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานเพิ่มเติม ถ้าคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานเพิ่มเติมนั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการแจ้งสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาเพิ่มเติม และกำหนดวัน เวลา สถานที่ และวิธีการให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมในกรณีนี้ด้วย และหากว่าพยานหลักฐานเพิ่มเติมนั้นมีผลทำให้ข้อกล่าวหาในเรื่องที่สอบสวนนั้นเปลี่ยนแปลงไปหรือต้องเพิ่มข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนกำหนดข้อกล่าวหาใหม่ หรือข้อกล่าวหาเพิ่มเติมและแจ้งข้อกล่าวหาใหม่หรือข้อกล่าวหาเพิ่มเติม พร้อมทั้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและกำหนดวัน เวลา สถานที่ และวิธีการให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในกรณีนี้เช่นเดียวกัน^{๕๒}

๕.๕.๕ ระยะเวลาการสอบสวน

ระยะเวลาการสอบสวนวินัยที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ ได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการสอบสวนกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรงโดยให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ รับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา และทำรายงานการสอบสวน พร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการรับทราบคำสั่ง แต่หากคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖๐ วัน ให้ประธานกรรมการรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อขอขยายเวลาได้ตามความจำเป็น โดยผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะขยายเวลาให้ตามที่เห็นสมควรโดยต้องแสดงเหตุผลไว้ด้วย หรืออาจจะสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนยุติการดำเนินการ แล้วพิจารณาสั่งสำนวนการสอบสวนต่อไปก็ได้^{๕๓}

กรณีการดำเนินการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ได้กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวน และจัดทำรายงานการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่มีการประชุมคณะกรรมการสอบสวนครั้งแรก หากคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๑๒๐ วัน ให้ประธานกรรมการสอบสวนรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

^{๕๑} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕๐

^{๕๒} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๔๘

^{๕๓} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๓

สอบสวนเพื่อขอขยายเวลาตามความจำเป็น โดยในการขยายเวลาการสอบสวนผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะสั่งให้ขยายเวลาได้ครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน^{๘๔} โดยในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ ได้กำหนดว่ากรณีการสอบสวนดำเนินการเกิน ๑๘๐ วัน ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนรายงานไปยัง อ.ก.พ. กระทรวงเพื่อติดตามเร่งรัดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการนั้น แนวทางการดำเนินการทางวินัยตามประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ ได้กำหนดให้นำเอาหลักเกณฑ์การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของส่วนราชการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ประกอบกับข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการได้กำหนดให้นำเอากฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎ ก.พ. ระเบียบ ก.พ. ฯลฯ มาใช้กับการดำเนินการพนักงานราชการโดยอนุโลม อย่างที่ได้กล่าวไว้ในกรณีเกี่ยวกับความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแล้วว่าการอนุโลมเอากฎหมายอื่นมาใช้บังคับนั้น ต้องนำมาใช้บังคับโดยไม่ขัดต่อหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้นำเอากฎหมายอื่นมาใช้โดยอนุโลม เจตนาของการนำเอากฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ มาใช้โดยอนุโลมนั้นต้องเอามาใช้เพียงเท่าที่จะทำให้การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการบรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น มิใช่หมายถึงการอนุโลมนั้นต้องเอานำมาใช้ทั้งฉบับแต่อย่างใด โดยการดำเนินการสอบสวนพนักงานราชการที่เกินระยะเวลา ๑๘๐ วัน หากนำเอากฎ ก.พ. มาใช้จะพบว่าต้องรายงาน อ.ก.พ. กระทรวงเพื่อพิจารณาเร่งรัดติดตาม แต่เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.พ. กระทรวงตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ^{๘๕} และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดให้ อ.ก.พ. กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของพนักงานราชการ กรณีการดำเนินการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงพนักงานราชการที่เกินระยะเวลา ๑๘๐ วัน จึงไม่จำเป็นต้องเสนอให้ อ.ก.พ. กระทรวงเพื่อพิจารณาติดตามเร่งรัดแต่อย่างใด ดังนั้น หากการสอบสวนเกินระยะเวลา ๑๘๐ วัน ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องเป็นผู้พิจารณาเร่งรัดการดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป จะเห็นได้ว่าการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. จะมีได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนเอาไว้เพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาบริหารเวลาในการสอบสวนตามความเหมาะสมภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด

^{๘๔} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕๔

^{๘๕} มาตรา ๑๖ อ.ก.พ. กระทรวง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณากำหนดนโยบาย ระบบ และระเบียบวิธีการบริหารทรัพยากรบุคคลในกระทรวงซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์วิธีการ และมาตรฐานที่ ก.พ. กำหนดตามมาตรา ๘ (๓)

(๒) พิจารณาการเกลี้ยอัตรากำลังระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ภายในกระทรวง

(๓) พิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการสั่งให้ออกจากราชการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้และช่วย ก.พ. ปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่ ก.พ. มอบหมาย

ระยะเวลาการสอบสวนตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ นั้น เป็นระยะเวลาเร่งรัดเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดเท่า นั้น การดำเนินการสอบสวนที่ล่วงเลยระยะเวลามีได้มีผลทำให้การดำเนินการนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด และได้ทำให้คณะกรรมการสอบสวนหมดหน้าที่หรือไม่มีหน้าที่สอบสวนในเรื่องนั้น^{๘๖} แต่หากการสอบสวนหรือการพิจารณาล่วงเลยเวลาที่กำหนดอาจเป็นเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิในการนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง^{๘๗} ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้หน่วยงานดำเนินการในเรื่องนั้นให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้

๖. การกำหนดประเด็นการสอบสวน^{๘๘}

ประเด็น คือ จุดสำคัญที่ต้องพิสูจน์และวินิจฉัย เพราะยังเป็นจุดที่ยังโต้เถียงอยู่หรือยังไม่ได้ความกระจ่างชัดหลังจากประธานกรรมการและคณะกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสอบสวนครั้งแรกเพื่อวางแนวทางการสอบสวน การกำหนดประเด็นการสอบสวนจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนทางการสอบสวน การกำหนดประเด็นสอบสวน จึงเป็นการกำหนดจุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยตามข้อกล่าวหาในกรณีใด หรือไม่ ประเด็นที่จะต้องสอบสวน จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยังมีการโต้เถียงกันอยู่ระหว่างฝ่ายกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา คือ ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธไม่รับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการที่ถูกกล่าวหา หรือมีข้ออ้างข้อเถียงในเรื่องใด การกำหนดประเด็นการสอบสวนจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญในการกำหนดกรอบแนวทางในการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดและเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนสามารถปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายได้ถูกต้อง ซึ่งในการสอบสวนจะต้องสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมายืนยัน และต้องสอบสวนเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมายืนยันเช่นเดียวกับการพิสูจน์ความผิด เพื่อให้ได้ความจริง

^{๘๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๑๐/๒๕๕๒ และคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๕๑/๒๕๕๘

^{๘๗} มาตรา ๙ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ...

(๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๘๘} สำนักงาน ก.พ. , คู่มือการดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑, (นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓), ๘๙-๙๒.

และความยุติธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแสดงพยานหลักฐานและแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้องตรงกับเรื่องที่กล่าวหาและไม่หลงต่อสู้อยู่ในเรื่องที่ไม่ใช่ประเด็นกันอีกด้วย

การกำหนดประเด็นสอบสวน มีข้อควรคำนึงเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

๑. ควรพิจารณาเสียก่อนว่า เรื่องที่จะทำการสอบสวนนั้นมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร อย่างไร เป็นความผิดในกรณีใด และตามข้อใด

๒. ควรพิจารณาว่า ความผิดในกรณีตามที่กล่าวหา นั้นมีองค์ประกอบของความผิดตามที่บทกฎหมายว่าด้วยวินัยกำหนดไว้อย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนตรงตามประเด็นอันจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดตามกรณีที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

๓. ควรคำนึงว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ในเบื้องต้นอันเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยนั้น มีอยู่แล้วอย่างไรบ้าง และผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การเบื้องต้นรับหรือปฏิเสธในข้อใด มีข้ออ้างหรือข้อเถียงประการใด ซึ่งจะทราบได้จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจากการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในตอนแรก

ประเด็นที่จะสอบสวนนั้นอาจมีเพียงประเด็นเดียวหรือหลายประเด็นก็ได้แล้วแต่ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงอันใดบ้าง ประกอบกับความยากง่ายหรือความยุ่งยากซับซ้อนของแต่ละเรื่องด้วย

ทั้งในชั้นสอบสวนหลังจากที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว และการสอบสวนในชั้นที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกำหนดประเด็นสอบสวนที่จะกำหนดจุดสำคัญในการหาข้อมูลมาเพื่อใช้พิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ โดยวิธีการ

- จะสอบพยานคนใดก่อน
- จะรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไร
- ดูประเด็นที่กล่าวหาว่ามีเรื่องอะไรบ้าง

บางครั้งคณะกรรมการสอบสวนวางแนวทางการสอบสวน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา ก็เป็นการกำหนดประเด็นอย่างหนึ่งการกำหนดประเด็นเปรียบเสมือนการถือหางเสือเรือให้แล่นไปตามทิศทางที่ต้องการ ไม่สอบสวนสะเปะสะปะการกำหนดประเด็นจึงเป็นการวางแผนล่วงหน้าว่า

- จะสอบใคร
- จะตัดพยานปากไหน
- สอบสวนให้สิ้นกระแสความ

จุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยในการดำเนินการทางวินัย มี ๓ ด้าน

๑. ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกลงโทษได้ทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่

๒. ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดในกรณีใดเพื่อใช้ในการวินิจฉัยปรับบทลงโทษว่าได้กระทำผิดตามมาตราใด

๓. ประเด็นเกี่ยวกับความร้ายแรงแห่งกรณี จะต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้นมีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบาที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา

การกำหนดประเด็นมิได้ใช้เฉพาะการสอบสวนวินัยเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้ในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสำนวนเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชา หรือแม้แต่ในการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ก็ต้องมีการกำหนดประเด็นเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรม

๗. การรับฟังพยานหลักฐาน^{๘๙}

การรับฟังพยานหลักฐาน คือ การพิจารณาวินิจฉัยพยานหลักฐานเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง สำหรับพยานหลักฐานที่นำมาพิจารณาฟังเป็นข้อเท็จจริงนั้นอาจแบ่งน้ำหนักที่จะรับฟังได้หลายประเภท ดังต่อไปนี้

๗.๑ พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

(๑) พยานชั้นหนึ่ง คือ พยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่มีในกรณีนั้น

(๒) พยานชั้นสอง คือ พยานหลักฐานอื่นที่ยังไม่ดีที่สุดที่มีในกรณีนั้น แม้จะเชื่อว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่

พยานชั้นหนึ่งมีน้ำหนักรับฟังได้ดีกว่าพยานชั้นสอง ส่วนพยานชั้นสองแม้จะเชื่อว่าข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่ก็มีน้ำหนักรับฟังได้น้อยกว่าพยานชั้นหนึ่ง ตัวอย่างเช่น สัญญาที่มีผู้ลงนามเป็นพยานไว้ในหนังสือสัญญานั้น กรณีเช่นนี้ผู้ลงนามในสัญญาเป็นพยานชั้นหนึ่ง ส่วนบุคคลอื่นที่ได้ให้การว่าเคยเห็นและจำลายมือของผู้ที่ลงนามได้ ในกรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นพยานชั้นสอง

ระหว่างพยานบุคคลกับพยานเอกสาร ก็อาจจะเป็นพยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสองของกันและกันได้ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อใด อันใดจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด สำหรับกรณีที่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีหลักฐาน

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, ๙๗-๑๐๐.

เป็นหนังสือ เช่น การเช่าอสังหาริมทรัพย์^{๙๐} การเช่าซื้อ^{๙๑} การกู้ยืมเงิน^{๙๒} การค้ำประกัน^{๙๓} เป็นต้น กรณีเช่นนี้ ก็ย่อมต้องถือว่าพยานเอกสารเป็นพยานชั้นหนึ่ง

ระหว่างพยานเอกสารด้วยกัน ต้นฉบับเอกสารเป็นพยานชั้นหนึ่ง สำเนาเอกสารเป็นพยานชั้นสอง พยานชั้นสองแม้จะมีน้ำหนักน้อย แต่ก็ไม่ใช่จะรับฟังไม่ได้ ย่อมอยู่ในดุลพินิจของผู้พิจารณาว่าจะ ชั่งน้ำหนักพยานที่จะรับฟังเพียงใด อย่างไรก็ดี ถ้ามีการนำพยานชั้นสองมาสอบหรือนำมาพิจารณา ก็ควรต้อง แสดงเหตุผลด้วยว่าเพราะเหตุใดจึงไม่สามารถนำพยานชั้นหนึ่งมาสอบหรือนำมาพิจารณาได้ เช่น ต้นฉบับเอกสาร สูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถหามาได้เพราะเหตุอื่น

๗.๒ พยานโดยตรงและพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณี

(๑) พยานโดยตรง คือ พยานหลักฐานใด ๆ ที่ระบุว่ามิมีข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่ โดยไม่ต้องไปหา เหตุผลหรือข้อสันนิษฐานได้อีก

(๒) พยานแวดล้อมกรณี คือ พยานที่ไม่ระบุโดยตรงว่ามีข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่ แต่มีเหตุผลหรือ พฤติการณ์เชื่อมโยงพอให้เชื่อได้ว่ามีข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่

ตัวอย่างเช่น นาย ก. กำลังทำร้ายร่างกายนาย ข. โดยนาย ค. เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดและเป็นคน เข้าไปห้ามไม่ให้ นาย ก. ทำร้ายนาย ข. กรณีเช่นนี้ นาย ค. ถือว่าเป็นพยานโดยตรง ส่วน นาย ง. ซึ่งอยู่ห้อง ติดกันและได้ยินเสียงของนาย ก. ที่ด่าทอนาย ข. และมีเสียงโวยวายและเสียงนาย ค. ห้ามปรามนาย ก. ว่าอย่า ทำร้ายนาย ข. กรณีเช่นนี้ นาย ง. ถือว่าเป็นพยานแวดล้อมกรณี

พยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณี เป็นพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบกับพยานโดยตรงให้มี น้ำหนักรับฟังได้มากยิ่งขึ้น แต่ก็มีได้หมายความว่าพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณีเพียงอย่างเดียวจะรับ ฟังไม่ได้ แม้จะมีพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณีเพียงอย่างเดียวหากพยานนั้นบ่งชี้ได้แน่นอนจะไม่มีทาง ที่จะคิดว่าข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างอื่น เช่น นางสาว ส. ถูกกล่าวหาว่ามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับ นาย ร. ซึ่งมี คู่สมรสอยู่แล้ว โดยในกรณีนี้ไม่มีพยานโดยตรงยืนยันได้ว่า นางสาว ส. มีความสัมพันธ์กับนาย ร. จริง แต่มี พยานบุคคลราย นาย อ. นาง ล. และนาย ป. ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกับนางสาว ส. ให้ถ้อยคำสอดคล้องตรงกันว่า พบเห็น นาย ร. เดินทางมาหานางสาว ส. เป็นประจำ และมักจะพักค้างคืนเป็นประจำ หรือในวันหยุดก็จะเห็น นางสาว ส. กับนาย ร. อยู่ด้วยกันภายในบ้าน กรณีเช่นนี้ แม้จะไม่มีพยานโดยตรง แต่ก็สามารถนำเอาถ้อยคำ

^{๙๐} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓๘

^{๙๑} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓๒

^{๙๒} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓

^{๙๓} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๐

พยานบุคคลราย นาย อ. นาง ล. และนาย ป. ซึ่งเป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณีมาใช้รับฟังให้เชื่อได้ว่านางสาว ส. มีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับ นาย ร. จริง เป็นต้น

๗.๓ ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า

ประจักษ์พยาน คือ พยานที่ได้รู้เห็นข้อเท็จจริงนั้นด้วยตนเอง

พยานบอกเล่า คือ พยานที่มีรู้เห็นข้อเท็จจริงเรื่องนั้นด้วยตนเอง แต่ได้ยินได้ฟังจากคนอื่นเล่ามาอีกทอดหนึ่งหรือหลายทอด

ประจักษ์พยานเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักรับฟังได้ดีกว่าพยานบอกเล่า พยานบอกเล่าโดยทั่วไปใช้รับฟังไม่ได้ เว้นแต่อาจใช้เป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมประกอบกับพยานหลักฐานอื่นให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น โดยการรับฟังพยานบอกเล่านั้นต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง เช่น นาง ว. เห็นนาง จ. ขโมยเงินจากกระเป๋าของนาย บ. กรณีนี้นาง ว. เป็นประจักษ์พยาน นาย ช. ได้รับฟังมาจากนาง ว. อีกทอดหนึ่งว่า นาง จ. ขโมยเงินของนาย บ. แล้วนาย ช. ก็เอาไปเล่าให้ นาย ฉ. ฟัง กรณีนี้ นาย ช. และนาย ฉ. ถือเป็นพยานบอกเล่า เป็นต้น

ในการพิจารณาวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใดจะรับฟังได้เพียงใดต้องมีการชั่งน้ำหนักพยาน การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต้องคำนึงถึงประเภทว่าเป็นพยานลักษณะใด เช่น พยานชั้นหนึ่งกับพยานชั้นสอง พยานโดยตรงกับพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อม ประจักษ์พยานกับพยานบอกเล่า โดยพยานดังต่อไปนี้ถือว่า มีน้ำหนักมาก คือ

- พยานที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่เกี่ยวข้อง
- พยานที่มีเหตุผลเชื่อมโยงกัน
- พยานที่มีพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมประกอบ
- พยานคู่ คือ พยานที่ให้การสอดคล้องตรงกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- พยานร่วม คือ พยานที่ให้การเป็นพยานสำหรับทั้ง ๒ ฝ่าย
- พยานเอกสาร
- พยานวัตถุ

สำหรับพยานต่อไปนี้ ถือว่ามีน้ำหนักน้อย คือ

- พยานที่ไม่อยู่กับร่องกับรอย คือ ให้การแต่ละครั้งไม่ตรงกัน
- พยานที่มีเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณี ถ้าไม่มีพยานอื่น ๆ มาประกอบอีกเลย พยานนั้นมีน้ำหนักน้อย

แต่ถ้าเหตุโกรธเคืองนั้นมีเล็กน้อย หรือเป็นเวลานานมากแล้ว คำพยานนั้นก็อาจมีน้ำหนักมากขึ้น เช่น พยานเคยมีเหตุวิวาทกับผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่สมัยมัธยมต้น จนกระทั่งปัจจุบันล่วงเลยไปกล่าว ๓๐ ปี แล้ว กรณีเช่นนี้พยานบุคคลกรณีอาจมีน้ำหนักมากขึ้นได้

- พยานมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายที่ได้ประโยชน์จากคำพยาน เช่น พ่อ ลูก, แม่ ลูก, สามี ภรรยา ซึ่งโดยปกติมักให้ถ้อยคำช่วยเหลือกัน ถ้าไม่มีพยานอื่น ๆ มาประกอบ ก็มีน้ำหนักน้อย
- พยานเดี่ยว คือพยานที่เห็นเหตุการณ์หรือได้ยินเพียงคนเดียว หรือเห็นเหตุการณ์คนละครั้ง ไม่ใช่เวลาเดียวกัน พยานกรณีนี้มีน้ำหนักน้อย แต่พยานเดี่ยวก็มีใจจะรับฟังไม่ได้เสียทีเดียว ถ้ามีเหตุผลเชื่อมโยงก็รับฟังได้เหมือนกัน เช่น กรณีข่มขืนกระทำชำเรา แม้จะมีพยานคือผู้เสียหายเพียงคนเดียว แต่มีเหตุผลอื่นหรือพยานแวดล้อมกรณีอื่นก็สามารถรับฟังลงโทษได้
- พยานที่การแตกต่างกัน คนที่อยู่ในสถานที่เดียวกัน เวลาเดียวกัน เห็นเหตุการณ์หรือได้ยินเสียงด้วยกันหากให้ถ้อยคำในสาระสำคัญไม่เหมือนกันแล้ว ก็ไม่น่ารับฟัง แต่ถ้าให้ถ้อยคำแตกต่างกันในข้อที่ไม่เป็นสาระสำคัญก็พอจะรับฟังได้
- พยานที่ให้การไม่สมเหตุสมผล ขัดต่อเหตุผลธรรมดา พยานกรณีมีน้ำหนักน้อย เช่น เห็นผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในที่เกิดเหตุ โดยเวลานั้นมืดมากไม่มีแสงไฟ และมองเห็นในระยะไกล
- คำขัดทอดของผู้ถูกกล่าวหาด้วยกัน เพราะผู้ถูกกล่าวหาแต่ละคนย่อมต้องการที่จะพินิจคำขัดทอดระหว่างผู้ถูกกล่าวหาด้วยกันจึงไม่มีน้ำหนักรับฟัง
- พยานบอกเล่า พยานไม่ได้เห็นหรือรู้ข้อเท็จจริงโดยตรงด้วยตนเอง แต่ได้รับฟังมาจากบุคคลอื่นเป็นทอด ๆ ปกติมีน้ำหนักน้อย แต่ถ้าใช้ประกอบเป็นพยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมประกอบกับพยานหลักฐานอื่นก็อาจทำให้มีน้ำหนักขึ้นได้ หรือคำบอกเล่านั้นสมเหตุสมผลก็อาจรับฟังได้ แต่การรับฟังพยานบอกเล่าต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง

๘. การจัดทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน คือ การทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พร้อมทั้งแสดงความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยกรณีใด อย่างไร หรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลว่าเป็นอย่างไร และควรได้รับโทษสถานใด

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพียงพอที่จะพิจารณาได้แล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดกรณีใด ควรได้รับโทษสถานใด และมีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษหรือไม่ ในการพิจารณาคณะกรรมการสอบสวนจะต้องพิจารณาทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพิจารณามิมีติในเรื่องที่สอบสวนให้ครบทุกข้อ

กล่าวหา และทุกประเด็น โดยในการประชุมเพื่อพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนนั้นจะต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่า ๓ คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด^{๙๔}

หลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการประชุมพิจารณาและมีมติในเรื่องที่สอบสวนแล้วว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ ถ้าหากกระทำความผิดถือเป็นความผิดในกรณีใด ควรได้รับโทษสถานใด และมีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษหรือไม่ คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานการสอบสวนตามแบบ คว. ๖ เพื่อเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปพร้อมกับเอกสารสำนวนการสอบสวน โดยในรายงานการสอบสวนกรรมการสอบสวนจะต้องลงมือชื่อทุกคน เว้นแต่มีเหตุความจำเป็นก็ให้ประธานกรรมการบันทึกเหตุผลไว้ และในกรณีที่กรรมการใดมีความเห็นแย้งก็ให้ระบุความเห็นนั้นไว้ในรายงานการสอบสวนด้วย ซึ่งความเห็นโดยละเอียดจะมาเป็นบันทึกแนบท้ายรายงานการสอบสวนก็ได้ และรายงานการสอบสวนจะต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้^{๙๕}

(๑) สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานว่ามีมูลกรณีในเรื่องนี้มีความเป็นมาอย่างไร ใครทำอะไร กับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และผลของการกระทำคืออะไร มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาอะไรบ้าง

(๒) วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานทั้งพยานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา โดยใช้การรับฟังพยานหลักฐานและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่า โดยอาศัยเหตุผลใด

(๓) ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่าถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ ถ้าหากกระทำความผิดถือเป็นความผิดในกรณีใด ควรได้รับโทษสถานใด และมีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษหรือไม่ กรรมการสอบสวนมีมติเป็นเอกฉันท์ หรือเป็นมติเสียงข้างมาก กรรมการเสียงข้างมากมีความเห็นอย่างไร และกรรมการเสียงข้างน้อยมีความเห็นแย้งว่าอย่างไร

การทำรายงานการสอบสวนเป็นการเสนอข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนไม่ผูกพันการใช้ดุลพินิจของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่จะพิจารณาวินิจฉัย ความผิด และกำหนดโทษของผู้ถูกกล่าวหา การรายงานการสอบสวนเป็นเพียงการนำเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจเท่านั้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการพิจารณาทางปกครองและยังไม่มีผลกระทบต่อผู้ถูกกล่าวหาจนกว่าผู้มีอำนาจจะมีการออกคำสั่งลงโทษ

^{๙๔} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕๒

^{๙๕} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕๓

ในการทำรายงานการสอบสวน หลังจากคณะกรรมการสอบสวนประชุมปรึกษาหารือกันแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการในสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้^{๙๖}

(๑) การสรุปข้อเท็จจริง หมายถึง การสรุปว่าจากการสอบสวนเรื่องที่กำลังกล่าวหาข้อเท็จจริงได้ความว่าอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ทำหรือได้ทำอะไรอย่างไรบ้าง โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลใด ข้อเท็จจริงที่จะนำมาสรุปทำรายงานการสอบสวนนั้น มีวิถีทางที่จะเข้ามาสู่สำนวนการสอบสวนหรือเข้าสู่การพิจารณาได้ ๕ ทาง คือ

(๑.๑) โดยพยานหลักฐาน พยานหลักฐาน คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นอย่างมีเหตุผลถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องของเหตุการณ์ พยานหลักฐานมี ๓ ประเภท คือ

ก. พยานเอกสาร คือ สิ่งที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่แสดงออกซึ่งความหมาย

ข. พยานวัตถุ คือ สิ่งที่มีรูปร่างทั้งหลายซึ่งมีผลต่อความจริงที่เกิดขึ้น เช่น อาวุธต่าง ๆ ที่ใช้ในการกระทำผิด แลบบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นต้น

ค. พยานบุคคล คือ บุคคลที่จะต้องให้ถ้อยคำเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ตนได้รับรู้โดยสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตน

สำหรับพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานบุคคลที่จะต้องให้การเกี่ยวกับความเห็นในทางวิชาการ เช่น นายแพทย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ พยานหลักฐานที่จะนำมาสู่การพิจารณานั้น อาจเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง

(๑.๒) โดยข้อสันนิษฐาน โดยปกติข้อสันนิษฐาน ไม่พียงนำมาเป็นข้อเท็จจริงที่จะรับฟังประกอบการพิจารณาทางวินัย แต่ถ้ามีกฎหมาย ระเบียบ หรือหลักปฏิบัติ เช่น มติคณะรัฐมนตรี มติ ก.พ. ซึ่งได้แจ้งให้ทราบโดยทั่วกันเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติแล้ว ให้ถือว่าหรือให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าถ้ากรณีอย่างนั้น ข้อเท็จจริงเป็น อย่างนั้น เช่นนี้ก็ใช้ข้อสันนิษฐานนั้นฟังเป็นข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาทางวินัยได้ ซึ่งกรณีเช่นนั้นย่อมตกเป็นหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้น ถ้านำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นไม่ได้ ก็ต้องรับฟังข้อเท็จจริงไปตามข้อสันนิษฐานนั้น เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้อยู่ในวงการพนันเป็นผู้ร่วมเล่นการพนันด้วย ดังนั้นในทางวินัยก็ถือเอาข้อสันนิษฐานนั้นมาฟังเป็นข้อเท็จจริงได้เว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาจะพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้ร่วมเล่นการพนัน

^{๙๖} สำนักงาน ก.ค.ศ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.ค.ศ., ๒๕๕๓), ๑๔๙-๑๕๙.

(๑.๓) โดยผู้สอบสวน หรือผู้พิจารณาตัวเอง ข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาตัวเองโดยไม่ต้องอ้างพยานหลักฐาน คือ ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ เช่น

ก. กิจการความเป็นไปของบ้านเมือง เช่น นโยบายของรัฐบาล ใครเป็นนายกรัฐมนตรี ใครเป็นรัฐมนตรี ใครเป็นปลัดกระทรวง ใครเป็นอธิบดี ประจำกระทรวง ทบวง กรมใดในระยยะใด เพราะได้มีการประกาศให้ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว

ข. ธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เช่น ความรังเกียจของสังคมต่อการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาที่จะถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพียงใด หรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาย่อมพิจารณาได้โดยไม่ต้องอาศัยคำพยาน แต่ถ้าเป็นธรรมเนียมประเพณีเฉพาะท้องถิ่นซึ่งไม่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปก็ควรนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบให้เห็นว่ามีธรรมเนียมประเพณีเฉพาะท้องถิ่นเช่นนั้น

ค. สิ่งธรรมดาธรรมชาติ เช่น หนาวกลางวันยาว หน้าหนาวกลางวันสั้น ระยะทางใกล้-ไกล ในภูมิประเทศของท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศ เหล่านี้คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาย่อมรับรู้เองได้โดยไม่ต้องอ้างพยานหลักฐาน

ง. ถ้อยคำภาษาไทย หรือภาษาอื่นที่เป็นที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไป คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาวินิจฉัยเองได้โดยไม่ต้องนำผู้เชี่ยวชาญมาแปลอีก เช่น คำว่า “ค่าเบ๊ยะเจ๊ยะ” เป็นที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไปว่าหมายถึง “เงินกินเปล่า” ฯลฯ เหล่านี้ คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาตัวเองได้โดยไม่ต้องนำพยานสืบประกอบอีกกว่าแปลว่าอะไร แต่ถ้าเป็นคำที่รู้จักเฉพาะหมู่เฉพาะเหล่าหรือเป็นภาษาท้องถิ่น หรือศัพท์แสลงอาจจะต้องให้ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญอธิบายความประกอบด้วย

(๑.๔) โดยผู้สอบสวน หรือผู้พิจารณาตรวจเห็นเอง สิ่งที่จะเข้ามาเป็นข้อเท็จจริงในสำนวนโดยการตรวจเห็นเองของผู้สอบสวน หรือผู้พิจารณานั้นอาจมีได้โดยผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอ้าง หรือคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาได้ทำการตรวจเห็นเองก็ได้ เช่น รูปพรรณสัณฐานของผู้ถูกกล่าวหา หรือพยานรูปรอยบาดแผล ลักษณะวัตถุที่ใช้เป็นพยานหลักฐาน หรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่ปรากฏต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาในขณะที่สอบสวนหรือพิจารณา เป็นต้น

(๑.๕) โดยผู้ถูกกล่าวหารับ ในบางกรณีผู้ถูกกล่าวหาที่รับในข้อเท็จจริงบางอย่าง คำรับของผู้ถูกกล่าวหาเช่นว่านี่ไม่ว่าเป็นคำรับในชั้นสืบสวนหรือชั้นใด ๆ ก็นำข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกกล่าวหารับนั้นมาสู่ การพิจารณาได้

การฟังข้อเท็จจริงที่เข้ามาสู่สำนวนการสอบสวนโดยทางต่าง ๆ ทั้ง ๕ ทางดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้พิจารณาจะต้องฟังว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ทำ หรือได้ทำอะไรและทำอย่างไรบ้างในเรื่องที่กล่าวหา นั้น และไม่ควรรนำข้อเท็จจริงนอกสำนวนการสอบสวนมาพิจารณารับฟังข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมเข้ามาในสำนวนนั้น อาจจะมีทั้งข้อเท็จและข้อจริง เรื่องใดที่มีแต่ข้อจริงรับกันโดยตลอดก็ง่ายต่อการ

สรุปและทำความเข้าใจ แต่ถ้าวินัยข้อเท็จจริงและข้อจริงปะปนกันอยู่มากจะต้องวินิจฉัยชี้แจงนำพยานแยกแยะว่าอะไรเท็จอะไรจริง โดยอาศัยเหตุผลประกอบการพิจารณารับฟัง ในการพิจารณา ควรแยกพิจารณาแต่ละประเด็นในแต่ละข้อหาเป็นข้อ ๆ ไป ข้อไหนสำคัญที่สุดควรพิจารณาวินิจฉัยก่อน ถ้าข้อสำคัญฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดอาจจะไม่จำเป็นต้องพิจารณาข้อปลีกย่อยอื่น ๆ ก็ได้

การวินิจฉัยประเด็นต่าง ๆ ในเบื้องต้นต้องฟังพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมาก่อนถ้าไม่มีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากจึงจะพิจารณาหลักฐานที่มีน้ำหนักรองลงมา ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลและพฤติการณ์แวดล้อมสอดคล้องต้องกันให้พอฟังได้ นอกจากการรับฟังพยานดังกล่าวแล้วยังต้องชี้แจงน้ำหนักคำพยานแต่ละปากว่าพอจะเชื่อถือคำพยานนั้น ๆ ได้เพียงใด ซึ่งในการนี้ควรรับฟังคำพยานที่ให้ถ้อยคำสมเหตุสมผลถ้าไม่สมเหตุสมผลก็ไม่ควรรับฟัง

(๒) การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ เป็นการพิจารณาปรับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนกับบทกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิด การพิจารณาปรับข้อเท็จจริงกับบทมาตรว่าด้วยการกระทำความผิดวินัยเป็นขั้นตอนที่ต้องกระทำภายหลังจากที่ได้พิจารณาสรุปข้อเท็จจริงแล้ว และควรพิจารณาทุกบทที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากระทำความผิดนั้นเกี่ยวข้องโดยละเอียดทุกแห่งทุกมุม ในการที่คณะกรรมการสอบสวนจะสามารถพิจารณาปรับข้อเท็จจริงกับบทว่าด้วยการกระทำความผิดนั้น คณะกรรมการสอบสวนต้องทราบองค์ประกอบของความผิดในบทนั้น ๆ และสามารถให้เหตุผลได้ด้วย การพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ต้องอ้างอิงข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามทางการสอบสวนซึ่งมีพยานหลักฐานสนับสนุนและให้เหตุผลประกอบให้เพียงพอทุกเรื่อง การทำความเข้าใจวิธีให้นำเอาข้อเท็จจริงมาปรับเข้ากับบทความผิดที่การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาอาจเข้าหลักเกณฑ์องค์ประกอบของความผิดนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบทเดียวหรือหลายบทก็ได้ แล้ววินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดวินัยตามบทความผิดนั้น ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด และกระทำเช่นนี้ทุกบทความผิดที่เข้าสู่การพิจารณา การปรับบทความผิดโดยวิธีนี้จะทำให้เกิดความเป็นไปโดยละเอียดทุกแห่งทุกมุมไม่เฉพาะแต่ความผิดที่เห็นจะต้องตามข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดนั้น การทำความเข้าใจดังกล่าว จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวินิจฉัยชี้ขาดของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ และทำให้การพิจารณาดำเนินการทางวินัยขั้นต่อ ๆ ไป รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งความรวดเร็วของการดำเนินการทางวินัยนี้เป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการดำเนินการทางวินัย

การทำความเข้าใจปรับข้อเท็จจริงกับบทความผิด ควรพิจารณาตามลำดับโครงสร้างของความผิดทางวินัย ซึ่งมีลำดับดังต่อไปนี้

- ก. การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาต้องตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่
- ข. การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงกระทำได้โดยชอบหรือไม่
- ค. ผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำการนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถรู้ผิดชอบในการกระทำนั้นหรือไม่

ในการทำรายงานการสอบสวนในชั้นปรับบทความผิด ควรต้องวินิจฉัยไปตามลำดับของโครงสร้างดังกล่าว คือต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้นต้องตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่ เช่น กล่าวหาว่าละทิ้งหน้าที่เวรเฝ้าที่ทำการเพื่อป้องกัน อัคคีภัย ข้อเท็จจริงตามทางการสอบสวนฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้อยู่ในที่ทำการในขณะที่ไฟไหม้จริง ซึ่งเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัย คณะกรรมการสอบสวนต้องทำความเข้าใจต่อไปว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงกระทำได้โดยชอบหรือไม่ ถ้าข้อเท็จจริงตามทางการสอบสวนฟังได้ว่า เหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้อยู่เฝ้าที่ทำการเพราะถูกผู้บังคับบัญชาเรียกไปปฏิบัติราชการด้านอื่น ดังนี้ ผู้ถูกกล่าวหา ก็กระทำได้โดยชอบหรือมีเหตุอันสมควร ไม่ควรจะมี ความผิดแต่ถ้าข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา กระทำไปโดยไม่มีเหตุที่อ้างได้โดยชอบ คณะกรรมการสอบสวนก็ควรจะต้องทำความเข้าใจต่อไปว่า ผู้ถูกกล่าวหา สามารถรู้ผิดชอบในการกระทำนั้น หรือไม่ ถ้าการสอบสวนฟังได้ว่าการที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำเช่นนั้นเพราะเกิดความผิดปกติทางสมองหรือจิตใจจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ แม้จะฟังว่ากระทำผิดก็อาจไม่ต้องลงโทษหรือลงโทษเพียงสถานเบา เป็นต้น

(๓) เสนอแนะโทษที่ควรได้รับ การเสนอแนะโทษและระดับโทษที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องกระทำเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งอาจเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีหรือหลายกระทงก็ได้ โทษและระดับโทษที่เสนอแนะให้ลงแก่ผู้ถูกกล่าวหานี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลจากพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนรวบรวมไว้นั้น และควรคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด และที่คณะรัฐมนตรี หรือ ก.พ. ได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้ รวมทั้งระดับโทษที่เคยลงแก่ผู้กระทำผิดในลักษณะอย่างเดียวกันมาแล้วด้วย ทั้งนี้ ข้อเสนอนี้ควรรวมทั้งข้อเสนอนั้นในการลดหย่อนผ่อนโทษหรืองดโทษถ้าหากมีด้วย

๙. การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้ออกจากราชการไปแล้ว

ในการดำเนินการทางวินัยนั้น สาระสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินการทางวินัยก็คือ สถานะของบุคคลผู้ถูกดำเนินการทางวินัย การจะดำเนินการทางวินัยกับพนักงานราชการผู้ใดได้นั้น บุคคลคนนั้นต้องกระทำผิดในขณะที่เป็นพนักงานราชการและต้องมีสถานะเป็นพนักงานราชการอยู่ในขณะที่ถูกดำเนินการทางวินัย การนำเอาความผิดที่ได้กระทำในขณะที่ไม่ได้เป็นพนักงานราชการไม่อาจนำมาใช้ในการลงโทษได้ หากมีการดำเนินการทางวินัยในลักษณะนี้ การดำเนินการทางวินัยและคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือแม้แต่การดำเนินการทางวินัยผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วก็ดี ย่อมไม่สามารถดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้ออกจากราชการไปแล้วได้ แต่ก็มีบางกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ได้กำหนดลักษณะการกระทำผิดในบางกรณีที่อาจดำเนินการทางวินัยเจ้าหน้าที่

ของรัฐได้แม้ออกจากราชการไปแล้ว เช่น ข้าราชการพลเรือนสามัญ^{๙๗} ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา^{๙๘} ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา^{๙๙} ข้าราชการรัฐสภา^{๑๐๐} และข้าราชการตำรวจ^{๑๐๑} ได้กำหนดให้กรณี ข้าราชการที่ออกจากราชการไปแล้ว โดยมีใช้กรณีตาย หากมีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือเอาไว้ก่อนออกจาก ราชการ หรือมีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือหลังออกจากราชการไปแล้วไม่เกิน ๑ ปี ว่ามีกระทำความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง และเป็นกรกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชา หรือกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสืบสวนหรือตรวจสอบตาม กฎหมาย หรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กล่าวหาเอง หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาในคดีอาญาก่อนออก จากราชการ อันมีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการทาง วินัยและสั่งลงโทษเสมือนว่าผู้นั้นยังไม่ออกจากราชการภายในระยะเวลาไม่เกิน ๓ ปี นับแต่วันที่ออกจาก ราชการ กรณีการกล่าวหาหลังจากออกจากราชการแล้วจะต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายใน ๑ ปี นับตั้งแต ่วันที่ออกจากราชการ และสั่งลงโทษภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ออกจากราชการ และถ้าหากเป็นกรณีที่ศาลปกครอง มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยของ ข้าราชการประเภทนั้น ๆ มีคำวินิจฉัยให้เพิกถอนลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงกรณีลงโทษข้าราชการผู้ออกจาก ราชการไปแล้ว เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัย ดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จและสั่งลงโทษภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่ศาลปกครองหรือองค์กรที่มีอำนาจ ตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยมีคำวินิจฉัย บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นหลักการเรื่องสถานะ ความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้และให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยยังมีอำนาจที่จะสามารถดำเนินการ ทางวินัยได้เสมือนว่าผู้นั้นยังไม่ได้ออกจากราชการ

แต่สำหรับการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ กรณีที่พนักงานราชการได้ออกจากราชการไปแล้ว นั้นมิได้ใช้หลักการเช่นเดียวกับข้าราชการ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการยังไม่ได้มีการแก้ไข หลักเกณฑ์ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการที่ออกจากราชการไปแล้วเหมือนกับข้าราชการประเภท อื่น ๆ หลักเกณฑ์ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการที่ออกจากราชการไปแล้วหากเป็นกรณีที่พนักงาน

^{๙๗} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๐

^{๙๘} ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๒

^{๙๙} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๔

^{๑๐๐} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๗๕

^{๑๐๑} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๑๒๙

ราชการมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำการใดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้ามีการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย หรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กล่าวหาเอง หรือถูกฟ้อง หรือต้องหาในคดีอาญา ที่มีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังพนักงานราชการผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้วผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยก็ยังสามารถดำเนินการทางวินัยได้เสมือนว่าผู้นั้นยังไม่ได้ออกจากราชการ แต่ต้องดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พนักงานราชการผู้นั้นออกจากราชการ^{๑๐๒} จากหลักเกณฑ์ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ดังกล่าว จะเห็นว่าได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการดำเนินการเอาไว้ ๒ ประการ คือ

(๑) พนักงานราชการจะต้องถูกกล่าวหาว่ากระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดย

ก. มีการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชา เช่น ประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการได้กล่าวหาว่า นาง อ. พนักงานราชการเรียกรับเงินในการดำเนินการ หรือ

ข. มีการกล่าวหาต่อผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย คำว่าผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครอง^{๑๐๓} พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๐๔} สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน^{๑๐๕} สำนักงาน ป.ป.ช.^{๑๐๖} และสำนักงาน ป.ป.ท.^{๑๐๗} หรือหน่วยงานอื่นที่มีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้มีอำนาจสืบสวนหรือตรวจสอบ เป็นต้น หรือ

ค. มีการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาของพนักงานราชการผู้นั้น เช่น ผู้อำนวยการสำนักได้มีหนังสือรายงานหัวหน้าส่วนราชการว่า นาย ธ. พนักงานราชการ ได้ยักยอกเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว หรือ

ง. มีการฟ้องหรือต้องหาในคดีอาญาที่มีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ เช่น นางสาว จ. พนักงานราชการ ถูกพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลในกรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ หรือ นาย จ. พนักงานราชการ

^{๑๐๒} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๕

^{๑๐๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘

^{๑๐๔} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๓

^{๑๐๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๒

^{๑๐๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔

^{๑๐๗} พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗

ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม กรณีมียาเสพติด (ยาบ้า) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นต้น

จ. และต้องมีการกล่าวหาพนักงานราชการผู้นั้น หรือการถูกฟ้องคดีหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญานั้น ต้องมีการกล่าวหาหรือฟ้องคดีหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาเอาไว้ก่อนที่พนักงานราชการจะออกจากราชการ หากพนักงานราชการผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว โดยไม่ได้มีการกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้นั้น มีกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเอาไว้ก่อนออกจากราชการหรือเป็นการกล่าวหาหลังจากที่พนักงานราชการผู้นั้นออกจากราชการไปแล้วก็ไม่สามารถดำเนินการทางวินัยได้^{๑๐๘} กรณีการกล่าวหาไว้ก่อนออกจากราชการนั้นต้องเป็นการกล่าวหาโดยต้องระบุไว้อย่างชัดเจนว่ามีการกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องใด และต้องระบุตัวผู้ใดเป็นผู้กระทำด้วย หากไม่ได้มีการระบุพฤติกรรมและระบุตัวผู้กระทำไว้อย่างชัดเจน กรณีเช่นนี้ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการ^{๑๐๙} กรณีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันพึงเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าได้มีการกล่าวหาต่อหน่วยงานที่อำนาจหน้าที่ตรวจสอบสืบสวนตามกฎหมาย เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. หรือ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และได้กล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการ แม้เรื่องที่กล่าวหาจะไม่ใช่เรื่องทุจริตต่อหน้าที่ราชการแต่เป็นการกระทำในเรื่องอื่นที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของ สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยก็ยังสามารถดำเนินการทางวินัยได้^{๑๑๐} เป็นต้น

(๒) ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยต้องดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พนักงานราชการผู้นั้นออกจากราชการ การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการต้องมีการดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน การดำเนินการสอบสวนในกรณีหมายถึงต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พนักงานราชการผู้นั้นออกจากราชการ แต่มีได้หมายถึงว่ากรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน แต่อย่างไรก็ตาม เวลานั้น เวลา ๑๘๐ วันดังกล่าวมีลักษณะเป็นระยะเวลาบังคับให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะต้องเริ่มดำเนินการสอบสวน หากมิได้เริ่มดำเนินการสอบสวนภายในระยะเวลาดังกล่าวหรือดำเนินการล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยย่อมไม่มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้นั้นได้ เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งหัวหน้าส่วนราชการผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยว่าได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนว่า นางสาว ห. มีพฤติกรรมกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยในขณะที่มีการร้องเรียนต่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น นางสาว ห.

^{๑๐๘} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ป ๑๕๒ เรื่อง ทหารหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๐

^{๑๐๙} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๒๖๐ เรื่อง ทหารหรือปัญหาการดำเนินการทางวินัย ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

^{๑๑๐} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๓๓๕ เรื่อง ทหารมาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๔

ยังมีสภาพเป็นอยู่ข้าราชการอยู่ ซึ่งถือว่าได้มีการร้องเรียนกล่าวหาต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายและได้มีการกล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการแล้ว แต่ต่อมานางสาว ห. ได้ลาออกจากราชการ เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัย เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เพื่อให้ดำเนินการทางวินัยตามอำนาจหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะต้องดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นได้ลาออกจากราชการไปตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจนล่วงเลย ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ นางสาว ห. ออกจากราชการผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัย จึงไม่อาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและดำเนินการทางวินัยในกรณีนี้ได้^{๑๑๑} หรือกรณีข้าราชการมีกรณีต้องหาคดีอาญาเอาไว้ก่อนแล้วต่อมาได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการไปแล้ว โดยผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ข้าราชการผู้นั้นพ้นจากราชการ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจึงไม่อาจดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการผู้นั้นได้^{๑๑๒} เป็นต้น

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลกล่าวหาภายหลังจากออกจากราชการไปแล้วนั้น ต้องเป็นกรณีที่มีการกล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการและคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องเริ่มต้นไต่สวนภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ออกจากราชการด้วย เนื่องจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้บัญญัติให้ถือว่าการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นที่ยุติโดยผู้บังคับบัญชาไม่ต้องดำเนินการสอบสวนอีก กรณีจึงต้องถือว่าการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลอย่างเดียวกับการสอบสวนของผู้บังคับบัญชา เพราะผลแห่งการไต่สวนดังกล่าวจะถูกถือเป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องกล่าวหาไว้ก่อนออกจากราชการและเริ่มต้นไต่สวนภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ออกจากราชการแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถส่งลงโทษตามการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องกล่าวหาไว้ก่อนออกจากราชการ แต่ได้เริ่มต้นไต่สวนเกิน ๑๘๐ วัน แล้ว กรณีเช่นนี้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยไม่อาจออกคำสั่งลงโทษในกรณีนี้ได้^{๑๑๓}

^{๑๑๑} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ล ๑๖๒ เรื่อง ทารือเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการที่ลาออกจากราชการไปแล้ว ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕

^{๑๑๒} หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ล ๔๖๑ เรื่อง ทารือเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการที่ลาออกจากราชการไปแล้ว ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

^{๑๑๓} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๓๖๒/๒๕๕๖

ดังนั้น ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถดำเนินการทางวินัยได้จะต้องเข้าใจเงื่อนไขที่ (๑) เป็นกรณีที่พนักงานราชการผู้นั้นได้กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้มีการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย หรือโดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กล่าวหา หรือถูกฟ้องหรือต้องหาในคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ (๒) โดยต้องมีการกล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการ และ (๓) ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยต้องดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ออกจากราชการ หากการดำเนินการไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวไว้แล้วย่อมมีผลทำให้การดำเนินการทางวินัยนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

บทที่

๑

การตรวจสอบการสอบสวน
การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ
และการสั่งลงโทษ

บทที่ ๔

การตรวจสำนวนการสอบสวน การพิจารณาความผิด

การกำหนดโทษ และการลงโทษ

๑. การตรวจสำนวนการสอบสวน

หลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนแล้วเสร็จแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะต้องรายงานการสอบสวน พร้อมทั้งส่งสำนวนการสอบสวนไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ในขั้นตอนนี้หลังจากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนการตรวจสำนวนการสอบสวน โดยผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอาจเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนเอง หรืออาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบสำนวนการสอบสวน และเสนอความเห็นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ ในการดำเนินการตรวจสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่หรือนิติกรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัย มีลักษณะของสำนวนและแนวทางการตรวจสอบสำนวนดังต่อไปนี้

๑.๑ การตรวจสำนวนการสืบสวน

การสืบสวนนั้น เป็นวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดวินัยหรือไม่ซึ่งเป็นขั้นตอนกระบวนการก่อนการดำเนินการทางวินัย ในการสืบสวนจะดำเนินการในรูปแบบใดก็ได้ไม่ว่าจะสืบสวนโดยวิธีลับ หรือสืบสวนโดยเปิดเผย ซึ่งผู้บังคับบัญชาสืบสวนเอง หรือมอบหมายให้บุคคลใดไปดำเนินการสืบสวน หรือแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาทำการสืบสวนก็ได้ ในการตรวจสอบสำนวนการสืบสวนมีแนวทางในการตรวจสำนวนดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนว่ากรณีมีมูลหรือไม่

(๒) หากผลการสืบสวนฟังได้ว่าไม่มีมูลให้เสนอยุติเรื่อง

(๓) หากเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้เสนอ

ก. หากเห็นว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง อาจเสนอให้ดำเนินการโดยไม่ตั้งกรรมการสอบสวน หรือจะดำเนินการตั้งกรรมการสอบสวนก็ได้

ข. หากเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) กรณีผลการสืบสวนยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะพิจารณาได้ อาจเสนอให้ดำเนินการสืบสวนเพิ่มเติม โดยอาจกำหนดประเด็นที่ต้องการให้สืบสวนเพิ่มเติมก็ได้

(๕) อาจมีข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะให้ผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งการด้วยก็ได้ เช่น การเสนอให้มีการกำชับให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง หรือเสนอให้ใช้อำนาจในทางบริหารว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

๑.๒ การตรวจสำนวนการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

ในการตรวจสำนวนการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงมีแนวทางในการตรวจสำนวนดังต่อไปนี้

(๑) ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัย เช่น หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมายหรือไม่ การแต่งตั้งกรรมการสอบสวนโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจในเรื่องนั้น ย่อมมีผลทำให้การดำเนินการทางวินัยนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) คุณสมบัติและองค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ บุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนวินัยนั้นจะต้องเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน โดยกรรมการสอบสวนจะต้องประกอบไปด้วยประธานกรรมการสอบสวน และกรรมการสอบสวนอย่างน้อย ๒ คน

(๓) ในการสอบสวนจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามแบบ ดว. ๕ ให้ผู้ถูกกล่าวหารับทราบหรือไม่

(๔) ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่

(๕) ในรายงานการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนได้มีการพิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย มีการเปรียบเทียบพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร และกรรมการสอบสวนได้พิจารณาเห็นว่าเป็นความผิดวินัยหรือไม่ หากผิดวินัยเป็นความผิดในกรณีใด ตามข้อใด ควรได้รับโทษสถานใดหรือไม่

(๖) หากเห็นว่าไม่มีความผิด ให้เสนอยุติเรื่อง

(๗) หากเห็นว่ามีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่เป็นความผิดเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ ให้เสนองดโทษและว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือก็ได้

(๘) หากเห็นว่ามีความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้เสนอความเห็นให้ลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน

(๙) หากเห็นว่าเป็นกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

(๑๐) หากเห็นว่าการสอบสวนยังไม่ชัดเจนเพียงพอหรือเห็นว่าควรรวบรวมข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเพิ่มเติม ให้กำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการ

(๑๑) หากเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ให้เสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้พิจารณาสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง

๑.๓ การตรวจสำนวนการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

ในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รายงานการสอบสวนพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนมายังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง หากการสอบสวนไม่ถูกต้องโดยยังไม่มี การแจ้งข้อกล่าวหาหรือการแจ้งข้อกล่าวหาอย่างไม่ครบถ้วน ให้สั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาหรือแจ้งข้อกล่าวหาให้ครบถ้วน หรือหากเห็นว่าควรรวบรวมข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเพิ่มเติม ให้กำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือหากการดำเนินการใดไม่ถูกต้องก็อาจสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้อง^๑ ดังนั้น หลังจากที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับรายงานการสอบสวนแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งจะต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนโดยอาจดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นดำเนินการก็ได้ ในการตรวจสอบ ความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง จึงมีแนวทางในการดำเนินการแบ่งเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) การตรวจสอบข้อกฎหมาย

การตรวจสอบข้อกฎหมายเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะระบุว่า การดำเนินการสอบสวนนั้นได้ดำเนินการไปตามขั้นตอนวิธีการที่เป็นสาระสำคัญตามกฎหมายหรือไม่ หากในการดำเนินการในขั้นตอนใดไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการทางวินัยนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ในการตรวจสอบข้อกฎหมายมีแนวทางในการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑.๑) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยพนักงานราชการเป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมายตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เช่น กรณีการดำเนินการทางวินัยที่อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ซึ่งถือว่าเป็นอำนาจเฉพาะตัวของรัฐมนตรี หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมิได้มอบหมายให้แก่ใครเป็นผู้ดำเนินการอำนาจนั้นก็อยู่แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงโดยเฉพาะ ผู้อื่นจะเข้ามาทำแทนไม่ได้^๒ ในกรณีการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะตัวของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หากปลัดกระทรวงศึกษาธิการมิได้มอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นจะเข้ามาใช้อำนาจดำเนินการทางวินัยแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ การดำเนินการทางวินัยจะต้องกระทำโดยผู้ที่มีอำนาจในเรื่องนั้น ดังนั้น ในการตรวจสอบผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน นิติกร หรือเจ้าหน้าที่

^๑ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๕๕

^๒ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๐๒/๒๕๙๓

ผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบในเบื้องต้นเสียก่อนว่าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใช้ผู้มีอำนาจหรือได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนในเรื่องนั้นหรือไม่

(๑.๒) ตรวจสอบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในการตรวจสอบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องตรวจสอบว่า

- ก. ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้มีการระบุชื่อ-สกุลของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่
- ข. มีการระบุเรื่องที่กล่าวหาหรือพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่
- ค. มีการระบุชื่อของกรรมการหรือไม่

ง. กรรมการสอบสวนมีองค์ประกอบและคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ โดยกรรมการสอบสวนจะต้องแต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนสามัญหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน (ถ้ามีเหตุจำเป็น) ประกอบไปด้วยประธานกรรมการ ๑ คน กรรมการอย่างน้อย ๒ คน และมีกรรมการ ๑ คนเป็นเลขานุการในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ต้องมีกรรมการอย่างน้อย ๑ คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือสำเร็จการศึกษาปริญญาทางกฎหมาย หรือเคยผ่านการอบรมหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย และถ้ามีเหตุจำเป็นอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการจากข้าราชการฝ่ายพลเรือน ลูกจ้างประจำ หรือพนักงานราชการก็ได้ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้องมีผลทำให้การสอบสวนนั้นเสียไป^๓

(๑.๓) ตรวจสอบการสอบสวนว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ หรือไม่ โดยต้องตรวจสอบว่า

- ก. มีการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามแบบ ดว. ๑ หรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงกรรมการกรณีมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกรรมการตามแบบ ดว. ๒ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบหรือไม่
- ข. กรรมการสอบสวนมีการประชุมครั้งแรกเพื่อวางแนวทางการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือไม่

ค. มีการคัดค้านกรรมการสอบสวนหรือไม่ หากมีการคัดค้านกรรมการสอบสวน ผลการพิจารณาคำคัดค้านของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเป็นอย่างไร และการพิจารณาคำคัดค้านนั้น ได้พิจารณาภายในระยะเวลา ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับคำคัดค้านหรือไม่ การคัดค้านกรรมการสอบสวนนั้น หากผู้สั่งแต่งตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้นหรือไม่มีการสั่งการใด ๆ ภายในระยะเวลากรรมการสอบสวนผู้ถูกคัดค้านยอมพ้นจากหน้าที่การสอบสวน และไม่อาจดำเนินการสอบสวนได้ กรณีที่องค์ประกอบของกรรมการสอบสวนมีจำนวน ๓ คน ย่อมมีผลทำให้กรรมการสอบสวน

^๓ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๖๐

ไม่ครบองค์ประกอบ ไม่สามารถทำการสอบสวนต่อไปได้จนกว่าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะดำเนินการแต่งตั้งกรรมการสอบคนใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทนกรรมการที่พ้นจากหน้าที่ไป

ง. หลังจากรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้วคณะกรรมการได้มีการจัดให้ประชุมกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ โดยให้ตรวจสอบองค์ประชุมของกรรมการสอบสวนว่ามีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่า ๓ คนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสอบสวนทั้งหมดหรือไม่

จ. ตรวจสอบว่ามีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามแบบ ดว. ๕ ให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบนั้นจะต้องระบุข้อเท็จจริง พฤติการณ์ว่าใดกระทำการเมื่อใด อย่างไร และการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยในกรณีใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่สรุปมาจากพยานหลักฐานทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลมิใช่เพียงการแจกแจงรายการของพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา การดำเนินการในลักษณะนี้ไม่อาจถือว่าคณะกรรมการสอบสวนได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานเพื่อต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่^๔

ฉ. ในการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์การสอบสวนหรือไม่ เช่น ในการสอบสวนมีคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดหรือไม่ ในการบันทึกถ้อยคำมีการพูด สอบ หรือบันทึกข้อความเต็มหรือไม่ ฯลฯ

ช. มีการประชุมลงมติในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ ในการประชุมลงมตินั้นจะต้องมีกรรมการมาประชุมกันไม่น้อยกว่า ๓ คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสอบสวนทั้งหมด โดยจะต้องมีการพิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและพยานหลักฐานทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ครบถ้วนทุกประเด็นเพื่อพิจารณามีมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยในเรื่องที่สอบสวนหรือไม่ หากเห็นว่าเป็นความผิดวินัย เป็นความผิดวินัยในกรณีใด ตามข้อใด ควรได้รับโทษสถานใด และมีเหตุอันควรลดหย่อนโทษหรือไม่

(๒) การตรวจสอบข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริง คือ เรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ พฤติกรรม หรือสิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้น ที่มีอยู่หรือที่เป็นไป ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงคือการตรวจสอบเหตุการณ์ พฤติกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อจะค้นหาว่าความจริงในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างไร ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากสำนวนการสอบสวนนั้น มีแนวทางการพิจารณาดังต่อไปนี้

^๔ สำนักงาน ก.พ., “คำวินิจฉัย ก.พ.ค. ที่น่าสนใจ,” สำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม สำนักงาน ก.พ., สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม

๒๕๖๕, https://mspc.ocsc.go.th/2019/09/6010096?fbclid=IwAR1Ryjr9SrRpLdsg3jL2L560iKfC7uG5L2WfqNLFid7elZbiMudiRDJ_80.

(๒.๑) ข้อเท็จจริงที่รับกัน คือ ข้อเท็จจริงที่รับฟังเป็นยุติแล้วว่าตรงกัน ข้อเท็จจริงที่รับกันไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโต้แย้งกันอีกคณะกรรมการสอบสวนไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยส่วนของข้อเท็จจริงที่รับกันนี้

(๒.๒) ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโต้แย้งกัน คือ ข้อเท็จจริงยังมีประเด็นโต้แย้งกันอยู่ว่าข้อเท็จจริงที่แต่ละฝ่ายอ้างถึง มีหรือเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโต้แย้งกันอยู่ยังไม่ได้ข้อยุติว่าเป็นอย่างไร

(๒.๓) การพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่โต้แย้งกัน การพิจารณาประเด็นที่โต้แย้งกันอยู่นั้น จะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย นำมาเปรียบเทียบพยานหลักฐาน และชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานไปที่ละประเด็นว่าในประเด็นใดข้อเท็จจริงนั้นเป็นอย่างไร ข้ออ้าง หรือข้อเถียงต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายฟังขึ้นหรือไม่อย่างไร

(๒.๔) การทำความเห็นสรุป หลังจากที่ได้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและวินิจฉัยประเด็นที่โต้แย้งกันจนครบถ้วน เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสำนวนจะต้องทำความเห็นสรุปเพื่อเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนประกอบการพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ในการจัดทำความเห็นควรจัดทำความเห็นโดยให้พึงระลึกว่าผู้อ่านไม่ใช่ นักกฎหมาย และเป็นบุคคลที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวน การสรุปความเห็นจึงควรสรุปให้กะทัดรัด เข้าใจง่าย แต่มีเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญครบถ้วน มีเหตุผลประกอบความเห็นทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ เอกสารหลักฐานชิ้นใดเป็นเอกสารที่เป็นสาระสำคัญในสำนวนควรแนบไว้ในความเห็นด้วย มีการแยกประเด็นเป็นรายประเด็นที่ชัดเจนครบถ้วน ในการจัดทำความเห็นสรุป มีข้อพึงระวังในการเขียน คือ อย่าทำสรุปความเห็นให้เกิดข้อสงสัยหรือคำถามจากผู้อ่าน หรือแสดงความเห็นในลักษณะไม่ชัดเจน กำกวม หรือแสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นใจของผู้ทำความเห็น เพราะอาจทำให้ความเห็นดังกล่าวไม่น่าเชื่อถือในสายตาของผู้อ่าน

๒. การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ คือ การพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำหรือไม่ ในกรณีใด ตามข้อใด และควรได้รับโทษสถานใด การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยผู้มีอำนาจจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีการสอบสวนพิจารณาจนทำให้ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องที่สอบสวนอย่างเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ข้อเท็จจริงที่ใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวน และเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในสำนวนการสอบสวน ไม่สามารถนำเอาข้อเท็จจริงที่อยู่นอกสำนวนการสอบสวนมาใช้ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษได้ ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งวินัยไม่ร้ายแรง และวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจในการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษเป็นอำนาจของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหัวหน้าส่วนราชการ และผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ได้แก่ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และศึกษาธิการภาค โดยการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษนั้นมีหลักในการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักการใช้ดุลพินิจ

คำว่า “ดุลพินิจ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีความหมายว่าการวินิจฉัยที่เห็นสมควร^๕ การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษพนักงานราชการผู้กระทำความผิดวินัย จึงเป็นการวินิจฉัยตามที่เห็นสมควรตามที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้ การใช้ดุลพินิจนั้นจึงเป็นเรื่องของการใช้อำนาจตามกฎหมาย โดยกฎหมายได้บัญญัติให้ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจได้อย่างอิสระในกรณีเฉพาะเรื่องกรณีใดกรณีหนึ่งว่าสมควรจะกระทำหรือไม่ และถ้าหากสมควรจะกระทำจะต้องกระทำกับกรณีนั้นอย่างไรสาระสำคัญของอำนาจดุลพินิจจึงคือ เสรีภาพในอันที่จะเลือก (Freedom of Choice)^๖ การใช้ดุลพินิจจึงคือการนำเอาข้อเท็จจริงมาปรับเข้ากับข้อกฎหมาย เพื่อให้ได้ผลของตามกฎหมายของข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น โครงสร้างบทบัญญัติของกฎหมายอาจแยกองค์ประกอบในการใช้ดุลพินิจออกได้เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ และผลในทางกฎหมาย หากข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุเกิดขึ้นครบถ้วน ย่อมเกิดผลตามกฎหมายตามมา^๗ องค์ประกอบทั้ง ๒ ส่วนนี้นำมาซึ่งการใช้อำนาจดุลพินิจ สำหรับขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจใช้อำนาจนั้นมีกระบวนการดังต่อไปนี้

(๑) การสืบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น

ก่อนที่จะมีการใช้ดุลพินิจในเรื่องใดนั้น ต้องมีการตรวจสอบสืบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นให้ได้ข้อยุติก่อนว่าข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นมีความเป็นมาอย่างไร ในการตรวจสอบสืบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงนั้น อาจทำได้โดยการรวบรวมข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานทั้งหลายทั้งปวง รับฟังพยานหลักฐานและชี้แจงนำพยานหลักฐาน โดยในขั้นตอนดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องไปดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังกล่าวหา รวมถึงการรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้ที่ถูกกล่าวหาเพื่อมาชี้แจงนำพยานหลักฐานในเรื่องที่กำลังกล่าวหาให้ได้ข้อยุติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕, <https://dictionary.orst.go.th/>.

^๖ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๖๒), ๑๒๐.

^๗ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายปกครองภาคทั่วไป, (กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์, ๒๕๕๔), ๗๒.

(๒) การให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริง

การให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริง คือ การนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงในขั้นตอนที่ ๑ มาวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวตรงกับที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องใด การให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงเป็นขั้นตอนที่ผู้มีอำนาจไม่อาจวินิจฉัยได้อย่างอิสระตามที่เห็นสมควรแต่อย่างใด หากการให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแน่นอน แต่หากกฎหมายได้บัญญัติข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ โดยใช้ถ้อยคำที่มีความหมายไม่แน่นอนชัดเจน หรือถ้อยคำตามกฎหมายนั้นบุคคลทั่วไปอาจตีความได้แตกต่างกัน เช่น ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือกระทำการอื่นใดทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ในกรณีเช่นนี้ผู้มีอำนาจย่อมมีดุลพินิจที่จะพิจารณาว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเข้ากับบทบัญญัติที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่

(๓) การตัดสินใจ

เมื่อผู้มีอำนาจได้ให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงในขั้นตอนที่ ๒ เสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีอำนาจก็ต้องตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ในขั้นตอนการตัดสินใจนั้นกฎหมายอาจบัญญัติให้ผู้มีอำนาจดำเนินการได้เพียงอย่างเดียว เช่น หากผลการสืบสวนปรากฏว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง^{๘๘} หรือกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแล้วเห็นว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้สั่งลงโทษ^{๘๙} หรือบางกรณีกฎหมายอาจบัญญัติทางเลือกให้ผู้มีอำนาจได้หลายทางขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง เช่น กรณีที่หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแล้วเห็นว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด^{๙๐} หรือกรณีผลการสืบสวนปรากฏว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาสอบสวนให้ได้ความจริงและยุติธรรม โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้^{๙๑}

ยกตัวอย่างเช่น ตามข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔ (๑๑) ได้กำหนดว่าพนักงานราชการต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติถือ

^{๘๘} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๗

^{๘๙} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๘ (๓)

^{๙๐} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๘ (๓)

^{๙๑} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๖

ว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ต้องถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทน นาย อ. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ได้หยุดงานไป จำนวน ๓ วัน โดยเมื่อกลับมาแล้ว นาย อ. ไม่ยอมยื่นใบลา ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นจึงได้รายงานหัวหน้าส่วนราชการให้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง โดยหัวหน้าส่วนราชการได้ดำเนินการในขั้นตอนที่ ๑ คือ การตั้งคณะกรรมการสอบสวน นาย อ. ขอให้จริงรับฟังได้ว่า นาย อ. ได้เดินทางไปเล่นการพนันที่บ่อนการพนันในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีพยานคือ นาง จ. นาย ส. และนาย ว. ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาว่าในวันที่ ๑-๓ ตุลาคม นาย อ. ไม่ได้มาปฏิบัติงาน ไม่ได้ลงชื่อมาปฏิบัติงาน และไม่ได้แจ้งให้ผู้ใดทราบถึงเหตุที่ไม่มาปฏิบัติงาน โดย นาย อ. ได้ยอมรับต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวนว่าตนเองเดินทางไปเล่นการพนันที่บ่อนการพนันในประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รายงานผลการสอบสวนให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว หัวหน้าส่วนราชการต้องดำเนินการในขั้นตอนที่ ๒ คือ การปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายว่า การที่ นาย อ. ไม่มาปฏิบัติงาน ๓ วัน เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า นาย อ. ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หัวหน้าส่วนราชการก็ต้องพิจารณาในขั้นตอนที่ ๓ ตัดสินใจว่าจะมีคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับกรณีความผิด

โครงสร้างบทบัญญัติของกฎหมาย

โครงสร้าง	ตัวอย่าง
องค์ประกอบส่วนเหตุ	ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้
ข้อเท็จจริง	นาย อ. พนักงานราชการได้ขาดราชการไปจำนวน ๓ วัน โดยไม่ยื่นใบลา หัวหน้าส่วนราชการได้ดำเนินการสอบสวนแล้วฟังได้ว่า นาย อ. ไม่มาปฏิบัติราชการเป็นเวลา ๓ วัน และเมื่อกลับมาทำงานแล้วกลับไม่ยื่นใบลาตามระเบียบ
ผลในทางกฎหมาย	หัวหน้าส่วนราชการอาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับกรณีความผิด

ประเภทของดุลพินิจ

บทบัญญัติของกฎหมายสามารถแยกองค์ประกอบออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ องค์ประกอบส่วนเหตุ ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจ และองค์ประกอบส่วนที่เป็นผลในทางกฎหมาย องค์ประกอบของกฎหมายทั้ง ๒ ส่วนนี้ เป็นที่มาของการใช้อำนาจดุลพินิจ โดยแบ่งได้เป็นอำนาจดุลพินิจในส่วนของข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ และอำนาจดุลพินิจในส่วนที่เป็นผลในทางกฎหมาย โดยแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทดังต่อไปนี้

(๑) ดุลพินิจวินิจฉัย เป็นอำนาจดุลพินิจที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ เมื่อเกิดข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจขึ้น ผู้มีอำนาจต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้นว่าเป็นเหตุให้เกิดอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการตีความและให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริง โดยผู้มีอำนาจอาจมีดุลพินิจหรือไม่มีดุลพินิจก็ได้ขึ้นอยู่กับถ้อยคำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุที่กำหนดให้มีอำนาจกระทำการมีลักษณะอย่างไร^{๑๒}

การตีความและการให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงนั้น หากว่าถ้อยคำตามกฎหมายมีความหมายชัดเจนอยู่ในตัว หรือเป็นความหมายที่วิญญูชนทั่วไปย่อมสามารถเข้าใจได้ ผู้มีอำนาจก็ไม่มีดุลพินิจที่จะตีความหรือให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้ เช่น ถ้อยคำในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของพนักงานราชการที่กำหนดว่า มีสัญชาติไทย หรือมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี หรือถ้อยคำที่กำหนดว่าละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๗ วัน เป็นต้น ในกรณีนี้การให้ลักษณะกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ย่อมสามารถกระทำได้โดยง่ายกว่ากรณีที่ถ้อยคำตามกฎหมายไม่มีความแน่นอนตายตัว

กรณีที่ถ้อยคำตามกฎหมายไม่มีความแน่นอนตายตัว เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความหรือคำนิยามของถ้อยคำนั้นเอาไว้ หรือกรณีที่เป็นถ้อยคำที่วิญญูชนทั่วไปเข้าใจหรือตีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะต้องตีความภายหลังจากเกิดข้อเท็จจริงในกรณีนั้นเกิดขึ้น เช่น ถ้อยคำว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง^{๑๓} หรือถ้อยคำว่าเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม^{๑๔} หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนดให้ปฏิบัติจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง^{๑๕} โดยที่ถ้อยคำดังกล่าวทำให้ผู้มีอำนาจมีดุลพินิจที่จะพิจารณาปรับ

^{๑๒} วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง, ๑๒๖.

^{๑๓} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๖

^{๑๔} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๖ ข. (๔)

^{๑๕} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๔ (๒)

บทกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีเพื่อให้ได้ข้อยุติ แต่อย่างไรก็ดีในทางวิชาการยังมีความเห็นในเรื่องนี้แตกต่างกันอยู่หลายแนวทาง ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับองค์ประกอบส่วนเหตุเป็นขั้นตอนการใช้กฎหมายธรรมดาที่มีศาลปกครองเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบการใช้กฎหมายของฝ่ายปกครองว่าถูกต้องหรือไม่ โดยไม่ต้องคำนึงว่าถ้อยคำตามกฎหมายจะมีความหมายแน่นอนตายตัว หรือมีความหมายไม่แน่นอนตายตัว ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า โดยปกติแล้วองค์กรฝ่ายปกครองไม่มีดุลพินิจที่จะปรับข้อเท็จจริงเข้ากับกฎหมายในส่วนที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุ แต่ก็อาจมีบางกรณีที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษซึ่งฝ่ายศาลปกครองไม่มีความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องนั้น ศาลจึงยอมรับการตีความองค์ประกอบส่วนเหตุ และไม่เข้าไปทบทวนการปรับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองย่อมมีดุลพินิจยกตัวอย่างเช่น การประเมินผลสอบ การประเมินผลการปฏิบัติราชการ หรือการประเมินความเสี่ยงจากผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือการสาธารณสุข เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแนวคิดอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับองค์ประกอบส่วนเหตุ กรณีที่องค์ประกอบส่วนเหตุมีถ้อยคำที่ไม่มีความหมายแน่นอนตายตัวย่อมเป็นความประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะมอบให้ฝ่ายปกครองมีดุลพินิจในการปรับใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงรายกรณี ดุลพินิจของฝ่ายปกครองจึงอาจมีอยู่ได้ในโครงสร้างบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุได้^{๑๖}

(๒) ดุลพินิจตัดสินใจ เป็นอำนาจดุลพินิจที่จะตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในส่วนที่เป็นผลในทางกฎหมาย ก็ต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนประกอบขององค์ประกอบส่วนเหตุอันเป็นเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการใช้อำนาจไว้ครบถ้วนแล้ว ผู้มีอำนาจในฝ่ายปกครองย่อมมีดุลพินิจที่จะตัดสินใจเลือกผลในทางกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผลในทางกฎหมายที่กำหนดดุลพินิจในการตัดสินใจมี ๒ กรณี ดังต่อไปนี้^{๑๗}

กรณีที่ ๑ ดุลพินิจที่จะตัดสินใจกระทำการหรือไม่กระทำการ เป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุเกิดขึ้นครบถ้วนแล้ว ผู้มีอำนาจจะต้องตัดสินใจว่าจะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการในกรณีนั้นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น การสอบสวนพยานบุคคลในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่อาจเรียกบุคคลใดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำได้ภายในเวลาอันควร คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนบุคคลนั้นก็ได้^{๑๘} ซึ่งหมายความว่าเมื่อคณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถเรียกบุคคลใดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำภายในเวลาที่สมควร คณะกรรมการสอบสวนย่อมมีดุลพินิจที่จะตัดสินใจว่าจะสอบสวนพยานบุคคลนั้นต่อไปหรือไม่ การใช้

^{๑๖} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายปกครองภาคทั่วไป, ๘๒.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, ๗๖ - ๗๘.

^{๑๘} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๓๕

ดุลพินิจตัดสินใจในกรณีต้องไม่ใช้การใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ แต่ต้องมีเหตุผลมารองรับการใช้ดุลพินิจว่า เพราะเหตุใดจึงได้ตัดสินใจเช่นนั้น

กรณีที่ ๒ ดุลพินิจตัดสินใจเลือกวิธีดำเนินการ เป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงในส่วนที่เป็น องค์ประกอบส่วนเหตุเกิดขึ้นครบถ้วนแล้ว และผู้มีอำนาจตัดสินใจที่จะดำเนินการโดยเลือกที่จะดำเนินการตาม มาตรการใดมาตรการหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น หัวหน้าส่วนราชการมีอำนาจสั่งลงโทษ วินัยพนักงานราชการได้ดังต่อไปนี้ (๑) ภาคทัณฑ์ (๒) ตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของ เงินค่าตอบแทนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน (๓) ลดเงินค่าตอบแทน ในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ และ (๔) ไล่ออก^{๑๙} ซึ่งหมายความว่าเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพนักงานราชการกระทำผิดวินัย หัวหน้าส่วนราชการย่อมมีดุลพินิจที่ จะพิจารณาตัดสินใจว่าจะใช้มาตรการในการลงโทษแก่พนักงานราชการผู้กระทำผิดในระดับใด เป็นต้น

๒.๒ หลักนิติธรรม^{๒๐} ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย การกระทำใดจะถือเป็นความผิดทาง วินัยนั้น ต้องมีบทบัญญัติกฎหมายว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ถ้าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายว่าการ กระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย การจะถือว่าการกระทำใดเป็นความผิด วินัยกรณีใดนั้น จะต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของการกระทำผิดวินัยกรณีนั้นทุกประการด้วย ถ้าข้อเท็จจริงเข้าองค์ประกอบความผิดในกรณีใด ก็ปรับบทความผิดไปตามนั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น โดยต้องคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ^{๒๑}

(๑) กรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต้องกำหนดโทษเป็นไล่ออก

(๒) กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ต้องกำหนดโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงิน ค่าตอบแทน ให้เหมาะสมกับกรณีความผิด

๒.๓ หลักมโนธรรม^{๒๒} ได้แก่ การพิจารณาให้รอบคอบโดยคำนึงความเหมาะสมตามเหตุและผลภายใต้ ขอบเขตของกฎหมายว่ากรณีใดควรลงโทษระดับใด และควรนำหลักมโนธรรมมาประกอบการพิจารณาด้วย แม้ว่าจะเป็นความผิดลักษณะเดียวกัน แต่พฤติการณ์หรือเหตุผลก็อาจแตกต่างกันได้ ซึ่งจะใช้ดุลพินิจในการ กำหนดโทษหนักเบาแตกต่างกันตามควรแก่กรณีได้ โดยนำเหตุบางประการมาประกอบการพิจารณา เช่น ลักษณะการกระทำผิด ผลแห่งการกระทำผิด คุณงามความดี ฯลฯ เป็นต้น การนำเอาเหตุผลดังกล่าวมา

^{๑๙} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๑๐

^{๒๐} สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑, (เนนทური: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓), ๑๐๓ - ๑๐๔.

^{๒๑} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๘

^{๒๒} สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑.

ประกอบพิจารณาใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษมาจากแนวคิดที่ว่า การลงโทษไม่ควรเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว แต่ควรให้ผู้พิจารณาใช้ดุลพินิจได้บ้างโดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักจากเหตุที่กล่าวมาข้างต้น

๒.๔ หลักความเป็นธรรม^{๒๓} ได้แก่การกำหนดโทษให้ได้ระดับเสมอหน้าเท่าเทียมกัน ผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ ไม่มีข้อยกเว้น การกระทำผิดในลักษณะเดียวกันและพฤติการณ์คล้ายคลึงกัน ควรได้รับโทษเท่ากัน เช่น นาย ก. พนักงานราชการ กับ นาย ข. พนักงานราชการ ได้ด่าทอและทะเลาะวิวาทชกต่อยกันกรณีเช่นนี้หากข้อเท็จจริงเป็นการสมัครใจกันทะเลาะวิวาทจะต้องลงโทษในระดับเดียวกัน จะลงโทษผู้ใดผู้หนึ่งในระดับที่แตกต่างกันมิได้

๒.๕ นโยบายของทางราชการ^{๒๔} ในบางกรณีราชการได้มีนโยบายในการลงโทษทางวินัยในบางเรื่องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ นโยบายของทางราชการอาจปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี มติขององค์การกลางบริหารงานบุคคล เช่น แนวทางการลงโทษกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ^{๒๕} แนวทางการลงโทษกรณีปลอมลายมือชื่อผู้อื่นหาประโยชน์^{๒๖} แนวทางการลงโทษกรณีเล่นการพนันหรือเสพสุรา^{๒๗} เป็นต้น

๓. การลงโทษทางวินัย

การลงโทษทางวินัย เป็นมาตรการหนึ่งในการรักษาวินัย นอกเหนือจากการส่งเสริมให้มีวินัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำผิดวินัย และเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การลงโทษทางวินัยมีผลดีในแง่เป็นการปรามไว้ไม่ให้ผู้อื่นกล้ากระทำความผิดเพราะกลัวถูกลงโทษ แม้ว่าการลงโทษจะเป็นมาตรการที่พึงใช้เป็นลำดับสุดท้ายในการรักษาวินัย แต่ก็เป็นมาตรการที่สำคัญและจำเป็น ทั้งนี้ การลงโทษทางวินัยมิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นการตอบโต้หรือแก้แค้นผู้กระทำความผิดวินัยแต่อย่างใด^{๒๘}

^{๒๓} สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑, ๑๐๕.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๕} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ เรื่อง ขอบปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงบางกรณี ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖

^{๒๖} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๙๗ เรื่อง ปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การพิจารณาการกระทำผิดวินัยของข้าราชการ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

^{๒๗} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๒๓ เรื่อง การยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปราบปรามข้าราชการเล่นการพนันสลากรินรวบ และการปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖

^{๒๘} สำนักงาน ก.ค.ศ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.ค.ศ., ๒๕๕๓), ๑๘๐.

๒.๑ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการผู้กระทำผิดทั้งความผิดวินัยไม่ร้ายแรงและความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการผู้มีอำนาจในการสั่งลงโทษทางวินัยก็คือ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหัวหน้าส่วนราชการ โดยที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้มอบอำนาจในการดำเนินการทางวินัยให้กับรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และศึกษาธิการภาค เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการด้วย รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่รับมอบอำนาจ และศึกษาธิการภาค จึงมีอำนาจในการสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการในฐานะที่ได้รับมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการด้วย

๒.๒ วิธีการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ

ในการออกคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน ลดเงินค่าตอบแทน หรือไล่ออก จะต้องทำเป็นคำสั่ง โดยในคำสั่งจะต้องระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษ พร้อมทั้งแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรือวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีใด ตามข้อใด โดยให้แจ้งสิทธิและระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เอาไว้ด้วย และให้ผู้ออกคำสั่งลงลายมือชื่อ ตำแหน่ง และวัน เดือน ปีที่ออกคำสั่งเอาไว้ด้วย^{๒๙} และหากมีการอุทธรณ์และผลการพิจารณาอุทธรณ์ให้มีการลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้ยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิม แล้วสั่งใหม่ให้เป็นไปตามผลการพิจารณาอุทธรณ์^{๓๐} ถ้ากรณีที่คำสั่งลงโทษเดิมเป็นคำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงถ้ามีการลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ในคำสั่งใหม่ให้ระบุงการดำเนินการเกี่ยวกับโทษที่ได้รับไปแล้วด้วย^{๓๑} เช่น ในคำสั่งลงโทษเดิมเป็นคำสั่งตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ เป็นเวลา ๒ เดือน เมื่อมีการอุทธรณ์และผลการพิจารณาอุทธรณ์เป็นให้ลดโทษจากตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ เป็นเวลา ๒ เดือน เป็นโทษภาคทัณฑ์ ในคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ฉบับใหม่ต้องระบุจะให้ดำเนินการคืนเงินค่าตอบแทนที่ถูกตัดไปตามคำสั่งลงโทษเดิมให้แก่ผู้ถูกลงโทษด้วย เป็นต้น แต่หากเป็นกรณีที่คำสั่งลงโทษเดิมเป็นคำสั่งลงโทษไล่ออกในกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้ามีลดโทษเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง งดโทษ หรือยกโทษในคำสั่งใหม่นั้นให้สั่งให้พนักงานราชการผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานและสั่งลงโทษใหม่ในความผิดวินัยไม่ร้ายแรง งดโทษ หรือยกโทษ แล้วแต่กรณี สำหรับสิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการในระหว่างที่ถูกสั่งลงโทษไล่ออกให้นำเอาระเบียบกรมบัญชีกลาง

^{๒๙} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๑๑

^{๓๐} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๑๒

^{๓๑} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ข้อ ๑๔

ว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการโดยคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการแล้วได้รับการพิจารณายกเลิก เพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๕๑ มาใช้บังคับ^{๓๒}

สำหรับสิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการในระหว่างที่ถูกสั่งลงโทษให้ออกจากราชการ แล้วต่อมาภายหลังได้มีการยกเลิก เพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง พนักงานราชการจะได้รับเงินค่าตอบแทนในระหว่างที่มีได้มาปฏิบัติราชการเพียงใดให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้^{๓๓}

(๑) กรณีมิได้กระทำความผิด หรือกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการที่มีใช้คำสั่งลงโทษทางวินัยให้จ่ายเต็มจำนวนของเงินเดือนที่มีสิทธิได้รับ เช่น พนักงานราชการถูกลงโทษให้ออกเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ต่อมาได้ยื่นอุทธรณ์ ผลการพิจารณาอุทธรณ์ฟังได้ว่าพนักงานราชการผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัย ผู้มีอำนาจได้สั่งให้พนักงานราชการผู้นั้นกลับมาปฏิบัติงานเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ของปีเดียวกัน พนักงานราชการผู้นั้นย่อมมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนในระหว่างที่ถูกลงโทษให้ออกคืนเต็มจำนวนในช่วงที่ถูกสั่งลงโทษให้ออก (ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน)

(๒) กรณีได้กระทำความผิด ให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินเดือนที่มีสิทธิได้รับตามที่รัฐมนตรีเจ้าสังกัดกำหนด เช่น พนักงานราชการถูกลงโทษให้ออกเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ต่อมาได้ยื่นอุทธรณ์ ผลการพิจารณาอุทธรณ์ฟังได้ว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงควรได้รับโทษตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ เป็นเวลา ๑ เดือน ผู้มีอำนาจได้สั่งให้พนักงานราชการผู้นั้นกลับมาปฏิบัติงานและสั่งลงโทษตัดเงินค่าตอบแทน เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ของปีเดียวกัน พนักงานราชการผู้นั้นย่อมมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนในระหว่างที่ถูกลงโทษให้ออก (ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน) คืนไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินค่าตอบแทนที่มีสิทธิได้รับตามจำนวนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติงาน ให้สั่งให้กลับเข้าปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ของสัญญาจ้างเดิม ในกรณีที่ไม้อาจสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติงานได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ให้นำเอาหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนการออกจากราชการโดยไม่มีความผิดของพนักงานราชการมาใช้บังคับ โดยพนักงานที่ได้ออกจากราชการโดยไม่มีความผิดมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนการออกจากราชการโดยไม่มีความผิด ดังนี้^{๓๔}

(๑) พนักงานราชการที่ปฏิบัติงานติดต่อกันครบ ๔ เดือนแต่ไม่ครบ ๑ ปี ให้จ่ายค่าตอบแทนเท่ากับอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ

^{๓๒} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๓

^{๓๓} ระเบียบกรมบัญชีกลางว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการโดยคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการแล้วได้รับการพิจารณายกเลิก เพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒

^{๓๔} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง สิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๖ (๕)

(๒) พนักงานราชการที่ปฏิบัติงานติดต่อกันครบ ๑ ปี แต่ไม่ครบ ๓ ปี ให้จ่ายค่าตอบแทนจำนวน ๓ เท่าของอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ

(๓) พนักงานราชการที่ปฏิบัติงานติดต่อกันครบ ๓ ปี แต่ไม่ครบ ๖ ปี ให้จ่ายค่าตอบแทนจำนวน ๖ เท่าของอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ

(๔) พนักงานราชการที่ปฏิบัติงานติดต่อกันครบ ๖ ปี แต่ไม่ครบ ๑๐ ปี ให้จ่ายค่าตอบแทนจำนวน ๘ เท่าของอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ

(๕) พนักงานราชการที่ปฏิบัติงานติดต่อกันครบ ๑๐ ปีขึ้นไป ให้จ่ายค่าตอบแทนจำนวน ๑๐ เท่าของอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ

ข้อควรระมัดระวังในการสั่งลงโทษ

การลงโทษพนักงานราชการที่กระทำผิดวินัย จะต้องคำนึงถึงขั้นตอนในการดำเนินการก่อนการสั่งลงโทษ และอำนาจในการสั่งลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่กระทำการนอกเหนืออำนาจของตนเอง การสั่งลงโทษที่มีได้กระทำตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดเป็นการสั่งลงโทษที่ไม่ถูกต้อง จะต้องดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง ข้อควรระมัดระวังในการสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการมีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้สั่งลงโทษต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจในการสั่งลงโทษ เช่น กรณีหัวหน้าส่วนราชการ ก. ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งที่ส่วนราชการ ข. โดยได้มีการขอยืมตัว นางสาว ว. พนักงานราชการจากส่วนราชการ ข. มาปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของตนเองที่ส่วนราชการ ก. ต่อมานางสาว ว. ได้กระทำผิดวินัย หัวหน้าส่วนราชการ ก. มิใช่ผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัย นางสาว ว. ในกรณีเช่นนี้ หัวหน้าส่วนราชการ ก. จะต้องแจ้งไปยังหัวหน้าส่วนราชการ ข. ให้เป็นผู้ดำเนินการทางวินัย

(๒) โทษที่จะต้องลงโทษต้องเป็นโทษตามที่กฎหมายกำหนด กรณีของพนักงานราชการโทษที่จะลงแก่พนักงานราชการคือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน ลดเงินค่าตอบแทน และไล่ออก สำหรับโทษตัดเงินค่าตอบแทนนั้นให้ลงโทษตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ เป็นเวลา ๑ เดือน ๒ เดือน หรือ ๓ เดือน และสำหรับโทษลดเงินค่าตอบแทนให้ลดเงินค่าตอบแทนได้ครั้งหนึ่งไม่เกินอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ การลงโทษตัดเงินค่าตอบแทนหรือลดเงินค่าตอบแทนจึงต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จะลงโทษตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทน นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ เช่น นาย ป. พนักงานราชการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง หัวหน้าส่วนราชการสั่งลงโทษตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ เป็นเวลา ๕ เดือน หรือกรณี นาง จ. พนักงานราชการ กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ถูกหัวหน้าส่วนราชการสั่งลงโทษลดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๕ การลงโทษในกรณีเช่นนี้เป็นการลงโทษนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไม่สามารถกระทำได้

(๓) การลงโทษโดยไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการโดยเฉพาะกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หลักเกณฑ์ในการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการหากเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หัวหน้าส่วนราชการจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวน การสั่งลงโทษโดยไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจึงไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง หากหัวหน้าส่วนราชการได้พิจารณาผลการสืบสวนแล้วเห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง หัวหน้าส่วนราชการอาจดำเนินการโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ แต่ก็ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงข้อเท็จจริงก่อนจึงจะสั่งลงโทษทางวินัยได้ หรือในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง เช่น การรับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือต่อคณะกรรมการสอบสวน หัวหน้าส่วนราชการอาจพิจารณาดำเนินการทางวินัยโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

(๔) การสั่งลงโทษไล่ออกห้ามสั่งย้อนหลัง โดยปกติแล้วการสั่งลงโทษไล่ออกต้องสั่งลงโทษ ณ ปัจจุบัน ห้ามไม่ให้สั่งลงโทษย้อนหลัง แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางกรณีที่อาจสั่งลงโทษย้อนหลังได้ เช่น การสั่งลงโทษไล่ออกกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลา ๗ วัน ให้สั่งลงโทษย้อนหลังไปในวันแรกที่ละทิ้งหรือการสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการกรณีที่มีการกล่าวหาเอาไว้ก่อนออกจากราชการ การสั่งลงโทษให้สั่งย้อนหลังไปวันที่ออกจากราชการ เป็นต้น

(๕) สถานะหรือสภาพการเป็นพนักงานราชการ การสั่งลงโทษทางวินัยผู้ที่ไม่ได้มีสถานะหรือสภาพการเป็นพนักงานราชการอยู่ในขณะที่สั่งลงโทษไม่สามารถกระทำได้ ยกเว้นกรณีที่มีการกล่าวหาในกรณีอันพึงเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง โดยมีการกล่าวหาเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย หรือเป็นการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ โดยมีการกล่าวหาเอาไว้ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการ ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นต่อไปได้เสมือนว่ายังไม่ได้้ออกจากราชการ เว้นแต่จะเป็นการออกจากราชการเพราะตาย ถ้าผลการสอบสวนปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ยังมีอำนาจสั่งลงโทษไล่ออกย้อนหลังได้

๔. การสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการ คือ การสั่งให้พนักงานราชการพ้นจากหน้าที่ในระหว่างการสอบสวนทางวินัย หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และงดเบิกจ่ายเงิน ค่าตอบแทน และเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือนไว้ก่อน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อป้องกันมิให้ไปยุ่งเหยิงกับยานหลักฐาน หรือเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวน หรือมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือเพื่อมิให้เกิด

ความเสียหายแก่ราชการในประการอื่น ถ้าการสอบสวนรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้สั่งไล่ออกตั้งแต่วันพักราชการเป็นต้นไป

สำหรับพนักงานราชการนี้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนทางวินัยพนักงานราชการ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลของส่วนราชการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดกับหลักการของการจ้างพนักงานราชการหรือการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ แต่มิได้กำหนดเรื่องการสั่งพักราชการของพนักงานราชการเอาไว้เฉพาะในการจะสั่งให้พนักงานราชการพักราชการได้ในกรณีใดจึงต้องนำเอากฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาใช้กับการสั่งพักราชการแก่พนักงานราชการโดยอนุโลม

จึงอาจกล่าวได้ว่าการสั่งพักราชการเป็นมาตรการชั่วคราวระหว่างการดำเนินการทางวินัยอย่างหนึ่งซึ่งจะนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ถูกฟ้องในคดีอาญา หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาซึ่งไม่ใช่ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ^{๓๕} การสั่งให้พักราชการมีผลทำให้ผู้ถูกสั่งพักราชการพ้นจากหน้าที่เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำสั่งให้กลับมาปฏิบัติราชการ โดยในระหว่างที่ถูกสั่งพักราชการนั้น ผู้ถูกสั่งพักราชการยังคงมีสถานะเป็นพนักงานราชการ เพียงแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งได้ และไม่ถือว่าตำแหน่งของผู้ถูกสั่งพักราชการเป็นตำแหน่งว่าง ซึ่งแตกต่างจากการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เช่น กรณีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนทำให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนพ้นจากสถานะความเป็นข้าราชการเป็นการชั่วคราวตลอดระยะเวลาที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน^{๓๖} ตำแหน่งของผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนถือเป็นตำแหน่งว่าง ส่วนราชการสามารถนำเอาตำแหน่งดังกล่าวมาใช้ในการสรรหาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนได้

การสั่งให้พักราชการที่มีผลทำให้ผู้ถูกสั่งพักราชการพ้นจากหน้าที่เป็นการชั่วคราวโดยทางราชการ ได้งดจ่ายเงินค่าตอบแทนตลอดระยะเวลาที่ถูกสั่งพักราชการ จึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายที่กระทบต่อสถานะแห่งสิทธิของผู้ถูกสั่งพักราชการอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในการออกคำสั่งพักราชการจึงต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กฎหมายกำหนด แต่เนื่องจากตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้กำหนดให้ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงาน หรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน หรือการให้พ้นจากตำแหน่งเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ต้องให้โอกาสคู่กรณี ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แต่อย่างไรก็ดีเมื่อคำสั่งพัก

^{๓๕} นิตกร ชัยวิเศษ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายวินัยข้าราชการ, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๖๔), ๕๖-๕๗.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, ๕๘.

ราชการเป็นคำสั่งทางปกครองที่อาจโต้แย้งได้ ผู้ออกคำสั่งจะต้องแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์โต้แย้งเอาไว้ในคำสั่งด้วย โดยที่การสั่งพักราชการในกรณีของพนักงานราชการได้นำเอาหลักเกณฑ์การสั่งพักราชการตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การโต้แย้งคำสั่งพักราชการในกรณีไม่สามารถนำเรื่องร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ มาใช้กับพนักงานราชการได้ การจะอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งพักราชการจึงต้องนำเอาพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางมาใช้บังคับในกรณีนี้

๒.๑ กรณีที่จะสั่งพักราชการ

กรณีที่อาจสั่งให้พักราชการได้มีดังต่อไปนี้^{๓๗}

(๑) กรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนว่ากระทำวินัยอย่างร้ายแรง การถูกตั้งกรรมการสอบสวนที่จะสั่งพักราชการได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ถูกต้องตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงถูกต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ร้ายแรง การถูกต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ร้ายแรงไม่สามารถอาศัยเป็นเหตุที่จะสั่งพักราชการได้

(๒) กรณีถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ คำว่า “ถูกฟ้องคดีอาญา” แยกได้เป็นสองกรณี กรณีที่หนึ่ง ในกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้นั้นย่อมตกอยู่ในฐานะจำเลยนับแต่เวลาที่ได้ฟ้อง ส่วนกรณีที่สองในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากศาลยังมิได้ประทับฟ้องไว้พิจารณา ผู้ถูกฟ้องยังไม่ตกอยู่ในฐานะจำเลย จะถือว่าเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอาญายังไม่ได้จนกว่าศาลจะได้ประทับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้ว จึงจะถือว่าตกเป็นผู้ถูกฟ้องคดี ส่วนคำว่า “ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา” หมายถึง ถูกพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาโดยตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว แม้ยังมีได้ถูกฟ้องคดีต่อศาลก็ตาม^{๓๘} โดยในความผิดที่ถูกฟ้องในคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ กรณีถูกฟ้องหรือต้องหาในคดีอาญาในความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ มิใช่กรณีที่สั่งให้พักราชการได้

๒.๒ เหตุแห่งการสั่งพักราชการ

แม้พนักงานราชการจะมีกรณีถูกต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาในคดีอาญาที่มีใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษก็ตาม ก็มีใช่จะสามารถสั่งพักราชการได้ทันที การจะสั่งพักราชการได้จะต้องมีเหตุตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๗๘ ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ ใน ๕ กรณีดังต่อไปนี้

^{๓๗} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๗๘

^{๓๘} สำนักงาน ก.พ., คำอธิบายกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖, (นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๖), ๔๑.

(๑) ถูกตั้งกรรมการสอบสวน และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่าถ้าผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการต่อไปอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ

(๒) ถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต หรือเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ โดยพนักงานอัยการมิได้รับเป็นทนายแก้ต่างให้ และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่าถ้าผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ

(๓) มีพฤติกรรมที่แสดงว่าถ้าคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น

(๔) อยู่ในระหว่างถูกควบคุมหรือขังโดยเป็นผู้ถูกจับในคดีอาญาหรือต้องจำคุกโดยคำพิพากษา และได้ถูกควบคุม ขัง หรือต้องจำคุก เป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน แล้ว

(๕) ถูกตั้งกรรมการสอบสวนและต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่สอบสวนนั้น หรือผู้นั้นถูกตั้งกรรมการสอบสวนภายหลังที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่สอบสวนนั้น และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าการกระทำความผิดอาญาของผู้นั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ในการสั่งพักราชการนั้น แม้จะมีกรณีที่เป็นเหตุที่อาจสั่งให้พักราชการได้ก็ตาม แต่การสั่งพักราชการจะต้องพิจารณาว่าการจะให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างถูกสอบสวนพิจารณาจะเสียหายแก่ราชการหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมที่แสดงว่าจะจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่ หรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นหรือไม่ หากไม่มีกรณีเช่นนี้ก็ไม่ต้องสั่งพักราชการทุกรณีไป แต่หากเป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกควบคุม ขัง หรือต้องจำคุกโดยคำพิพากษา และได้ถูกควบคุมขัง หรือต้องจำคุก เป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน จะต้องสั่งพักราชการทุกรณี เนื่องจากในระหว่างถูกควบคุม ขัง หรือจำคุก ผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตามปกติ

๒.๓ ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการและระยะเวลาในการสั่งพักราชการ

ผู้มีอำนาจในการสั่งพักราชการพนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการก็คือ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน เช่น รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือศึกษาธิการภาค สำหรับระยะเวลาในการสั่งพักราชการนั้น ให้สั่งพักราชการให้สั่งพักตลอดเวลาที่สอบสวนหรือพิจารณา^{๓๙} คำว่า “สอบสวนหรือพิจารณา” ในกรณีนี้มีความหมายว่า การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน และการพิจารณาสั่งการของผู้มีอำนาจในชั้นตอนที่ต่อเนื่องกับการสอบสวน การสอบสวนของพนักงาน

^{๓๙} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๗๙

สอบสวน และการพิจารณาของพนักงานอัยการ หรือการพิจารณาของศาลจนคดีถึงที่สุด ไม่ว่าจะถึงที่สุด
ในกรณีที่โจทก์ถอนฟ้อง หรือไม่อุทธรณ์ฎีกา หรือศาลฎีกาได้พิพากษาแล้ว

๒.๔ วันที่สั่งพักราชการและคำสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการนั้นโดยปกติต้องสั่งให้มีผล ณ ปัจจุบัน ไม่อาจสั่งพักราชการให้มีผลย้อนหลังได้
ยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้^{๔๐}

(๑) ผู้ซึ่งจะถูกสั่งพักราชการอยู่ในระหว่างถูกควบคุมหรือขังโดยเป็นผู้ถูกจับในคดีอาญาหรือต้อง
จำคุกโดยคำพิพากษา การสั่งพักราชการในเรื่องนั้นให้สั่งพักย้อนหลังไปถึงวันที่ถูกควบคุม ขัง หรือต้องจำคุก

(๒) กรณีที่ได้มีการสั่งพักราชการไว้แล้ว ถ้าจะต้องสั่งใหม่เพราะคำสั่งเดิมไม่ชอบหรือไม่ถูกต้องให้
สั่งพักตั้งแต่วันที่พักราชการตามคำสั่งเดิม หรือตามวันที่ควรต้องพักราชการในขณะที่ออกคำสั่งเดิม

โดยคำสั่งพักราชการต้องระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกสั่งพักราชการ ตลอดจนกรณีและเหตุที่สั่ง
พักราชการ และวันที่คำสั่งมีผลใช้บังคับด้วย ตามแบบ ดว. ๙ ที่ ก.พ. กำหนด^{๔๑}

๒.๕ การสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติราชการ

ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ ถ้าปรากฏว่าผลการสอบสวนแล้วเสร็จฟังได้ว่าผู้ถูกสั่งพักราชการ
กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้สั่งลงโทษไล่ออก สำหรับวันที่ออกจากราชการนั้นให้นำเอาข้อ ๔ ของระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจาก
ราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๔ มาใช้บังคับ โดยให้สั่งลงโทษไล่ออกย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่
พักราชการ^{๔๒} แต่หากฟังว่าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงก็ให้สั่งให้กลับเข้าปฏิบัติราชการ แล้วสั่งลงโทษ
ภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทน แล้วแต่กรณี แต่หากผลการสอบสวนฟังได้ว่าไม่ได้
กระทำผิดวินัยก็ให้สั่งให้กลับเข้าปฏิบัติราชการแล้วส่งยุติเรื่อง โดยในการให้กลับเข้าปฏิบัติราชการนั้นให้
กลับมาปฏิบัติราชการตามระยะเวลาที่เหลืออยู่สัญญาจ้าง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ
ในตำแหน่งตามเดิมหรือตำแหน่งอื่นในประเภทเดียวกันและระดับเดียวกัน สำหรับสิทธิประโยชน์ในระหว่างถูก
สั่งพักราชการนั้น เห็นว่าให้นำเอาข้อ ๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ประกอบกับ
พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาใช้กับพนักงานราชการในกรณีนี้โดย
อนุโลมด้วย โดยให้จ่ายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้^{๔๓}

^{๔๐} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๘๑

^{๔๑} กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๘๒

^{๔๒} ระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๙

^{๔๓} พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๗

(๑) ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักมิได้กระทำความผิด และไม่มีมลทินหรือมัวหมอง ให้จ่ายให้เต็ม

(๒) ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักมิได้กระทำความผิดแต่มีมลทินหรือมัวหมอง หรือปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักได้กระทำความผิด แต่ถูกลงโทษไม่ถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินเดือนที่ได้รับก่อนวันให้พักราชการตามที่เจ้ากระทรวงจะได้กำหนด

(๓) ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักได้กระทำความผิด และถูกลงโทษถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ห้ามมิให้จ่าย

บทที่

๕

การออกจากราชการ

บทที่ ๕

การออกจากราชการ

ในระบบการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการมีระบบการสรรหาบุคคลเข้ามาทำสัญญาจ้างเป็นพนักงานราชการ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามความต้องการของส่วนราชการ และมีการทำสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างแน่นอน เมื่อปฏิบัติงานไปจนครบเวลาตามสัญญาจ้างก็ต้องดำเนินการเพื่อต่อสัญญาจ้าง หรือบางส่วนก็ต้องพ้นจากหน้าที่ไป เมื่อบุคคลใดเข้าทำสัญญาจ้างแล้วย่อมมีหลักประกันความมั่นคงในหน้าที่ในระดับหนึ่งว่าจะไม่ถูกกลั่นแกล้งให้พ้นจากสภาพการเป็นพนักงานราชการโดยไม่เป็นธรรม การที่พนักงานราชการจะพ้นจากสภาพการเป็นพนักงานราชการ หรือถูกออกจากราชการในกรณีใดนั้น ย่อมเป็นไปตามข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗^๑ และข้อสัญญาที่พนักงานราชการผู้นั้นได้กระทำไว้กับทางราชการซึ่งมีหลายกรณีด้วยกัน ดังต่อไปนี้

๑. ครบกำหนดสัญญาจ้าง

เนื่องจากสัญญาจ้างพนักงานราชการมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน โดยการจ้างพนักงานราชการนั้น ส่วนราชการสามารถทำสัญญาจ้างได้คราวละไม่เกิน ๔ ปี หรือตามโครงการที่มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้ ซึ่งอาจมีการต่อสัญญาจ้างได้ตามความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละส่วนราชการ โดยในระหว่างสัญญาจ้างส่วนราชการต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของพนักงานราชการ และประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อต่อสัญญาจ้าง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางตามที่คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการกำหนด^๒ เมื่อสัญญาจ้างครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้และส่วนราชการมิได้พิจารณาต่อสัญญาจ้าง จึงต้องถือว่าสัญญาจ้างสิ้นสุดลงโดยทันทีตามระยะเวลา ส่วนราชการและพนักงานราชการย่อมหมดอำนาจในการปกครองบังคับบัญชาพนักงานราชการและสิ้นนิติสัมพันธ์ในทางการจ้างต่อกัน โดยที่ส่วนราชการไม่ต้องบอกเลิกสัญญา และมีผลเป็นการเลิกจ้างตามที่กำหนดในสัญญาแล้วซึ่งสามารถใช้บังคับได้ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

^๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๘

^๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๙

๒. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม

ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อประเภทและคุณสมบัติของพนักงานราชการ โดยบุคคลที่จะได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการนั้น จะต้องมีความรู้และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑. มีสัญชาติไทย
๒. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
๓. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
๔. ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
๕. ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
๖. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือเป็นผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปี การจ้างบุคคลผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปีตามวรรคหนึ่งเข้าเป็นพนักงานราชการต้องกำหนดให้บุคคลผู้นั้นยื่นหนังสือรับรองความประพฤติว่าไม่ใช่ผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่น่ารังเกียจของสังคมตามแบบที่เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย
๗. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
๘. ไม่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของราชการส่วนท้องถิ่น
๙. คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่ส่วนราชการกำหนดไว้ในประกาศการสรรหาหรือการเลือกสรรบุคคลเพื่อจ้างเป็นพนักงานราชการ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็น หรือเหมาะสมกับภารกิจของส่วนราชการนั้น

คุณสมบัติของบุคคลที่ได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการจะต้องมีความรู้และไม่มีลักษณะต้องห้าม อยู่ตลอดระยะเวลาของสัญญาจ้าง หากในระหว่างสัญญาจ้างพนักงานราชการผู้ใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว ย่อมทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุด โดยที่ส่วนราชการไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า แต่อย่างไรก็ดีในเรื่องของคุณสมบัติก็มีข้อยกเว้น ในกรณีที่ส่วนราชการมีความจำเป็นที่จะต้องจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นพนักงานราชการตามข้อผูกพันหรือภารกิจของส่วนราชการ ก็ไม่ต้องนำเอาคุณสมบัติเรื่องสัญชาติมาใช้บังคับกับพนักงานราชการชาวต่างประเทศด้วย

๓. ตาย

สัญญาจ้างพนักงานราชการ มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงานซึ่งมีสาระสำคัญที่ตัวบุคคลที่ทำสัญญา เป็นพนักงานราชการ ในการปฏิบัติราชการ ส่วนราชการต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ หรือ ประสบการณ์ของพนักงานราชการผู้นั้น สิทธิและหน้าที่ของพนักงานราชการจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่ไม่สามารถ โอนให้กับบุคคลอื่นได้ เมื่อพนักงานราชการถึงแก่ความตาย ความตายย่อมทำให้สิ้นสภาพบุคคลตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๓ สิทธิและหน้าที่ของพนักงานราชการไม่สามารถตกทอดเป็นมรดกให้กับทายาท และทายาทไม่อาจเข้ามาสวมสิทธิและหน้าที่ของพนักงานราชการผู้ถึงแก่ความตายได้ เมื่อพนักงานราชการ ตายลงเมื่อใด สัญญาจ้างย่อมสิ้นสุดลงทันทีโดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญา

นอกจากการตายตามธรรมชาติที่มีผลทำให้สิ้นสภาพบุคคลตามที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังมีการตายอีก กรณีหนึ่งคือการตายโดยผลของกฎหมายตามคำสั่งของศาล ในกรณีที่บุคคลใดได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และไม่มีใครรู้ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เป็นระยะเวลา ๕ ปี หรือระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่การรบหรือสงคราม สิ้นสุดลง ถ้าบุคคลนั้นอยู่ในการรบหรือสงคราม และหายไปในการรบหรือสงคราม หรือนับแต่วันที่ยานพาหนะ ที่บุคคลนั้นเดินทาง อับปาง ถูกทำลายหรือสูญหาย และศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ถือว่าผู้นั้นถึงแก่ ความตาย^๔ เช่น พนักงานราชการได้เดินทางไปราชการต่างประเทศ ระหว่างการเดินทางปรากฏว่าเครื่องบินที่ ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางประสบอุบัติเหตุตก กรณีเช่นนี้เมื่อครบระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่เครื่องบิน ประสบอุบัติเหตุและพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลและศาลได้มีคำสั่งให้พนักงานราชการผู้นั้นเป็นคน สาบสูญ ดังนั้น เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญแล้ว โดยผลทางกฎหมายต้องถือว่าผู้นั้นถึงแก่ความตาย^๕ การตายจึงหมายรวมถึงกรณีเป็นคนสาบสูญด้วย^๖ และเป็นเหตุทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลง

๔. ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ในระหว่างระยะเวลาสัญญาจ้างนั้น ส่วนราชการจะต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของ พนักงานราชการ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทางที่คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการกำหนด นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารพนักงานราชการและนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการ พิจารณา เลื่อนค่าจ้าง ต่อสัญญาจ้าง และเลิกจ้าง หรือประกอบการพิจารณาในเรื่องอื่น ๆ^๗

^๓ มาตรา ๑๕ สภากษัตริย์ยอมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย

^๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๒

^๕ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๕๖๓ เรื่อง ทารอการดำเนินการทางวินัย ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒

^๖ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๕๘๘/๒๕๕๖

^๗ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการนั้น ส่วนราชการต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานปีละ ๒ ครั้ง ตามเป็งบประมาณ โดยครั้งที่ ๑ ให้ประเมินผลการปฏิบัติงานในช่วงระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ของปีถัดไป ครั้งที่ ๒ ให้ประเมินผลการปฏิบัติงานในช่วงระหว่างวันที่ ๑ เมษายน ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ของปีเดียวกัน^๘ การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการส่วนราชการจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงานประกอบไปด้วย หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมาย เป็นประธาน หัวหน้าหน่วยงานที่มีพนักงานราชการปฏิบัติงาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเจ้าหน้าที่ เป็นกรรมการและเลขานุการ^๙

การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการนั้น ให้ประเมินจากผลงานของพนักงานราชการผู้นั้น โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ผลสัมฤทธิ์ของงานให้พิจารณาจากปริมาณงาน คุณภาพงาน ความรวดเร็วหรือความตรงต่อเวลา และความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ส่วนการประเมินพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้ส่วนราชการกำหนดสมรรถนะและลักษณะที่พึงประสงค์ของแต่ละสมรรถนะ แล้วประเมินพฤติกรรมพนักงานราชการตามที่ปฏิบัติงานจริง โดยผลคะแนนการประเมินกำหนดเป็น ๕ ระดับ คือ ดีเด่น (๙๕-๑๐๐ คะแนน) ดีมาก (๘๕-๙๔ คะแนน) ดี (๗๕-๘๔ คะแนน) พอใช้ (๖๕-๗๔ คะแนน) และต้องปรับปรุง (น้อยกว่า ๖๕ คะแนน)^{๑๐}

หากพนักงานราชการผู้ใดได้รับการประเมินผลการปฏิบัติโดยมีระดับคะแนนประเมินเฉลี่ย ๒ ครั้งติดต่อกันต่ำกว่าระดับดี (๗๕-๘๔ คะแนน) ให้ผู้บังคับบัญชาเสนอความเห็นต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อสั่งเลิกจ้าง^{๑๑} โดยเมื่อไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานจึงไม่สามารถต่อสัญญาจ้างต่อไปได้เมื่อสัญญาได้สิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว จึงเป็นการเลิกจ้างตามสัญญา ส่วนการจะพิจารณาต่อสัญญาหรือไม่ เป็นอำนาจของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามความเหมาะสม^{๑๒} แต่หากการผลการประเมินการปฏิบัติงานของพนักงานราชการผู้ใดมีคะแนนผลการประเมินการปฏิบัติงานเฉลี่ย ๒ ครั้งติดต่อกัน ในปีที่จะต่อสัญญาในระดับที่ไม่ต่ำกว่าดี (๗๕-๘๔ คะแนน) ประกอบกับส่วนราชการมีกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการ

^๘ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๘

^๙ ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๙

^{๑๐} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๖

^{๑๑} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๐

^{๑๒} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔๐/๒๕๕๔

และมีนโยบายแผนงานหรือโครงการที่ดำเนินการอยู่ และยังจำเป็นต้องใช้พนักงานราชการ ส่วนราชการก็อาจพิจารณาต่อสัญญาจ้างพนักงานราชการผู้นั้นได้^{๑๓} ทั้งนี้ การประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนด^{๑๔}

แต่อย่างไรก็ดีแม้พนักงานราชการผู้นั้นจะมีผลการประเมินการปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่าระดับดี ก็เป็นดุลพินิจของส่วนราชการที่จะพิจารณาว่าจะทำสัญญาจ้างพนักงานราชการผู้นั้นต่อไปหรือไม่ และเป็นอำนาจของส่วนราชการที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม^{๑๕} แม้คะแนนการประเมินจะไม่ต่ำกว่าระดับดี ๒ ครั้งติดต่อกันก็ไม่ได้หมายความว่าส่วนราชการจะต้องต่อสัญญาจ้างเสมอไป

๕. ถูกให้ออกเพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

การถูกให้ออกในกรณีนี้เป็นกรณีสืบเนื่องมาจากการที่พนักงานราชการถูกดำเนินการทางวินัย และผลการสอบสวนปรากฏว่าพนักงานราชการผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ และเมื่อพนักงานราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหัวหน้าส่วนราชการจะต้องมีคำสั่งลงโทษไล่ออก เมื่อพนักงานราชการถูกลงโทษไล่ออกแล้วย่อมถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลงด้วย

๖. เหตุอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบหรือข้อกำหนดของส่วนราชการหรือตามสัญญาจ้าง

นอกจากเหตุที่ทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลงตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว อาจมีเหตุอื่นที่กำหนดไว้ในระเบียบ หรือเหตุที่ส่วนราชการเป็นผู้กำหนด หรือเงื่อนไขอื่นที่กำหนดในสัญญาจ้าง หากมีการกำหนดเหตุอื่นใดที่อาจทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดเอาไว้และมีเหตุเช่นว่านั้นเกิดขึ้นก็ต้องถือว่าสัญญาจ้างสิ้นสุดลงในกรณีนี้ด้วย

^{๑๓} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๑

^{๑๔} ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการทั่วไป สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

^{๑๕} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๙๕/๒๕๕๒

๗. ลาออก

การลาออกเป็นการแสดงเจตนาอย่างหนึ่งของพนักงานราชการเพื่อขอยุตินิติสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการ กับพนักงานราชการผู้นั้น โดยในการแสดงเจตนาที่พนักงานราชการจะต้องยื่นขอลาออกต่อหัวหน้าส่วนราชการตามหลักเกณฑ์ที่ส่วนราชการกำหนด^{๑๖} พนักงานราชการมีสิทธิขอลาออกเมื่อใดก็ได้ในระหว่างสัญญาโดยต้องบอกกล่าวหรือยื่นขอลาออกเป็นหนังสือ การลาออกของพนักงานราชการเป็นสิทธิตามกฎหมายซึ่งพนักงานราชการสามารถกระทำได้ฝ่ายเดียว โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากส่วนราชการผู้จ้าง แม้ส่วนราชการจะกำหนดหลักเกณฑ์การลาออกให้หัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้อนุญาตให้ลาออกก็ตาม หรือกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการจะไม่อนุญาตให้ลาออกก็ไม่มีผลเป็นการลบล้างการแสดงเจตนาของพนักงานราชการผู้ขอลาออก และหากถึงกำหนดวันที่พนักงานราชการผู้ขอลาออกต้องการให้การลาออกมีผล พนักงานราชการผู้นั้นย่อมพ้นจากการเป็นพนักงานราชการทันทีเมื่อถึงกำหนดเวลานั้น

อย่างไรก็ดี การลาออกของพนักงานราชการส่วนราชการมักจะกำหนดหลักเกณฑ์การลาออกให้ยื่นขอลาออกล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เช่น หากพนักงานราชการประสงค์จะขอลาออกตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พนักงานราชการจะต้องยื่นขอลาออกล่วงหน้าอย่างช้าภายในวันที่ ๑ พฤศจิกายน แต่หากพนักงานราชการมีเหตุผลจำเป็นก็สามารถยื่นใบลาออกล่วงหน้าน้อยกว่า ๓๐ วัน ก็ได้ เช่น พนักงานราชการ ได้รับหนังสือเรียกให้ไปรายงานตัวเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการในส่วนราชการอื่น ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน แต่ก็มีข้อที่พึงระมัดระวังเกี่ยวกับการลาออกของพนักงานราชการว่าแม้พนักงานราชการจะยื่นลาออกตามหลักเกณฑ์ที่ส่วนราชการกำหนดแล้ว หากยังไม่ถึงกำหนดวันที่การลาออกมีผลพนักงานราชการผู้นั้นยังคงมีหน้าที่ต้องมาปฏิบัติงานตามปกติ จนกว่าจะถึงวันที่การลาออกมีผล ถ้าพนักงานราชการไม่มาปฏิบัติงานก็อาจถูกผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยได้ และถ้าหากการไม่มาปฏิบัติงานนั้นเป็นการขาดงานติดต่อกันเกินกว่า ๗ วัน ซึ่งเป็นลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แม้ภายหลังพนักงานราชการผู้นั้นจะได้ลาออกไปแล้ว แต่หากมีการกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเอาไว้ก่อนที่พนักงานราชการผู้นั้นจะลาออก ผู้มีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยก็มีอำนาจดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการผู้นั้นต่อไปได้ เสมือนว่ายังไม่ได้ออกจากราชการ ซึ่งหากสุดท้ายผลการดำเนินการทางวินัยฟังได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนต้องได้รับโทษไล่ออก ก็อาจทำให้พนักงานราชการผู้นั้นมีประวัติการทำงานที่ต่างพร้อย และหากต้องการจะสอบบรรจุเข้าราชการในภายหน้าก็อาจมีปัญหาเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการเข้ารับราชการ เนื่องจากเคยถูกลงโทษไล่ออกจากหน่วยงานของรัฐได้

^{๑๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๙

๘. ส่วนราชการบอกเลิกสัญญา

การบอกเลิกสัญญาของส่วนราชการ ส่วนราชการอาจบอกเลิกสัญญาจ้างกับพนักงานราชการก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาจ้างโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก็ได้ และไม่เป็นที่เหตุให้พนักงานราชการเรียกร้องค่าตอบแทนการเลิกสัญญาจ้างได้ เว้นแต่ส่วนราชการจะกำหนดว่าการบอกเลิกสัญญากรณีใดที่จะได้รับค่าตอบแทนการออกจากงานโดยไม่มีควมผิด^{๑๗} การบอกเลิกสัญญาในกรณีนี้เป็นการแสดงเจตนาของส่วนราชการที่แสดงเจตนาเพื่อต้องการบอกเลิกสัญญาจ้าง เหตุในการบอกเลิกสัญญาจ้างในกรณีต้องเป็นเหตุอย่างอื่นที่นอกเหนือจากเหตุที่ทำให้สัญญาจ้างสิ้นสุดลง เช่น กรณีหน่วยงานอยู่ระหว่างการปรับปรุงกรอบอัตรากำลังข้าราชการแล้วส่วนราชการต้นสังกัดได้มีการจัดสรรอัตราพนักงานราชการมาเพื่อทดแทนเป็นการชั่วคราว แล้วต่อมาส่วนราชการได้มีการเกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการมาให้หน่วยงานนั้น ทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องจ้างพนักงานราชการอีกต่อไป หรือกรณีส่วนราชการยุบเลิกอัตราพนักงานราชการ เป็นต้น การบอกเลิกสัญญา ในกรณีต้องเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยมีเหตุผลความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการเป็นสิ่งสำคัญ และต้องไม่เป็นกรกลั่นแกล้งต่อพนักงานราชการผู้ถูกเลิกสัญญา

๙. อายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์

การสิ้นสุดสัญญาจ้างในกรณีนี้มีได้มีการระบุอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเป็นผู้กำหนด อันมีเหตุเนื่องมาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ไม่ได้กำหนดอายุขั้นสูงของพนักงานราชการทั่วไปเอาไว้ทำนองเดียวกับข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่จะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับการพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่กำหนดให้พ้นจากราชการเมื่อมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น^{๑๘} จึงมีปัญหว่ากรณีของพนักงานราชการจะต้องสิ้นสุดสัญญาเมื่อพนักงานราชการมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์เช่นเดียวกับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ หรือไม่ โดยคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ ว่าเนื่องจากการสิ้นสุดสัญญาจ้างตามข้อ ๒๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ไม่ได้กำหนดกรณีที่พนักงานราชการ อายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ในระหว่างระยะเวลาสัญญาจ้างไว้ จึงต้องนำข้อ ๔ ของระเบียบฉบับดังกล่าวมาใช้บังคับ คือ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของข้าราชการและลูกจ้างประจำ ซึ่งตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้างประจำ พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่กำหนดให้ข้าราชการและลูกจ้างประจำพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ดังนั้น

^{๑๗} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๐

^{๑๘} พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๒๕)

พนักงานราชการจึงต้องสิ้นสุดสัญญาจ้างเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่พนักงานราชการผู้นั้นมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ด้วยเช่นกัน^{๑๙}

การนับอายุของพนักงานราชการนั้น เนื่องจากได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดเกี่ยวกับการนับอายุบุคคล เอาไว้^{๒๐} และเป็นกรณีตามข้อ ๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ ที่จะต้องเอานำมติ คณะรัฐมนตรีเรื่องการนับอายุบุคคลดังกล่าวมาใช้บังคับกับพนักงานราชการด้วย ยกตัวอย่างเช่น พนักงาน ราชการเกิดในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๕ จะมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ พนักงาน ราชการผู้นั้นจึงสิ้นสุดสัญญาจ้างตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ (ปฏิบัติงานในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ เป็นวัน สิ้นสุดท้าย) แต่หากว่าพนักงานราชการผู้นั้นเกิดในวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๕ จะมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ สัญญาจ้างพนักงานราชการจะสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ (ปฏิบัติงานจนถึง วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖) เป็นต้น

โดยในการทำสัญญาจ้างพนักงานราชการแต่ละคราวนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำสัญญา จ้างของพนักงานราชการต้องตรวจสอบเกี่ยวกับอายุของบุคคลซึ่งจะทำการจ้างเป็นพนักงานราชการ หาก ในขณะที่ทำสัญญานั้น พนักงานราชการมีอายุใกล้จะครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ก็ควรกำหนดระยะเวลาการจ้างให้ สิ้นสุดลงในวันสิ้นปีงบประมาณที่พนักงานราชการผู้นั้นมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ให้สอดคล้องกับมติคณะกรรมการ บริหารพนักงานราชการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

^{๑๙} มติคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการแจ้งตามหนังสือ ที่ นร ๑๐๐๘.๕/๑๕ เรื่อง การสิ้นสุดสัญญาจ้างพนักงานราชการ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๒๐} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๔๒ เรื่อง การนับอายุบุคคล ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๘

บทที่

๖

การโต้แย้งคำสั่ง
ลงโทษทางวินัย

บทที่ ๖

การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย

เมื่อพนักงานราชการถูกดำเนินการทางวินัยและถูกลงโทษทางวินัย คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจโดยใช้อำนาจทางกฎหมายที่กระทบต่อสถานภาพของสิทธิของบุคคลอันเป็นลักษณะของคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๑ หากพนักงานราชการผู้นั้นไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัยก็อาจใช้สิทธิโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยด้วยวิธีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ แต่เนื่องจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการมีได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยเอาไว้ การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์จึงต้องนำเอาพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางมาใช้ในการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของพนักงานราชการในการโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ มีแนวทางในการโต้แย้งคำสั่ง แบ่งออกเป็นการโต้แย้งคำสั่งลงโทษภายในฝ่ายปกครอง และการโต้แย้งคำสั่งลงโทษต่อศาลปกครอง ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

๑. การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยภายในฝ่ายปกครอง

การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยภายในฝ่ายปกครองในกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดขั้นตอนระยะเวลา และวิธีการอุทธรณ์ไว้อย่างไร ผู้รับคำสั่งจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายเฉพาะนั้นกำหนดไว้ แต่หากไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ผู้รับคำสั่งที่ประสงค์จะได้แย้งคำสั่งดังกล่าวก็ต้องปฏิบัติพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งเป็นกฎหมายกลาง ในการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผลกระทบของพนักงานราชการผู้ได้รับคำสั่งลงโทษ โดยเปิดโอกาสให้พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษโต้แย้งคำสั่งลงโทษ และขอให้ฝ่ายปกครองทบทวนและเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งในทางที่เป็นคุณกับผู้ถูกลงโทษ นอกจากนี้ยังเป็นการให้โอกาสฝ่ายปกครองได้มีโอกาสทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจของตนทั้งในแง่ของข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจ หากพบว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นมีข้อบกพร่อง ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฝ่ายปกครองย่อมมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งลงโทษนั้น ในการทบทวนตรวจสอบคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการนี้ อาจกระทำโดยตัวเจ้าหน้าที่ผู้ออกสั่งลงโทษเอง หรือผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งลงโทษ โดยที่ระบบการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นระบบการอุทธรณ์แบบบังคับ เนื่องจากหากผู้ได้รับคำสั่งลงโทษประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองกฎหมายได้กำหนดให้ต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อน

^๑ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๗๘/๒๕๕๐

หรือเสียหาย ในเรื่องนั้นเสียก่อน จึงจะมีสิทธินำคดีมาฟ้องคดีต่อศาลได้ หากไม่ดำเนินการศาลปกครองจะไม่รับพิจารณา ระบบการอุทธรณ์แบบบังคับจึงเป็นเงื่อนไขในการรับเรื่องไว้พิจารณา^๒ นอกจากนี้การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่มีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งโดยอัตโนมัติ เว้นแต่การทุเลาการบังคับมาตรการบังคับทางปกครอง^๓

๑.๑ ผู้มีสิทธิยื่นอุทธรณ์

บุคคลที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะต้องเป็นคู่กรณี^๔ ซึ่งคู่กรณีที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ในกรณีคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ โดยทั่วไปก็คือพนักงานราชการผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งลงโทษทางวินัย หากพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษไม่อาจยื่นอุทธรณ์ได้เองก็สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะดำเนินการยื่นอุทธรณ์แทนก็ได้^๕ แต่หากไม่มีการมอบอำนาจเอาไว้คำอุทธรณ์ของผู้ที่ไม่ได้รับมอบอำนาจย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นคำอุทธรณ์ตามกฎหมาย โดยในการยื่นอุทธรณ์จะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง^๖ โดยที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้กำหนดไว้ว่าในการอุทธรณ์มีวิธีการยื่นอุทธรณ์อย่างไร และไม่ได้กำหนดวันที่ยื่นอุทธรณ์มีผลเอาไว้ ในกรณีมีการยื่นอุทธรณ์โดยส่งคำอุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือว่าวันที่ยื่นอุทธรณ์ทางไปรษณีย์เป็นวันที่การแสดงเจตนาอุทธรณ์มีผล ซึ่งอาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่าวันที่ไปรษณีย์ ต้นทางออกใบรับฝากหรือประทับตรารับที่ซองหนังสืออุทธรณ์^๗

สำหรับกรณีที่คำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ ที่ออกโดยผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน เช่น รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือศึกษาธิการภาค การยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าวผู้อุทธรณ์อาจยื่นอุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือยื่นอุทธรณ์ต่อรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือศึกษาธิการภาค ผู้ที่ออกคำสั่งในฐานะผู้รับมอบอำนาจก็ได้ เทียบเคียงกับกรณีผู้ซึ่งอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมอบหมายให้ออกคำสั่งตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน การยื่นอุทธรณ์คำสั่งของผู้ซึ่งอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมอบหมายนั้น อาจยื่นต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานหรือยื่นต่อผู้

^๒ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๔), ๙๔-๙๕.

^๓ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๔ วรรคสาม

^๔ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕

^๕ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๒๔

^๖ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๔

^๗ ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๓๔๕/๒๕๔๘

ซึ่งอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมอบหมาย^{๘๘} และหากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ซึ่ง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมอบอำนาจให้ไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์นั้น ก็จะต้องทำความเข้าใจเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์

๑.๒ ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์

ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หากพนักงาน ราชการที่ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษ หากเป็นกรณีที่ไม่มีการแจ้งกรณีให้อาจอุทธรณ์ การยื่น อุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์เอาไว้ถูกต้องครบถ้วนแล้วก็ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งภายใน ระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว^{๘๙} แต่หากคำสั่งลงโทษไม่มีการแจ้งกรณีให้อาจอุทธรณ์ การยื่นอุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์เอาไว้ในคำสั่งระยะเวลาอุทธรณ์ยังไม่เริ่มนับจนกว่าจะมีการแจ้งกรณี ที่ อาจอุทธรณ์ การยื่นอุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์ใหม่ แต่ถ้าหากไม่มีการแจ้งใหม่ และระยะเวลาอุทธรณ์ สิ้นกว่า ๑ ปี ให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ออกไป ๑ ปี^{๙๐} โดยในการเริ่มนับระยะเวลานั้น มิให้นับวันแรกที่ได้รับ แจ้งคำสั่งเป็นวันเริ่มต้นในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ แต่ให้นับวันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นวันแรกในการ นับระยะเวลาอุทธรณ์ หากวันสุดท้ายของระยะเวลาอุทธรณ์เป็นวันหยุดราชการให้ถือว่าเป็นวันสุดท้ายของ ระยะเวลาอุทธรณ์นั้นคือวันทำงานที่ถัดจากวันหยุดนั้น^{๙๑} เช่น พนักงานราชการได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ระยะเวลาอุทธรณ์จะเริ่มนับวันที่ ๒ ตุลาคม เป็นวันแรก และหากวันที่ ๑๖ ตุลาคม ซึ่งเป็นวัน สุดท้ายของการอุทธรณ์ตรงกับวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุด ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าเป็นวันที่ ๑๗ ตุลาคม ซึ่งเป็นวัน ทำงานที่ถัดจากวันหยุดเป็นวันสุดท้ายของการยื่นอุทธรณ์

ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองฯ ที่กำหนดให้ยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ระยะเวลาดังกล่าวถือเป็น ระยะเวลาบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งต้องยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมาย กำหนดไว้ หากพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษไม่ดำเนินการยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนดย่อมทำให้ผู้นั้น เสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอุทธรณ์ และไม่มีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองเนื่องจากมิได้ดำเนินการ แก้ไขความเดือดร้อนเสียหายตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ก่อน^{๙๒} แต่อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่ระยะเวลา ในการยื่นอุทธรณ์ได้รับการขยายออกไปนอกเหนือจากระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง อาทิเช่น

^{๘๘} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสรีจที่ ๓๔๓/๒๕๔๗

^{๘๙} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๔

^{๙๐} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๐

^{๙๑} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๖๔

^{๙๒} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒

กรณีระยะเวลาอุทธรณ์ขยายโดยผลของกฎหมายตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ คำสั่งลงโทษไม่มีการแจ้งกรณีที่อาจอุทธรณ์ การยื่นอุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์เอาไว้ในคำสั่ง ระยะเวลาอุทธรณ์ยังไม่เริ่มนับจนกว่าจะมีการแจ้งกรณีที่อาจอุทธรณ์ การยื่นอุทธรณ์ และระยะเวลาอุทธรณ์ใหม่ แต่ถ้าหากไม่มีการแจ้งใหม่ และระยะเวลาอุทธรณ์สั้นกว่า ๑ ปี ให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ออกไป ๑ ปี หรือกรณีผู้มีสิทธิอุทธรณ์ได้ยื่นคำขอขยายระยะเวลาเนื่องมาจากมีพฤติการณ์พิเศษที่ไม่ใช่ความผิดของผู้มีสิทธิอุทธรณ์ทำให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ โดยผู้มีสิทธิอุทธรณ์จะต้องยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่อย่างช้าภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่พฤติการณ์พิเศษนั้นได้สิ้นสุดลง^{๑๓} พฤติการณ์ที่ทำให้ไม่อาจกระทำการได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้จะต้องไม่ใช่ปัญหาขัดข้องทั่วไปที่อาจประสบได้ในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง แต่ต้องเป็นพฤติการณ์พิเศษที่คู่กรณีไม่อาจกระทำการใด ๆ ได้โดยสิ้นเชิง และพฤติการณ์พิเศษนั้นไม่ใช่เกิดจากความผิดของคู่กรณีเองโดยคู่กรณีจะต้องมีคำขออย่างช้าภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่พฤติการณ์พิเศษนั้นสิ้นสุดลง และเมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาขยายเวลาให้แก่คู่กรณีแล้ว คู่กรณีจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนดด้วย^{๑๔} ยกตัวอย่างเช่น พนักงานราชการถูกลงโทษทางวินัยในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์ปรากฏว่าห้องที่อาศัยอยู่เกิดเหตุอุทกภัยน้ำท่วมหนัก การเดินทางถูกตัดขาดทำให้ไม่สามารถคมนาคมได้ตามปกติทำให้พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษไม่สามารถเดินทางออกจากพื้นที่อุทกภัยไปยื่นคำอุทธรณ์ทางไปรษณีย์ได้ กรณีเช่นนี้อาจถือเป็นพฤติการณ์พิเศษที่ผู้ถูกลงโทษอาจยื่นคำขอขยายระยะเวลาและเจ้าหน้าที่อาจพิจารณาให้ขยายระยะเวลาและกำหนดระยะเวลาให้ยื่นอุทธรณ์ใหม่ได้ แต่หากเป็นกรณีที่พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ภายในระยะเวลา เนื่องจากไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถเขียนคำอุทธรณ์ได้ หรือไม่มีเอกสารที่จะใช้ประกอบการอุทธรณ์อยู่ในมือทำให้ไม่สามารถส่งคำอุทธรณ์ได้ภายในระยะเวลา กรณีนี้เช่นนี้ถือเป็นปัญหาขัดข้องทั่วไปที่อาจพบได้ในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง ไม่อาจยื่นคำขอขยายเวลาได้

๑.๓ รูปแบบของคำอุทธรณ์

รูปแบบของคำอุทธรณ์นั้นตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้ง ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย นอกจากนี้ คำอุทธรณ์จะต้องจัดทำเป็นภาษาไทย ถ้าเป็นเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีการรับรองความถูกต้องมาให้ภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด และให้ถือว่าเอกสารดังกล่าวได้ยื่นในวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำแปล เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะยอมรับเอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ และให้ถือว่าวันที่ได้ยื่น

^{๑๓} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๖๖

^{๑๔} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๒๑๓/๒๕๕๐

เอกสารฉบับที่เป็นภาษาต่างประเทศเป็นวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารดังกล่าว^{๑๕} การรับรองความถูกต้องของคำแปลเป็นภาษาไทยหรือการยอมรับเอกสารที่สร้างขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศให้กระทำโดยให้คนไทยที่จบการศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในหลักสูตรที่ใช้ภาษาที่ปรากฏในเอกสารนั้นเป็นภาษาในการเรียนการสอนหรือโดยอาจารย์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเป็นผู้สอนภาษาที่ปรากฏในเอกสารนั้น หรือโดยสถานทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย โดยประเทศนั้นใช้ภาษาที่ปรากฏในเอกสารนั้น เป็นภาษาราชการ หรือสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือหากเจ้าหน้าที่มีความรู้ในภาษาต่างประเทศนั้นหรือมีผู้ร่วมงานที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาต่างประเทศนั้นก็อาจจะรับไว้พิจารณาได้^{๑๖} กรณีการยื่นอุทธรณ์เป็นภาษาต่างประเทศอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษเป็นชาวต่างชาติ การยื่นอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานราชการที่เป็นชาวต่างชาติจะต้องดำเนินการแปลเอกสารคำอุทธรณ์เป็นภาษาไทย โดยมีผู้รับรองความถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวงจึงจะถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ในการยื่นอุทธรณ์นั้น นอกจากจะต้องทำเป็นหนังสือแล้ว ในหนังสือนั้นจะต้องระบุข้อโต้แย้งด้วยว่าไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษอย่างไร ข้อเท็จจริงในเรื่องที่ถูกลงโทษเป็นอย่างไร และข้อกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาเป็นอย่างไร หากคำขออุทธรณ์บกพร่องไม่ครบถ้วนเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของคำขอ และความครบถ้วนของเอกสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ หากคำขอไม่ถูกต้องให้เจ้าหน้าที่แนะนำให้ผู้ยื่นแก้ไขเพิ่มเติมเสียให้ถูกต้อง^{๑๗} เช่น กรณีผู้อุทธรณ์ไม่ได้ลงลายมือชื่อในคำอุทธรณ์ไม่เป็นสาระสำคัญถึงขนาดทำให้อุทธรณ์ต้องเสียไป การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ ต้องนำหลักเกณฑ์ในมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มาใช้ เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาคำอุทธรณ์จึงมีหน้าที่ต้องแนะนำให้ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่อง โดยลงลายมือชื่อในคำอุทธรณ์ให้ถูกต้องก่อนการพิจารณาอุทธรณ์ การตรวจสอบคำอุทธรณ์แล้วเห็นว่า เป็นคำอุทธรณ์ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายแล้วไม่รับคำอุทธรณ์เป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ^{๑๘} แต่กรณีคำอุทธรณ์ไม่ระบุข้อเท็จจริง หรือเหตุผลในการโต้แย้งคำสั่ง คู่กรณีจะต้องยื่นอุทธรณ์เพิ่มเติมที่แสดงข้อเท็จจริงหรือเหตุผลในการโต้แย้งคำสั่งในภายหลังด้วย แต่ต้องยื่นภายในระยะเวลาอุทธรณ์ด้วย จึงจะถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ได้กำหนดให้ผู้ที่จะยื่น

^{๑๕} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๖๖

^{๑๖} กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

^{๑๗} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๒๗ วรรคสอง

^{๑๘} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๒๗/๒๕๕๙

อุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ยื่นอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษ ผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือภายในระยะเวลา ๓๐ วัน โดยระบุในหนังสือว่าประสงค์อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ รายละเอียดจะจัดส่งมาภายหลัง คำอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดจึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ถูกต้องในสาระสำคัญ เมื่อผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์เพิ่มเติมในภายหลัง โดยได้ยื่นเมื่อล่วงพ้นระยะเวลา ๓๐ วัน นับตั้งแต่ได้รับคำสั่งลงโทษ แม้อุทธรณ์ฉบับหลังจะแสดงรายละเอียดพร้อมเหตุผลโต้แย้งคำสั่งลงโทษก็ไม่ถือว่าอุทธรณ์ฉบับหลังเป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ฉบับแรก คำอุทธรณ์เพิ่มเติมถือว่าเป็นคำอุทธรณ์ต้องยื่นภายในระยะเวลาอุทธรณ์ จึงจะรวบรวมพิจารณาประกอบกันได้ เมื่ออุทธรณ์ฉบับหลังได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์จึงไม่รวบรวมเป็นส่วนหนึ่งของคำอุทธรณ์ฉบับแรกได้^{๑๙}

นอกจากนี้การอ้างว่าได้มีการอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ด้วยวาจาแล้ว หรือมีการติดต่อเจ้าหน้าที่สอบถามกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือได้มีการเข้าไปสอบถามกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ไม่ถือว่าเป็นการอุทธรณ์ตามรูปแบบขั้นตอนวิธีการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และถือได้ว่าไม่มีการอุทธรณ์^{๒๐} เมื่อไม่ได้มีการยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมาย ก็ย่อมไม่ผูกพันให้เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับอุทธรณ์ต้องพิจารณาแต่อย่างใด

๑.๔ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์

ในการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งเป็นผู้รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาในขั้นต้นก่อน ในฐานะที่เป็นผู้ออกคำสั่งย่อมต้องรู้ความเป็นมา เป็นไปและเหตุผลที่ตนใช้ในการออกคำสั่ง และหากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งได้พิจารณาอุทธรณ์แล้วไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ในชั้นที่ ๒ เพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่งว่าการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ในขั้นต้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการพิจารณาอุทธรณ์ การพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ดังกล่าวจึงเป็นการพิจารณาอุทธรณ์แบบ ๒ ชั้น^{๒๑}

^{๑๙} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๘๗/๒๕๕๐

^{๒๐} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๘๒/๒๕๕๕, คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๓๗/๒๕๕๑ และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๓๐/๒๕๕๔

^{๒๑} ศุภวัฒน์ สิงสุวรรณ, “การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕,

ในการจะพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดนั้น จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อนว่าเจ้าหน้าที่ชั้นต้นที่เป็นผู้ทำคำสั่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใด จึงจะไปพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง^{๒๒} เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ ออกโดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าวก็คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ^{๒๓} แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ทำคำสั่งเป็นผู้รับมอบอำนาจหรือได้รับมอบหมายให้กระทำการแทน เช่น รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการผู้ได้รับมอบอำนาจ หรือศึกษาธิการภาคเป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ ในฐานะผู้ได้รับมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ปฏิบัติราชการแทนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ในกรณีเช่นนี้ การออกคำสั่งลงโทษที่ออกโดยรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือศึกษาธิการภาคผู้ได้รับมอบอำนาจ ย่อมเป็นการกระทำโดยใช้อำนาจของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ในกรณีจึงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเทียบเคียงกับกรณีสรรพากรพื้นที่มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ในสำนักงานทำคำสั่งเกี่ยวกับการคืนภาษี การทำคำสั่งดังกล่าว ย่อมเป็นการกระทำในฐานะสรรพากรพื้นที่ไม่ใช่การทำคำสั่งของเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ในกรณีก็คือ อธิบดีกรมสรรพากร^{๒๔}

๑.๕ กระบวนการและระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้รับทราบคำสั่งลงโทษและได้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งภายในเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งลงโทษจะต้องพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่รับอุทธรณ์ กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งก็ชอบที่จะดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำสั่งตามความเห็นของตนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รับอุทธรณ์ แต่ถ้าหากไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำ

^{๒๒} กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

^{๒๓} ข้อ ๒ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ...

(๒) ...

(๓) ...

(๔) ...

(๕) นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวง

^{๒๔} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๘๐๖/๒๕๕๐

คำสั่งจัดทำความเห็นไปยังเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เมื่อได้รับความเห็นพร้อมเหตุผลประกอบจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งแล้วให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานความเห็นและเหตุผลประกอบ แต่หากพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๓๐ วันดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งไปยังผู้อุทธรณ์ให้ทราบก่อนครบกำหนดเวลา ๓๐ วันดังกล่าว ในกรณีเช่นนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดดังกล่าว^{๒๕}

จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งลงโทษซึ่งอาจจะเป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ปฏิบัติราชการแทน เช่น รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือศึกษาธิการภาคแล้วแต่กรณีจะต้องพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ หากเห็นด้วยกับอุทธรณ์ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ชอบที่จะดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำสั่งลงโทษได้ เช่น เมื่อได้พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ถูกลงโทษแล้วเห็นว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหา แต่ระดับโทษที่ลงหนักเกินไปไม่เหมาะสมกับกรณีความผิด ในกรณีเช่นนี้ก็ชอบที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งโดยดำเนินการยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิมแล้วออกคำสั่งลงโทษใหม่ก็ได้ แต่หากไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการจะต้องทำความเห็นและเหตุผลประกอบการพิจารณาว่าเพราะเหตุใดจึงไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์นั้น แล้วเสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาต่อไป และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หากพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีหนังสือแจ้งเหตุให้ผู้อุทธรณ์ทราบล่วงหน้าก่อนครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นจึงจะขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน หากไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้รับการขยายออกไปและต้องถือว่าพิจารณาอุทธรณ์ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ผู้อุทธรณ์สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้โดยไม่จำเป็นต้องรอผลการพิจารณาอุทธรณ์เพราะถือว่าผู้อุทธรณ์ได้ดำเนินการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายตามที่กำหนดในตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ แล้ว^{๒๖}

^{๒๕} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๕

^{๒๖} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๒๒/๒๕๔๗

แต่อย่างไรก็ดีระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ นั้นเป็นเพียงระยะเวลาเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่เร่งพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ไม่ใช่ระยะเวลาบังคับที่จะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์นั้นต่อไป หรือทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๒๗} หรือแม้มีการแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ล่วงหน้าเลย ระยะเวลาก็ไม่ทำให้ผลการพิจารณาอุทธรณ์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด^{๒๘} แต่หากการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้าเกินสมควรและทำให้ผู้อุทธรณ์ได้รับความเสียหายก็อาจเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร และกรณีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร^{๒๙} ที่ผู้อุทธรณ์อาจใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองแยกอีกต่างหากนอกเหนือจากเรื่องการฟ้องเพิกถอนคำสั่งลงโทษก็ได้

๑.๖ ขอบเขตในการพิจารณาอุทธรณ์

ขอบเขตในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจในการพิจารณาทบทวนคำสั่งได้ในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจในการทำคำสั่ง และมีอำนาจที่จะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไม่ว่าจะเป็นไปในทางที่เป็นผลร้าย (เพิ่มภาระ) หรือไปในทางที่เป็นผลดี (ลดภาระ)^{๓๐} โดยไม่ผูกพันกับคำขอของผู้อุทธรณ์ที่ประสงค์จะให้พิจารณาในทางที่เป็นคุณ หรือแม้แต่การพิจารณายืนยันคำสั่งเดิม จะเห็นได้ว่าในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีขอบเขตในการพิจารณาที่กว้างขวาง ซึ่งหากเทียบกับองค์กรพิจารณาอุทธรณ์ เช่น คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ จะพบว่าคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมพิจารณาอุทธรณ์ได้เพียงไม่รับอุทธรณ์ หรือยกอุทธรณ์ แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิม และเยียวยาความเสียหายให้กับผู้อุทธรณ์ แต่ไม่สามารถเพิ่มโทษได้ เว้นแต่กรณี ก.พ. เสนอความเห็นว่ามีสมควรให้เพิ่มโทษ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมจึงจะมีดุลพินิจที่จะพิจารณาเพิ่มโทษได้^{๓๑} จะเห็นได้ว่าโดยหลักแล้วคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมมีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์เฉพาะเพียงการปฏิเสธไม่รับคำอุทธรณ์ การยืนยันคำสั่งลงโทษเดิมด้วยการยกอุทธรณ์ หรือการพิจารณาในทางที่เป็นคุณให้กับผู้อุทธรณ์เท่านั้น ไม่มีอำนาจในการพิจารณาในทางที่เป็นผลร้าย

^{๒๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๖๑/๒๕๕๙

^{๒๘} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๗๑/๒๕๕๖

^{๒๙} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง

^{๓๐} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๖

^{๓๑} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๒๐

ยิ่งกว่าเดิมกับผู้อุทธรณ์ ยกเว้นแต่จะมีความเห็นจากองค์กรกลางบริหารงานบุคคล คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมจึงจะมีอำนาจที่จะพิจารณาได้

ในการพิจารณาทบทวนคำสั่งลงโทษของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์นั้นนอกจากจะต้องพิจารณาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย และความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ยังสามารถดำเนินการตรวจสอบความชอบในขั้นตอนกระบวนการในการออกคำสั่งลงโทษด้วยว่าได้มีการดำเนินการไปตามขั้นตอนวิธีการที่เป็นสาระสำคัญของการออกคำสั่งตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ หากพบว่าการดำเนินการในขั้นตอนใดไม่ถูกต้องหรือบกพร่องก็ชอบที่จะดำเนินการให้มีการแก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อนก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการยกเลิกเพิกถอนคำสั่งลงโทษเสมอไป เช่น การออกคำสั่งโดยไม่ได้ระบุข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญในการออกคำสั่ง ข้อกฎหมายที่ใช้ในการอ้างอิง ข้อพิจารณาที่ใช้สนับสนุนการใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่ง^{๓๒} หากต่อมาได้มีการจัดให้เหตุผลดังกล่าวในภายหลัง^{๓๓} หรือกรณีการรับฟังคู่กรณีที่จำเป็นต้องกระทำได้ดำเนินการมาโดยไม่สมบูรณ์ ถ้าได้มีการรับฟังให้สมบูรณ์ในภายหลัง^{๓๔} เช่น ในการสอบสวนวินัยไม่ได้มีการรับฟังคู่กรณีหรือให้โอกาสคู่กรณีได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ แต่ในชั้นพิจารณาอุทธรณ์ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้มีการดำเนินการให้มีการรับฟังข้อเท็จจริงและให้โอกาสผู้อุทธรณ์เพิ่มเติมโดยให้คณะกรรมการสอบสวนไปดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมแลแจ้งบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา (แบบ สว. ๓) เพิ่มเติม และแจ้งให้ผู้อุทธรณ์มารับทราบข้อกล่าวหาเพิ่มเติมและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ถือได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาได้ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนของการรับฟังข้อเท็จจริงโดยให้โอกาสผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน เพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว คำสั่งลงโทษจึงมีความสมบูรณ์ครบถ้วนในส่วนของการรับฟังข้อเท็จจริงของคู่กรณีตามมาตรา ๔๑ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง^{๓๕} จึงเห็นได้ว่าการตรวจสอบขั้นตอนกระบวนการนั้นหากพบว่ามีข้อบกพร่องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก็สามารถดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้สมบูรณ์เสียก่อนการพิจารณาอุทธรณ์แล้วเสร็จโดยไม่ต้องไปดำเนินการยกเลิกเพิกถอนคำสั่งลงโทษเดิมก่อนแต่อย่างใด เว้นแต่คำสั่งลงโทษนั้นบกพร่องอย่างร้ายแรงในเหตุอื่น ๆ เช่น การใช้ดุลพินิจ กรณีเช่นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์อาจพิจารณาแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำสั่งได้

^{๓๒} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๗

^{๓๓} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๑ (๒)

^{๓๔} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๑ (๓)

^{๓๕} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๔๒๑/๒๕๖๑

๑.๗ ผลของการพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาอุทธรณ์เสร็จสิ้นแล้วมีความเห็นว่าอุทธรณ์ฟังขึ้นหรือไม่อย่างไร หากเห็นว่าคำอุทธรณ์ฟังไม่ขึ้นก็ให้มีคำสั่งยกอุทธรณ์ แต่หากเห็นว่าอุทธรณ์ฟังขึ้นไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนก็มีอำนาจที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเสียใหม่ ตามผลการพิจารณาอุทธรณ์ได้ และเนื่องจากการพิจารณาอุทธรณ์และผลการพิจารณาอุทธรณ์ถือเป็น การพิจารณาทางปกครองและคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ผลการพิจารณาไม่ว่าจะเป็นการ ปฏิเสธไม่รับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา หรือพิจารณายืนยันคำสั่งเดิมโดยการยกอุทธรณ์ หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมล้วนแต่เป็นคำสั่งทางปกครองใหม่ นอกเหนือจากคำสั่งเดิม การออกคำสั่งทางปกครองใหม่ก็ต้องอยู่ภายใต้ขั้นตอนวิธีการในการออกคำสั่งทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เช่นเดียวกัน โดยในการออกคำสั่งทางปกครองใหม่ตามผลการพิจารณาอุทธรณ์นั้น กรณีที่เป็นการอุทธรณ์ขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง และเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์และได้ทำความเห็นพร้อมทั้งเหตุผลประกอบให้เจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้พิจารณา และเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปย่อมมีอำนาจที่จะเพิกถอนคำสั่งลงโทษเดิมได้เองโดยไม่จำเป็นต้องสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไปดำเนินการเพิกถอนแต่อย่างใด^{๓๖} และประการสำคัญหากผลการพิจารณาอุทธรณ์เป็นกรณีที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ โดยได้เป็นการยืนยันคำสั่งเดิม หรือมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นผลร้ายกับผู้อุทธรณ์นั้นจะต้องแจ้งสิทธิ ระยะเวลาและวิธีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้ผู้อุทธรณ์ได้ทราบด้วย^{๓๗}

๑.๘ การขอถอนอุทธรณ์

ในการถอนอุทธรณ์นั้นกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ได้มีบัญญัติเรื่องการขอถอนอุทธรณ์เอาไว้ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ อุทธรณ์ที่ยื่นเอาไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์อาจขอถอนอุทธรณ์ในเวลาใดก็ได้ ก่อนที่องค์คณะที่วินิจฉัยอุทธรณ์จะมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยในการขอถอนอุทธรณ์ให้ยื่นเป็นหนังสือ หรืออาจจะแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะที่พิจารณาก็ได้ เมื่อมีการขอถอนอุทธรณ์แล้วให้องค์คณะมีคำสั่งจำหน่ายออกจากสารบบ^{๓๘} หรือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้อุทธรณ์จะขอถอนอุทธรณ์ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. จะวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่

^{๓๖} ศุภวัฒน์ สิงสุวรรณ, “การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕,

<http://web.krisdika.go.th/data/activity/act291.pdf>.

^{๓๗} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๐

^{๓๘} กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๓๓ และข้อ ๓๔

การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. เมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้ว การพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ^{๓๙} แต่สำหรับการขอถอนอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการถอนอุทธรณ์เอาไว้ แต่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้เห็นว่า การขอถอนอุทธรณ์เป็นสิทธิของผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ย่อมที่จะสละสิทธิดังกล่าวได้แต่จะต้องถอนอุทธรณ์ในระหว่างที่อยู่ในการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งมีผลทำให้การพิจารณาอุทธรณ์เป็นอันระงับ แต่หากผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาและมีผลการพิจารณาออกไปแล้ว การพิจารณาอุทธรณ์ย่อมเสร็จสิ้นลงแล้ว หากมีการขอถอนอุทธรณ์เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาไม่รับคำขอถอนอุทธรณ์ โดยในการถอนอุทธรณ์นั้นเมื่อการยื่นอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือแล้ว การขอถอนอุทธรณ์ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วยเช่นเดียวกัน และเมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้วผู้อุทธรณ์ก็ไม่มีสิทธิเรื่องที่จะขอถอนอุทธรณ์ไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้อีก^{๔๐}

๒. การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อศาลปกครอง

เมื่อพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้ยื่นอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งซึ่งเป็นกระบวนกรโต้แย้งคำสั่งภายในฝ่ายปกครอง เมื่อผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ได้พิจารณาคำอุทธรณ์แล้ว ผลเป็นประการใดย่อมเป็นที่สุดในฝ่ายปกครอง และผูกพันพนักงานราชการผู้รับคำสั่ง หากพนักงานราชการผู้นั้นไม่เห็นด้วยกับผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ จะต้องโต้แย้งโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองซึ่งเป็นกระบวนกรโต้แย้งคำสั่งต่อองค์กรตุลาการเพื่อให้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งที่ออกโดยฝ่ายปกครอง

๑.๑ ลักษณะของคดีปกครอง

คดีปกครอง คือ คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางการปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้อพิพาทที่ถือเป็นคดีปกครองและอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แบ่งออกได้เป็น ๕ ประเภท ดังต่อไปนี้^{๔๑}

(๑) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว ซึ่งอาจแยกออกเป็นการกระทำทางกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “นิติกรรมทางปกครอง” และการกระทำทางกายภาพ หรือที่เรียกว่า “ปฏิบัติการ” การกระทำทางปกครองที่กล่าวมาเป็นการใช้อำนาจที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการได้เอง

^{๓๙} กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๑

^{๔๐} ศุภวัฒน์ สิงสุวงษ์, “การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕,

<http://web.krisdika.go.th/data/activity/act291.pdf>.

^{๔๑} สำนักงานศาลปกครอง, “ลักษณะของคดีปกครอง,” สำนักงานศาลปกครอง, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕,

https://www.admindcourt.go.th/admindcourt/site/02litigation_902.html.

ฝ่ายเดียวโดยไม่จำเป็นต้องให้เอกชนยินยอมก่อน ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ เช่น การออกพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป หรือการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัย คำสั่งอนุญาต อนุมัติ คำสั่งแต่งตั้ง ประกาศผลการสอบแข่งขันเข้ารับราชการหรือเข้าศึกษาต่อซึ่งเป็นกรณีของ นิติกรรมทางปกครอง ส่วนคดีพิพาทอันเนื่องมาจากการปฏิบัติภารกิจใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ที่ก่ออาชญากรรม เช่น การก่อสร้าง สะพาน ถนน การขุดลอกคลองสาธารณะหรือท่อระบายน้ำสาธารณะ การก่อสร้างห้องสุขาสาธารณะ หรือการ ก่อสร้างที่พักคนโดยสาร เป็นต้น

(๒) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร เช่น กรม ทะเบียนการค้ามีหน้าที่รับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือกรมที่ดินมีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์ หากกรมทะเบียนการค้าหรือกรมที่ดินปฏิเสธไม่รับคำขอหรือรับคำขอแล้ว ไม่พิจารณาคำขอว่าสมควรจดทะเบียนให้ตามคำขอหรือไม่ ถือเป็น การละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ถ้า รับคำขอมาแล้วแต่ดำเนินการล่าช้า เช่น กรณีการจดทะเบียนเรื่องใดกฎหมายหรือระเบียบภายในระบุว่าให้ พิจารณารับจดทะเบียนหรือไม่ภายใน ๓ วัน หากพ้นกำหนดก็ถือว่าปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หากไม่มีการกำหนด ระยะเวลาไว้ ก็ต้องพิจารณาจากระยะเวลาตามปกติวิสัยว่าเรื่องนั้นจะต้องใช้เวลาเท่าใด หากพ้นระยะเวลาไป แล้วก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

(๓) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของ หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือความเสียหายเกิดจาก การออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือเป็นกรณีที่หน่วยงานทางปกครองละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติ หน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร คดีตามลักษณะนี้ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นต้องเกิดจากการใช้อำนาจตาม กฎหมาย เช่น การใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลในการกำหนดแนวเขตเพื่อขุดคลองและทำถนน หากทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเสียหายก็เป็นคดีละเมิดที่ฟ้องต่อศาลปกครอง แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตามปกติ เช่น พนักงานขับรถของทางราชการขับรถชนคนบาดเจ็บ หรือนายแพทย์โรงพยาบาลรัฐบาลผ่าตัด ผิดพลาด ทำให้คนไข้พิการ อย่างนี้ไม่ใช่เป็นละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรม สำหรับกรณีความรับผิดชอบอื่นอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย เช่น กรณีการฟ้องคดีเพื่อเรียกเงิน ค่าทดแทนจากการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

(๔) คดีพิพาทอันสืบเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่ง สาธารณูปโภค เช่น คูคลอง ถนน สายส่งไฟฟ้า โครงการประปาของเทศบาล สัญญาลาศึกษาต่อ สัญญาจ้าง พนักงานราชการ เป็นต้น

(๕) คดีพิพาททางปกครองอื่นๆ เช่น คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น มาตรา ๑๑๘ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งแก้ไข

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่บัญญัติให้ กรมเจ้าท่าฟ้องศาลเพื่อบังคับให้ผู้ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างล่วงล้ำลำน้ำหรือถนนสิ่งก่อสร้างดังกล่าว หรือคดีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง เช่น มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่บัญญัติให้ผู้ที่ไม่พอใจ คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือน

นี่คือภาพรวมของลักษณะของคดีปกครอง สำหรับเนื้อหาในหัวข้อต่อไปจากนี้จะยกมากล่าวถึง แต่เฉพาะคดีพิพาทที่เกิดจากคำสั่งลงโทษทางวินัยเท่านั้น

๑.๒ ผู้มีสิทธิฟ้องคดี

ผู้ที่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองในการโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้น จะต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย อันเนื่องจากถูกลงโทษทางวินัยซึ่งก็คือตัวของผู้นั้นเอง หรือหากในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งลงโทษได้ถึงแก่ความตายในระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ทายาทของผู้ตาย เช่น สามีที่จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีสิทธิเข้าแทนที่ผู้ตายในการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ หากเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้จะมีผู้ได้รับคำสั่งลงโทษโดยตรงก็ตาม^{๔๒} ก็มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองแทนผู้ตายได้ นอกจากนี้การแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้นจะต้องมีคำขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับ ในการออกคำสั่งบังคับกรณีโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย ผู้ที่มีสิทธิฟ้องคดีอาจขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัย คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ และสั่งให้ส่วนราชการใช้เงิน^{๔๓} การเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีในคดีปกครองนั้น จะต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายเท่านั้น จึงจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ หากมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายย่อมไม่มีสิทธิฟ้องคดี เช่น กรณี ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยข้าราชการว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แม้มติ ป.ป.ช. จะผูกพันให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนต้องมีคำสั่งลงโทษตามที่ ป.ป.ช. มีมติก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่าผู้บังคับบัญชายังมิได้ดำเนินการออกคำสั่งลงโทษทางวินัย จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้^{๔๔} หรือกรณีขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเป็นเพียงขั้นตอนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อกล่าวหา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการและระยะเวลาที่กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ฟ้องคดีทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูก

^{๔๒} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พบ. ๒๑/๒๕๖๕

^{๔๓} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๒

^{๔๔} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๒/๒๕๖๔

ดำเนินการทางวินัย และเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการเสร็จสิ้นต้องรายงานผลการสอบสวนและเสนอความเห็นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้วินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นเพียงการเตรียมการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง อันเป็นขั้นตอนการพิจารณาทางปกครองเท่านั้น ยังไม่มีผลเป็นการชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่า คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้^{๔๕}

แต่อย่างไรก็ดีการเป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหาย อันเนื่องมาจากคำสั่งลงโทษทางวินัยตามที่ได้กล่าวข้างต้น พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษยังไม่สามารถนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองได้ เนื่องจากต้องมาพิจารณาก่อนว่ามีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องนี้ไว้ โดยเฉพาะหรือไม่ เมื่อคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง การจะแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในกรณีนี้จะต้องดำเนินการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งลงโทษเสียก่อน เมื่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มิได้กำหนดเรื่องการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งลงโทษเอาไว้ กรณีจึงต้องใช้หลักเกณฑ์การอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๙ พนักงานราชการผู้ถูกลงโทษจึงต้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตามมาตรา ๔๔ ดังกล่าวก่อน และผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยอุทธรณ์นั้นแล้ว หรือมิได้มีการวินิจฉัยสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษจะต้องยื่นอุทธรณ์ และผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ออกมาแล้วไม่ว่าจะทางใด ทางหนึ่ง และผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น หรือพนักงานราชการผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยภายในระยะเวลาอันสมควร หรือภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ระยะเวลาอันสมควรในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งนั้น มาตรา ๔๕ แห่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จะต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จโดยมีกรอบระยะเวลาในการพิจารณาสูงสุดคือ ๖๐ วัน หากพิจารณาอุทธรณ์ไม่แล้วเสร็จให้ขยายเวลาพิจารณาอุทธรณ์ได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน โดยผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จะต้องแจ้งขยายระยะเวลาอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ถ้าไม่มีการแจ้งให้ทราบระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ไม่ขยาย^{๔๖}

^{๔๕} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๗/๒๕๕๗ และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๑๖๖/๒๕๖๓ วินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกัน

^{๔๖} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๘๑/๒๕๕๘

การจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้นั้นผู้ฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดี และจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีเสียก่อน จึงจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้หากมิได้ดำเนินการให้ครบถ้วน ศาลก็ไม่อาจรับคดีไว้พิจารณาได้ เช่น กรณียื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ถือว่ายังไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาล^{๔๗} หรือกรณีมิได้ดำเนินการอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ภายในระยะเวลาอุทธรณ์^{๔๘}

๑.๓ ระยะเวลาในการฟ้องคดี

สำหรับระยะเวลาในการฟ้องคดี ผู้ที่ประสงค์จะฟ้องคดีจะต้องยื่นฟ้องคดีภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี เช่น กรณีได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยแล้วไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ต้องฟ้องคดีภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ หรือกรณีผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖๐ วัน โดยไม่มีการแจ้งขยายระยะเวลาอุทธรณ์ให้ทราบตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในกรณีนี้ถือว่าวันที่ครบกำหนดระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์คือวันที่ครบ ๖๐ ดังกล่าวเป็นวันที่ได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายครบตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว และสามารถใช้สิทธิฟ้องคดีได้โดยถือว่าวันถัดจากวันครบกำหนด ๖๐ วัน เป็นวันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีและเป็นวันแรกที่เริ่มใช้สิทธิฟ้องคดี ซึ่งจะต้องยื่นฟ้องภายในระยะเวลา ๙๐ วันนับแต่วันดังกล่าว^{๔๙} แต่หากผู้พิจารณาอุทธรณ์แจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์โดยไม่แจ้งสิทธิ วิธีการยื่นฟ้องคดีและระยะเวลาในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และต่อมาได้มีการแจ้งภายหลังระยะเวลาฟ้องคดีเริ่มนับใหม่ตั้งแต่ได้รับแจ้ง แต่หากไม่มีการแจ้งและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องมีกำหนดน้อยกว่า ๑ ปีให้ขยายเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องเป็น ๑ ปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง^{๕๐} เช่น กรณีให้ผู้ฟ้องคดีหยุดปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน ย. โดยไม่มีการแจ้งสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งที่อาจฟ้องต่อศาลปกครองได้มิได้ระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องให้ผู้ฟ้องคดีทราบไว้ในคำสั่ง แต่เมื่อต่อมาผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนได้มีหนังสือแจ้งสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้ผู้ฟ้องคดีทราบ จึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งได้ดำเนินการแจ้งวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องให้ผู้ฟ้องคดีทราบในภายหลังจากที่มีคำสั่ง พิพาทแล้ว ระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องคดีข้อหานี้จึงเริ่มนับใหม่ นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งสิทธิการฟ้องคดีดังกล่าว^{๕๑}

^{๔๗} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๑๗/๒๕๖๒

^{๔๘} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๕/๒๕๖๓

^{๔๙} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คบ. ๘๑/๒๕๕๘

^{๕๐} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๐

^{๕๑} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๔๗/๒๕๖๒

หรือกรณีผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขอต่อสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ส. ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายจากกองทุนยุติธรรมในการจ้างทนายความยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แต่คณะอนุกรรมการกองทุนยุติธรรมประจำจังหวัด ส. ไม่อนุมัติเงินหรือค่าใช้จ่ายจากกองทุนยุติธรรมให้แก่ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีแล้วมีมติไม่อนุมัติเงินหรือค่าใช้จ่ายจากกองทุนยุติธรรมเพื่อใช้เป็นค่าทนายความและค่าธรรมเนียมศาลตามคำขอของผู้ฟ้องคดี แต่เนื่องจากหนังสือแจ้งผลการพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่ได้ระบุระยะเวลาการฟ้องคดีไว้ และไม่เคยมีการแก้ไขหรือแจ้งระยะเวลาการฟ้องคดีไปให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ดังนั้น ระยะเวลาการยื่นคำฟ้องจึงต้องขยายออกไปเป็น ๑ ปีนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง^{๕๒}

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าระยะเวลาในการฟ้องคดีภายใน ๙๐ วันต่อศาลปกครองเริ่มต้นนับตั้งแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี สำหรับวันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้นเราอาจแยกออกได้เป็น ๒ กรณี กรณีแรก คือวันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ และกรณีที่สอง คือวันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ แต่หากไม่มีการแจ้งวิธีการยื่นฟ้องคดีและระยะเวลาในการฟ้องคดีแล้วต่อมาได้มีการแจ้งใหม่ระยะเวลาเริ่มนับใหม่ นับแต่วันที่แจ้งใหม่นั้น แต่หากไม่มีการแจ้งเลยหากระยะเวลาในการฟ้องคดีสั้นกว่า ๑ ปี ให้ระยะเวลาการฟ้องคดีขยายออกไป ๑ ปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

๑.๔ คำฟ้องและวิธีการยื่นฟ้อง

การฟ้องคดีต่อศาลปกครองไม่มีแบบของคำฟ้องกำหนดไว้เฉพาะเช่นการฟ้องคดีในศาลยุติธรรม แต่คำฟ้องจะต้องทำเป็นหนังสือ ฟ้องด้วยวาจาไม่ได้ ในการฟ้องคดีต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้^{๕๓}

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี
- (๒) ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี
- (๓) การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ตามสมควรเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว
- (๔) คำขอของผู้ฟ้องคดี
- (๕) ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี ถ้าเป็นการยื่นฟ้องคดีแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ผู้ฟ้องคดีมาด้วยการฟ้องคดีผู้มีสิทธิฟ้องคดีอาจฟ้องคดีด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนก็ได้ โดยในการมอบอำนาจอาจมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีความรู้ความสามารถ

^{๕๒} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร. ๒๕๖/๒๕๖๑

^{๕๓} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕

ให้ดำเนินคดีแทน^{๕๔} ในการมอบอำนาจจะต้องทำเป็นหนังสือมอบอำนาจพร้อมทั้งติดอากรในกรณีมอบอำนาจให้บุคคลคนเดียวหรือหลายคนกระทำการครั้งเดียวให้ปิดอากรแสตมป์ จำนวน ๑๐ บาท กรณีมอบอำนาจให้บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกันกระทำการมากกว่าครั้งเดียวปิดอากรแสตมป์ จำนวน ๓๐ บาท^{๕๕} โดยปกติแล้วการฟ้องคดีต่อศาลปกครองไม่มีค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดอย่างอื่นตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ซึ่งเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ ผู้ฟ้องคดีจะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตามบัญชีท้ายประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งปัจจุบันคืออัตราร้อยละ ๒ ของทุนทรัพย์ แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท ทุนทรัพย์ส่วนที่เกิน ๕๐ ล้านบาทขึ้นไปจะคิดในอัตราร้อยละ ๐.๑

วิธีการยื่นคำฟ้อง

การยื่นคำฟ้องในคดีปกครองให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน อาจยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อดิจิทัลอื่นใด หรือโทรสาร โดยในการนับอายุความให้ถือว่าวันที่ส่งคำฟ้องแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์หรือวันที่ส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อดิจิทัลอื่น หรือโทรสารเป็นวันที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง^{๕๖} โดยวิธีการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองอาจยื่นฟ้องได้ ๓ ช่องทางดังต่อไปนี้

(๑) ยื่นคำฟ้องด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง ในกรณีการฟ้องคดีที่อยู่เขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้นให้ยื่นคำฟ้อง ณ ศาลปกครองที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่หรือฟ้องคดีต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่มูลคดีเกิด^{๕๗}

(๒) ยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่หรือฟ้องคดีต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่มูลคดีเกิด โดยในการยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ให้ถือว่าวันที่ผู้ฟ้องคดีได้ส่งคำฟ้องให้แก่ไปรษณีย์ต้นทางเป็นวันยื่นคำฟ้องต่อศาล การยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์จะต้องยื่นผ่านบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด หรือไปรษณีย์เอกชนที่ได้รับอนุญาตหรือมีสัญญาหรือข้อตกลงในการประกอบกิจการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์กับบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เท่านั้น การฝากส่งคำฟ้องให้บริษัทขนส่งเอกชน

^{๕๔} ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยองค์คณะ การจ่ายสำนวน การโอนคดี การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในคดีปกครอง การคัดค้านตุลาการศาลปกครอง การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครอง และการมอบอำนาจให้ดำเนินคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๐

^{๕๕} บัญชีอากรแสตมป์แบบท้ายประมวลรัษฎากร

^{๕๖} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖

^{๕๗} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๗

ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตหรือมีสัญญาหรือข้อตกลงในการประกอบกิจการส่งไปรษณีย์ภัณฑ์กับบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด จึงไม่ใช่ตัวแทนหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ให้ดำเนินกิจการไปรษณีย์ดังกล่าวเป็นผู้นำส่ง จึงมิใช่การยื่นต่อเจ้าพนักงานไปรษณีย์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับข้อ ๑๓ วรรคหนึ่งแห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓^{๕๘}

(๓) ยื่นฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางโทรสาร โดยผู้ที่ประสงค์จะฟ้องคดีต้องลงทะเบียนในระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ (<https://elitigation.admincourt.go.th>) ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด ในการยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ให้ถึงวันที่ข้อมูลเข้าสู่ระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์เสร็จสมบูรณ์ เป็นวันที่ส่งคำฟ้องต่อศาลปกครอง^{๕๙} โดยสามารถยื่นฟ้องได้ทั้งในวันเวลาทำการหรือนอกเวลาทำการ การยื่นคำฟ้องนอกเวลาทำการปกติให้ถือว่าเป็นการยื่นในวันทำการแรกที่ศาลเปิดทำการปกติถัดไป^{๖๐} สำหรับการฟ้องคดีทางโทรสารให้ผู้ยื่นคำฟ้องส่งไปยังหมายเลขโทรสารของศาลตามที่ศาลแต่ละแห่งประกาศกำหนด และจัดส่งต้นฉบับคำฟ้องต่อเจ้าหน้าที่ของศาลในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ โดยให้ถือว่าวันที่ปรากฏในหลักฐานการรับโทรสารของศาลเป็นวันที่ส่งคำฟ้องต่อศาลปกครอง^{๖๑}

๑.๕ ขอบเขตการตรวจสอบของศาล

(๑) เงื่อนไขความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษในทางรูปแบบ

ในการตรวจสอบเงื่อนไขความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัยในทางรูปแบบและกระบวนการออกคำสั่งลงโทษนั้นมีเงื่อนไขอยู่ ๓ ประการ ประกอบไปด้วย

(๑.๑) เงื่อนไขเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งลงโทษ เนื่องจากคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง การจะออกคำสั่งลงโทษดังกล่าวได้นั้นจึงต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในเรื่องนั้น^{๖๒} เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องใด เรื่องหนึ่งอาจเป็นได้ทั้งเจ้าหน้าที่ที่ทรงอำนาจในเรื่องนั้นหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจให้ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นก็ได้^{๖๓} ดังนั้น ในกรณีคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ออกคำสั่งจึงต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจในการออกคำสั่ง หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจให้ออกคำสั่ง

^{๕๘} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๕๒/๒๕๖๓

^{๕๙} ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๗

^{๖๐} ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๘

^{๖๑} ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๒๐

^{๖๒} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๒

^{๖๓} วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๖๒), ๖๔.

คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ออกโดยผู้ไม่มีอำนาจย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการดำเนินการทางวินัย ดำเนินการโดยผู้ที่มีได้เป็นผู้บังคับบัญชา จึงเป็นการออกคำสั่งโดยผู้ไม่มีอำนาจ เมื่อการดำเนินการทางวินัย ดำเนินการต่อเนื่องโดยอาศัยผลการสอบสวนที่ดำเนินการโดยผู้ไม่มีอำนาจ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วย กฎหมายทำให้คำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย^{๖๔}

(๑.๒) เงื่อนไขเกี่ยวกับกระบวนการในการออกคำสั่ง กระบวนการในการออกคำสั่งลงโทษ ทางวินัยเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการสอบสวนให้ถูกต้องครบถ้วนตามขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายกำหนด ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มดำเนินการทางวินัยที่คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจ คณะกรรมการ สอบสวนต้องมีองค์ประกอบและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยฯ คณะกรรมการ สอบสวนที่มีองค์ประกอบไม่ครบถ้วน^{๖๕} หรือมีคุณสมบัติไม่ถูกต้อง^{๖๖} คำสั่งลงโทษทางวินัยย่อมไม่ชอบด้วย กฎหมาย ในการสอบสวนต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูก กล่าวหาได้รับทราบ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ซึ่งขั้นตอนการแจ้งข้อกล่าวหาและ สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา รวมถึงการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาถือเป็น ขั้นตอนสำคัญที่หากคณะกรรมการสอบสวนละเลยไม่ดำเนินการหรือดำเนินการไม่ถูกต้อง อาจส่งผลให้คำสั่ง ลงโทษทางวินัยที่นำเอาผลการดำเนินการที่ไม่ชอบนั้นมาใช้ในการออกคำสั่งเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย^{๖๗} นอกจากนี้ยังมีเรื่องหลักความเป็นกลางของคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญที่อาจทำให้การดำเนินการทางวินัยไม่ ชอบด้วยกฎหมายได้

(๑.๓) เงื่อนไขเกี่ยวกับแบบของคำสั่ง แบบของคำสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการนั้น ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้การสั่งลงโทษวินัยพนักงานราชการให้ทำเป็นคำสั่ง โดยระบุชื่อ ตำแหน่งของผู้ถูกลงโทษ ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยกรณีใด^{๖๘} จะเห็นได้ว่าการสั่งลงโทษวินัยพนักงาน ราชการจะต้องทำเป็นคำสั่งซึ่งหมายถึงคำสั่งนั้นจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษร การลงโทษทางวินัยจึงไม่สามารถ สั่งด้วยวาจาได้ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญแล้วคำสั่งลงโทษทางวินัยจะต้องมีการให้เหตุผล ประกอบคำสั่งอื่น ๆ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เช่น ข้อกฎหมายที่ใช้

^{๖๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๔๕๖/๒๕๕๘

^{๖๕} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๖๕๐/๒๕๕๕

^{๖๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๘/๒๕๔๗

^{๖๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๗๑๖/๒๕๕๘

^{๖๘} ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๑

อ้างอิง และข้อพิจารณาและสนับสนุนการใช้ดุลพินิจ การที่คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ได้จัดให้มีเหตุผลประกอบคำสั่งตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หากเจ้าหน้าที่ได้มีการดำเนินการจัดให้มีเหตุผลในภายหลังย่อมทำให้คำสั่งที่บกพร่องไม่สมบูรณ์นั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายได้ แต่ในการดำเนินการให้แก้ไขข้อบกพร่องนี้จะต้องดำเนินการก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์^{๖๙}

(๒) เจื่อนใจความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษในทางเนื้อหา

ในการตรวจสอบเจื่อนใจความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัยในทางเนื้อหานี้มีเจื่อนใจอยู่ ๓ ประการ ประกอบไปด้วย

(๒.๑) เจื่อนใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ใช้ในการออกคำสั่ง จากโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวกับวินัยพนักงานราชการจะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบของกฎหมายแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งคือองค์ประกอบส่วนเหตุ และส่วนที่ ๒ คือผลของกฎหมาย ในการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุเกิดขึ้นครบถ้วนตามกฎหมายเสียก่อนจึงจะเกิดอำนาจในการสั่งให้โทษซึ่งเป็นผลของกฎหมาย ในการดำเนินการทางวินัยเมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการผู้ใดแล้ว หากผลการสอบสวนฟังได้ว่าพนักงานราชการผู้นั้นได้กระทำผิดครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดในเรื่อง ๆ นั้น ครบถ้วนทุกประการแล้ว ผู้ที่มีอำนาจก็สามารถสั่งลงโทษผู้กระทำผิดวินัยในกรณีนั้นได้ เช่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพนักงานราชการปฏิบัติหน้าที่ข้ามผู้บังคับบัญชา ในการสอบสวนจะต้องได้ข้อเท็จจริงว่าการกระทำของพนักงานราชการผู้นั้นครบถ้วนกรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการข้ามผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นข้อกฎหมายอันเป็นองค์ประกอบส่วนแล้ว จึงจะลงโทษได้ แต่หากปรากฏว่าข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายที่เป็นองค์ประกอบส่วนเหตุไม่ครบถ้วนตรงกัน กรณีเช่นนี้ก็ไม่อาจปรับบทกฎหมายลงโทษวินัยในความผิดกรณีนั้นได้

(๒.๒) เจื่อนใจเกี่ยวกับผลทางกฎหมาย กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยได้แบ่งแยกโทษวินัยที่จะใช้ลงโทษแก่พนักงานราชการผู้กระทำผิดวินัยเอาไว้ ๒ ระดับ คือ กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรงโทษที่ผู้มีอำนาจจะสั่งลงโทษได้คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน และลดเงินค่าตอบแทน ส่วนกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โทษที่ผู้มีอำนาจจะสั่งลงโทษได้ก็คือ ไล่ออก ดังนั้น ในการลงโทษทางวินัยแก่พนักงานราชการผู้มีอำนาจจะต้องลงโทษให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด หากพนักงานราชการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้มีอำนาจจะสามารถสั่งลงโทษได้เพียงภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทนเท่านั้น ไม่สามารถสั่งลงโทษไล่ออกได้ หากผู้มีอำนาจไปสั่งลงโทษไล่ออกคำสั่งลงโทษนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

^{๖๙} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๑

(๒.๓) เงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่ง การตรวจสอบดุลพินิจในการออกคำสั่งของฝ่ายปกครอง โดยศาลปกครองมีแนวทางในการตรวจสอบดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ๒ แนวทาง ดังนี้^{๗๐}

ก. ศาลปกครองจะไม่เข้าไปตรวจสอบการดุลพินิจที่มีลักษณะเป็นดุลพินิจที่อาศัยความเชี่ยวชาญ ดุลพินิจที่เป็นการบริหารงานภายในองค์กร หรือดุลพินิจที่เป็นการตัดสินใจทางบริหาร

ข. ศาลใช้อำนาจในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีนี้ศาลปกครองจะจำกัดตนเองอยู่เฉพาะการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครองเท่านั้น โดยไม่ก้าวล่วงเข้าไปตรวจสอบถึงความเหมาะสมของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง มิเช่นนั้นแล้วจะเป็นกรณีที่ศาลก้าวล่วงเข้าไปเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารแทนฝ่ายปกครองเสียเอง

๑.๖ ผลของคำพิพากษา

ผลของคำพิพากษาศาลปกครอง คำพิพากษาศาลปกครองมีผลผูกพันเฉพาะคู่กรณีในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาเท่านั้นที่จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษาจนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสีย^{๗๑} แต่ไม่มีผลผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ให้มีผลผูกพันบุคคลภายนอกได้^{๗๒}

(๑) การให้บุคคลได้ออกไปจากสถานที่ใดจะใช้บังคับตลอดถึงบริวารของ ผู้ที่อยู่ในสถานที่นั้นด้วย

(๒) การใช้บังคับไปถึงผู้เข้าเป็นผู้ค้าประกันในศาลเพื่อการดำเนินการใดๆ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โดยไม่ต้องฟ้องผู้ค้าประกันใหม่

(๓) คำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับสถานะหรือความสามารถของบุคคลหรือนิติบุคคล

(๔) คำพิพากษาหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับสิทธิแห่งทรัพย์สินใด

กรณีคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ให้รอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด^{๗๓} แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการอุทธรณ์และเป็นคดีที่ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำบังคับห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วนตามมาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง (๑) หรือคดีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำบังคับให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดตามมาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือคดีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำบังคับตามมาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) และคู่กรณีที่ต้องปฏิบัติตามคำบังคับดังกล่าวมิได้อุทธรณ์คำพิพากษา คู่กรณีฝ่ายชนะ

^{๗๐} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ <https://www.krisdika.go.th/data/article77/filenew/03-4-1.pdf>.

^{๗๑} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง

^{๗๒} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๑

^{๗๓} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๐ วรรคสอง

คดีอาจยื่นคำขอต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดขอให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น โดยไม่ต้องรอจนกว่าคดีจะถึงที่สุด^{๗๔} ผลของคำพิพากษาศาลปกครองจึงมีผลผูกพันเฉพาะคู่กรณีเหมือนคำพิพากษาศาลยุติธรรม เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผูกพันบุคคลภายนอกในบางกรณีเท่านั้น ดังนั้นผู้ถูกลงโทษทางวินัยจึงไม่อาจนำเอาคำพิพากษาศาลปกครองในคดีอื่นมาใช้อ้างหรือใช้ยันกับฝ่ายปกครองว่าการดำเนินการทางวินัยของตนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ แต่อาจนำเอาคำพิพากษาในคดีอื่นไปใช้เป็นข้อต่อสู้ในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครองในคดีที่ตนเองเป็นผู้ฟ้องคดีได้

๓. การขอพิจารณาใหม่

โดยปกติแล้วเมื่อพนักงานราชการได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยภายในระยะเวลาอุทธรณ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หากพ้นระยะเวลาอุทธรณ์แล้วปรากฏว่าผู้ได้รับคำสั่งไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษนั้นเป็นที่สุดและมีผลผูกพันผู้ได้รับคำสั่ง ผู้ได้รับคำสั่งไม่สามารถอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือนำคดีไปฟ้องศาลปกครองไม่ได้ เพื่อความมั่นคงแน่นอนแห่งสิทธิหน้าที่และประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน^{๗๕} แต่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก็ได้กำหนดช่องทางสำหรับผู้ที่ประสงค์จะให้ฝ่ายปกครองทบทวนคำสั่งใหม่ แม้จะล่วงพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ไปแล้วก็ตาม ในการขอพิจารณาใหม่มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่จำกัดมากกว่าการอุทธรณ์คำสั่งปกติ โดยเงื่อนไขในการยื่นขอพิจารณาใหม่ ผู้รับคำสั่งอาจยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่หากเข้าเงื่อนไขในกรณีดังต่อไปนี้^{๗๖}

- (๑) มีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ
- (๒) คู่กรณีที่แท้จริงไม่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง
- (๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น
- (๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี

นอกจากเงื่อนไขในการขอพิจารณาใหม่ข้างต้น ในการยื่นขอพิจารณาใหม่ผู้ยื่นคำขอต้องไม่ทราบถึงความมีอยู่ของเหตุนั้นในการพิจารณาครั้งก่อน และการไม่รู้ถึงความมีอยู่ของเหตุนั้นจะต้องไม่ใช่ความผิดของ

^{๗๔} ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการกำหนดคดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓

^{๗๕} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๔), ๔๓.

^{๗๖} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๔

ผู้ยื่นคำขอด้วย โดยผู้ยื่นคำขอจะต้องยื่นคำขอพิจารณาใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ภายใน ๙๐ วันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้

สำหรับการขอพิจารณาใหม่มีขั้นตอนในการพิจารณาดังต่อไปนี้

(๑) ขั้นตอนการพิจารณาคำขอ

ในการพิจารณาคำขอพิจารณาใหม่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า คำขอให้พิจารณาใหม่นั้นเป็นกรณีที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยพิจารณาจาก

ประการแรก ในการยื่นคำขอคำสั่งนั้นจะต้องเป็นคำสั่งที่ล่วงพ้นระยะเวลาอุทธรณ์และเป็นที่สุด ในฝ่ายปกครองที่ผู้ยื่นคำขอไม่อาจยื่นอุทธรณ์ต่อไปหรือนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองได้

ประการที่สอง ต้องมีพยานหลักฐานใหม่ที่จะทำให้มีผลของคำสั่งเดิมเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องไม่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาเมื่อครั้งก่อน หรือเข้ามาแล้วแต่ถูกตัดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา หรือคำสั่งเดิมนั้นกระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจในเรื่องนั้น หรือข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่เป็นประโยชน์กับผู้ยื่นคำขอ

ประการสุดท้าย ผู้ยื่นคำขอจะต้องยื่นคำขอภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุแห่งการยื่นคำขอ กรณีการยื่นคำขอเมื่อล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาจึงไม่อาจขอพิจารณาใหม่ได้ เช่น กรณีผู้ยื่นคำขอถูกเวนคืนที่ดินโดยได้ทำบันทึกยินยอมรับเงินค่าทดแทนการเวนคืนตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ต่อมาปรากฏว่าที่ดินของผู้ยื่นคำขอถูกเวนคืนมากกว่าเดิมทำให้จำนวนเงินค่าทดแทนตามที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ต้องใช้เกณฑ์กำหนดการค่าทดแทนการเวนคืนใหม่ทำให้ค่าทดแทนแตกต่างจากเดิมไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ยื่นคำขอ แต่ผู้ยื่นคำขอมิได้ดำเนินการใด ๆ จนถึงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๒ จึงได้ยื่นอุทธรณ์ ซึ่งเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๙๐ วันที่จะยื่นคำขอให้เพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองด้วยการพิจารณาใหม่ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว^{๗๗} การยื่นขอพิจารณาใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิขอทบทวนกระบวนการพิจารณาที่เสร็จสิ้นไปแล้วบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงใหม่ โดยจะต้องยื่นคำขอพิจารณาใหม่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดใน มาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เมื่อปรากฏว่าบุคคลทั้ง ๒ มิได้มีคำขอให้รัฐมนตรีพิจารณาคำวินิจฉัยอุทธรณ์ใหม่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว รัฐมนตรีจึงไม่อาจพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์ใหม่ตามข้อเสนอแนะของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้^{๗๘}

^{๗๗} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๔๘๔/๒๕๔๖

^{๗๘} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๑๕๐/๒๕๕๒

(๒) ขั้นตอนการพิจารณาว่ามีเหตุผลสมควรที่จะพิจารณาใหม่หรือไม่

เมื่อมีการพิจารณาในขั้นตอนแรกว่าการยื่นคำขอของผู้ยื่นคำขอเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะขอพิจารณาใหม่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ในขั้นตอนเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าคำขอของผู้ยื่นคำขอพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่ผู้ยื่นคำขอได้ยื่นขอประกอบการขอพิจารณาใหม่นั้นมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ หรือมีผลที่จะทำให้ข้อเท็จจริงเดิมที่ยุติไปแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญหรือไม่ เช่น

กรณีข้าราชการได้ยื่นคำขอลาออกจากราชการต้องไปรักษาตัวเนื่องจากป่วยเป็นโรคเส้นเลือดในสมองตีบ โดยส่วนราชการต้นสังกัดได้พิจารณาอนุญาตให้ลาออกได้ ต่อมาภรรยาของผู้ขอลาออกจากราชการได้ยื่นหนังสือถึงส่วนราชการต้นสังกัดขอให้ทบทวนคำสั่งอนุญาตให้ลาออก เนื่องจากแพทย์ได้ทำการตรวจร่างกายข้าราชการผู้ขอลาออกแล้วแพทย์ผู้ตรวจรักษาได้วินิจฉัยว่าผู้ขอลาออกป่วยเป็นโรคเส้นเลือดในสมองแตกเต็มและอัมพฤกษ์ครึ่งซีกซ้าย และมีความเห็นว่าผู้ขอลาออกทำงานไม่ได้เป็นปกติต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพระยะยาว พร้อมแนบใบรับรองแพทย์ประกอบเพื่อขอให้ส่วนราชการต้นสังกัดพิจารณาทบทวนคำสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการ เนื่องจากผู้ขอลาออกมีอายุราชการไม่ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ มีสิทธิได้รับบำเหน็จปกติ แต่ไม่มีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับตนเองและครอบครัว จึงประสงค์จะให้ส่วนราชการต้นสังกัดมีคำสั่งใหม่เป็นสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ซึ่งจะทำให้เบิกค่ารักษาพยาบาลจากทางราชการได้ ในกรณีนี้อาจถือเป็นกรณีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ หรือข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี ตามมาตรา ๕๔ (๑) หรือ (๔) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หากส่วนราชการพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเหตุตามที่บัญญัติข้างต้น ก็อาจพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตให้ออกจากราชการเป็นคำสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุทุพพลภาพ เพื่อรับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายต่อไป^{๗๙}

แต่ในกรณีข้าราชการถูกลงโทษไล่ออก และถูกดำเนินการคดีอาญาในเรื่องเดียวกันโดยต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาในคดีอาญา กรณีผลของคำพิพากษาเช่นนี้ถือเป็นพยานหลักฐานใหม่หรือไม่ พยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ตามมาตรา ๕๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มิได้หมายถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือมีขึ้นในภายหลังจากที่ได้มีคำสั่งลงโทษไล่ออกที่เป็นมูลเหตุในการขอพิจารณาใหม่ แต่หมายถึงข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้วในเวลาที่ออกคำสั่งนั้นแต่คู่กรณีไม่รู้และพยานหลักฐานใหม่จะต้องมีผลทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญถึงขนาดที่อาจมีผลทำให้เพิกถอนคำสั่งหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่ง หรือแสดงว่ากระบวนการพิจารณาทางปกครองได้ดำเนินการมาอย่างผิดพลาดในสาระสำคัญ ทำให้คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเห็นได้ชัด การที่ศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบได้มีคำพิพากษาว่าผู้ยื่นคำขอได้กระทำความผิดกรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

^{๗๙} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ ๗๘๕/๒๕๕๘

เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ แต่มิได้ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คำวินิจฉัยของศาลจากพยานหลักฐานดังกล่าวจึงมิใช่พยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็น ยุติ แล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ตามมาตรา ๕๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ส่วนผลของคำพิพากษาดังกล่าวจะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี ตามมาตรา ๕๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงที่ศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบนำมาวินิจฉัยคดีเป็นข้อเท็จจริงเดิมมิได้เปลี่ยนแปลงไป หากแต่เป็นดุลพินิจที่ศาลใช้วินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา จึงมิได้เป็นกรณีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ใช้พิจารณาออกคำสั่งโทษเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์ที่จะขอให้พิจารณาใหม่ได้ตาม มาตรา ๕๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ^{๕๐}

หรือกรณีการนำเอาแนวคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกันมายื่นขอในการพิจารณาใหม่ได้หรือไม่ การยื่นขอพิจารณาใหม่จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กรณีข้าราชการในกลุ่มที่ไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะนำเอาแนวคำพิพากษาของศาลปกครองที่ได้พิพากษาคดีของข้าราชการอีกกลุ่มมายื่นคำขอพิจารณาใหม่ จะต้องเป็นพยานหลักฐานใหม่ตามมาตรา ๕๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญตามมาตรา ๕๔ (๔) แต่เมื่อคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของกลุ่มข้าราชการที่ฟ้องคดีไม่ถือเป็นพยานหลักฐานใหม่ตามมาตรา ๕๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญตามมาตรา ๕๔ (๔) การนำเอาแนวคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของกลุ่มข้าราชการที่ฟ้องคดีมาใช้ในการพิจารณาใหม่ จึงไม่อาจกระทำได้^{๕๑}

(๓) ขั้นตอนการวินิจฉัยและออกคำสั่งใหม่

หลังจากพิจารณาแล้วว่า การยื่นคำขอพิจารณาใหม่นั้นมีเหตุผลสมควรหรือไม่อย่างไร หากผลในการพิจารณาฟังได้ว่าคำขอพิจารณาใหม่มีเหตุผลสมควรที่จะดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเสียใหม่ให้ถูกต้อง โดยในการพิจารณาคำขอพิจารณาใหม่เจ้าหน้าที่ที่จะพิจารณาคำขอพิจารณาใหม่ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งเดิมตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และในการเพิกถอนคำสั่งหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งหรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ^{๕๒}

^{๕๐} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสรีจที่ ๑๔๙๐-๑๔๙๑/๒๕๖๔

^{๕๑} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสรีจที่ ๒๗๑/๒๕๖๑

^{๕๒} ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสรีจที่ ๖๒๔/๒๕๔๕

ในการพิจารณาคำขอพิจารณาใหม่ หากผลการพิจารณาเป็นการปฏิเสธไม่รับคำขอ หรือยืนยันคำสั่งเดิม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม ผลการพิจารณาดังกล่าวล้วนเป็นคำสั่งทางปกครองใหม่ ผู้ได้รับคำสั่งย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์โต้แย้งได้ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในการแจ้งผลการพิจารณาเจ้าหน้าที่จึงต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ได้รับคำสั่งให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

บรรณานุกรม

- ธีระ สุธีวรารากร. ระบบศาลและการพิจารณาคดีของศาลในทางกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๕.
- นันทวัฒน์ บรมนนท์. สัญญาทางปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๔.
- นิติกร ชัยวิเศษ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายวินัยข้าราชการ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๖๔.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๔.
- ฤทัย หงส์สิริ. ศาลปกครองและการดำเนินคดีในศาลปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๕.
กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๓.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครองภาคทั่วไป. กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์, ๒๕๕๔.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๔.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๒
กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๖๒.
- ศุภวัฒน์ สิงสุวงษ์. “การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง.” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่
๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕, <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act291.pdf>.
- สำนักงาน ก.ค.ศ.. คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.ค.ศ., ๒๕๕๓.
- สำนักงาน ก.พ.. คู่มือการดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑.
นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓.
- สำนักงาน ก.พ.. คู่มือบริหารงานพนักงานราชการ ๒๕๕๕. นนทบุรี: สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๕.
- สำนักงาน ก.พ.. คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่อง วินัยข้าราชการพลเรือน.
นนทบุรี: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๙.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หลักการและแนวคำวินิจฉัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕,
<https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/5.1.pdf>

ภาคผนวก

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยพนักงานราชการ

พ.ศ. ๒๕๔๗^๑

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีการปรับปรุงกระบวนการจ้างงานภาครัฐในส่วนของผู้จ้างของส่วนราชการให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการใช้กำลังคนภาครัฐและให้การปฏิบัติราชการมีความคล่องตัวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยสอดคล้องตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ คณะรัฐมนตรีจึงเห็นสมควรให้มีการจ้างพนักงานราชการสำหรับการปฏิบัติงานของส่วนราชการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ

“ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่มีฐานะเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เว้นแต่ราชการส่วนท้องถิ่น

“หัวหน้าส่วนราชการ” หมายความว่า ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม หรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีฐานะเป็นส่วนราชการ และผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างพนักงานราชการ

“พนักงานราชการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างโดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการ เพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติงานให้กับส่วนราชการนั้น

“สัญญาจ้าง” หมายความว่า สัญญาจ้างพนักงานราชการตามระเบียบนี้

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๕ ง ๑๖ มกราคม ๒๕๔๗

ข้อ ๔ บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหรือเป็นข้อห้ามในเรื่องใด ให้ถือว่าพนักงานราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหรือต้องห้ามเช่นเดียวกับข้าราชการหรือลูกจ้างด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่เรื่องใดมีกำหนดไว้แล้วโดยเฉพาะในระเบียบนี้หรือตามเงื่อนไขของสัญญาจ้างหรือเป็นกรณีที่ส่วนราชการประกาศกำหนดให้พนักงานราชการประเภทใดหรือตำแหน่งในกลุ่มงานลักษณะใดได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับข้าราชการหรือลูกจ้างในบางเรื่องเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรอาจกำหนดแนวทางการดำเนินการตามวรรคหนึ่งเพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

ข้อ ๕ ให้เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

พนักงานราชการ

ข้อ ๖ พนักงานราชการมีสองประเภท ดังต่อไปนี้

(๑) พนักงานราชการทั่วไป ได้แก่ พนักงานราชการซึ่งปฏิบัติงานในลักษณะเป็นงานประจำทั่วไปของส่วนราชการในด้านงานบริการ งานเทคนิค งานบริหารทั่วไป งานวิชาชีพเฉพาะ หรืองานเชี่ยวชาญเฉพาะ

(๒) พนักงานราชการพิเศษ ได้แก่ พนักงานราชการซึ่งปฏิบัติงานในลักษณะที่ต้องใช้ความรู้หรือความเชี่ยวชาญสูงมากเป็นพิเศษเพื่อปฏิบัติงานในเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นเฉพาะเรื่องของส่วนราชการ หรือมีความจำเป็นต้องใช้บุคคลในลักษณะดังกล่าว

ข้อ ๗ ในการกำหนดตำแหน่งของพนักงานราชการ ให้กำหนดตำแหน่งโดยจำแนกเป็นกลุ่มงานตามลักษณะงานและผลผลิตของงาน ดังต่อไปนี้

- (๑) กลุ่มงานบริการ
- (๒) กลุ่มงานเทคนิค
- (๓) กลุ่มงานบริหารทั่วไป
- (๔) กลุ่มงานวิชาชีพเฉพาะ
- (๕) กลุ่มงานเชี่ยวชาญเฉพาะ
- (๖) กลุ่มงานเชี่ยวชาญพิเศษ

ในแต่ละกลุ่มงานตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีกลุ่มงานย่อยเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะงานของพนักงานราชการได้

การกำหนดให้พนักงานราชการประเภทใดมีตำแหน่งในกลุ่มงานใด และการกำหนดลักษณะงานและคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มงาน ให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ

ส่วนราชการซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างพนักงานราชการอาจกำหนดชื่อตำแหน่งในกลุ่มงานตามความเหมาะสมกับหน้าที่การปฏิบัติงานของพนักงานราชการที่จ้างได้

ข้อ ๘ ผู้ซึ่งจะได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
- (๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๖) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๗) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๘) ไม่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของราชการส่วนท้องถิ่น
- (๙) คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่ส่วนราชการกำหนดไว้ในประกาศการสรรหาหรือการเลือกสรรบุคคลเพื่อจ้างเป็นพนักงานราชการ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นหรือเหมาะสมกับภารกิจของส่วนราชการนั้น

ความใน (๑) ไม่ให้ใช้บังคับกับพนักงานราชการชาวต่างประเทศซึ่งส่วนราชการจำเป็นต้องจ้างตามข้อผูกพันหรือตามความจำเป็นของภารกิจของส่วนราชการ

ในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการอาจประกาศกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามเพิ่มขึ้น หรือกำหนดแนวทางปฏิบัติของส่วนราชการในการจ้างพนักงานราชการเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการกำหนดให้มีพนักงานราชการตามระเบียบนี้

ข้อ ๙ ให้ส่วนราชการจัดทำกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการเป็นระยะเวลาสี่ปีโดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการและแผนงบประมาณเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ ตามแนวทางการจัดกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการที่คณะกรรมการกำหนด

กรอบอัตรากำลังพนักงานราชการของส่วนราชการตามวรรคหนึ่ง จะต้องเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักงบประมาณสนับสนุนงบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคคลตามความจำเป็นและสอดคล้องกับกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการดังกล่าว ทั้งนี้ การเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามประเภทรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด

ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็น ส่วนราชการอาจขอให้เปลี่ยนแปลงอัตรากำลังพนักงานราชการได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และแจ้งให้สำนักงบประมาณทราบ

ข้อ ๑๐ การสรรหาและการเลือกสรรบุคคลเพื่อจ้างเป็นพนักงานราชการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ส่วนราชการใดจะขอยกเว้นหรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสรรหาหรือการเลือกสรรตามที่ คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้สามารถกระทำได้โดยทำความตกลงกับคณะกรรมการ

ข้อ ๑๑ การจ้างพนักงานราชการให้กระทำเป็นสัญญาจ้างไม่เกินคราวละสี่ปีหรือตามโครงการ ที่มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้ โดยอาจมีการต่อสัญญาจ้างได้ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ของแต่ละส่วนราชการ

แบบสัญญาจ้างให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

การทำสัญญาตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้ลงนามในสัญญาจ้างกับผู้ได้รับการสรรหาหรือการเลือกสรรเป็นพนักงานราชการ

ข้อ ๑๒ การแต่งกายและเครื่องแบบปกติ ให้เป็นไปตามที่ส่วนราชการกำหนด

เครื่องแบบพิธีการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๓ วันเวลาการทำงาน หรือวิธีการทำงานในกรณีที่ไม่ต้องอยู่ปฏิบัติงานประจำส่วนราชการ ให้เป็นไปตามที่ส่วนราชการกำหนด ซึ่งอาจแตกต่างกันได้ตามหน้าที่ของพนักงานราชการในแต่ละตำแหน่ง โดยคำนึงถึงผลสำเร็จของงาน

หมวด ๒

ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์

ข้อ ๑๔ อัตราค่าตอบแทนของพนักงานราชการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข้อ ๑๕ ส่วนราชการอาจกำหนดให้พนักงานราชการประเภทใดหรือตำแหน่งในกลุ่มงานใดได้รับสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเกี่ยวกับการลา

(๒) สิทธิในการรับค่าตอบแทนระหว่างลา

- (๓) สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลางาน
- (๔) ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- (๕) ค่าเบี้ยประชุม
- (๖) สิทธิในการขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- (๗) การได้รับรถประจำตำแหน่ง
- (๘) สิทธิอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์การได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ส่วนราชการกำหนด ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการได้รับสิทธินั้นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรี ในกรณี que เห็นสมควรคณะกรรมการอาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง

ในกรณี que เห็นสมควรคณะกรรมการอาจกำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้แก่พนักงานราชการเพื่อให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

ข้อ ๑๖ ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนอัตราค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการตามข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมเป็นธรรมและมีมาตรฐานโดยคำนึงถึงค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลง ค่าตอบแทนของเอกชน อัตราเงินเดือนของข้าราชการพลเรือน และฐานะการคลังของประเทศ รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๗ ให้พนักงานราชการได้รับสิทธิประโยชน์และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

ข้อ ๑๘ ส่วนราชการอาจกำหนดให้พนักงานราชการประเภทใดหรือตำแหน่งในกลุ่มงานใดได้รับค่าตอบแทนการออกจากงานโดยไม่มีคามผิดได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๓

การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ข้อ ๑๙ ในระหว่างสัญญาจ้าง ให้ส่วนราชการจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการทั่วไป ให้กระทำในกรณีดังต่อไปนี้
 - (ก) การประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี
 - (ข) การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อต่อสัญญาจ้าง
- (๒) การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการพิเศษ ให้กระทำในกรณีการประเมิน

ผลสำเร็จของงานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนด ในการนี้คณะกรรมการอาจกำหนดแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังกล่าวเพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

ข้อ ๒๐ พนักงานราชการผู้ใดไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานตามข้อ ๑๙ ให้ถือว่า สัญญาจ้างของพนักงานราชการผู้นั้นสิ้นสุดลง โดยให้ส่วนราชการแจ้งให้พนักงานราชการทราบภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ทราบผลการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการผู้นั้น

ข้อ ๒๑ ให้ส่วนราชการรายงานผลการดำเนินการจ้างพนักงานราชการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค หรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

หมวด ๔

วินัยและการรักษาวินัย

ข้อ ๒๒ พนักงานราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานตามที่กำหนดในระเบียบนี้ ตามที่ส่วนราชการกำหนด และตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

ข้อ ๒๓ พนักงานราชการต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดตามที่กำหนดไว้เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติที่ส่วนราชการกำหนด

พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามวรรคหนึ่งพนักงานราชการผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัยจะต้องได้รับโทษทางวินัย

ข้อ ๒๔ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

- (๑) กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (๒) จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนดให้ปฏิบัติจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (๓) ปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (๔) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญา หรือขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒๒ จนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (๕) ประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (๖) ละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่าเจ็ดวัน สำหรับตำแหน่งที่ส่วนราชการกำหนดวันเวลาการทำงาน
- (๗) ละทิ้งหรือทอดทิ้งการทำงานจนทำให้งานไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดจนเป็นเหตุ

ให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง สำหรับตำแหน่งที่ส่วนราชการกำหนดการทำงานตามเป้าหมาย

(๘) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือกระทำความผิดอาญาโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือหนักกว่าโทษจำคุก

(๙) การกระทำอื่นใดที่ส่วนราชการกำหนดว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๒๕ เมื่อมีกรณีที่พนักงานราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้หัวหน้าส่วนราชการจัดให้มีคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนโดยเร็ว และต้องให้โอกาสพนักงานราชการที่ถูกกล่าวหาชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในกรณีที่ผลการสอบสวนปรากฏว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้หัวหน้าส่วนราชการมีคำสั่งไล่ออก แต่ถ้าไม่มีมูลกระทำความผิดให้สั่งยุติเรื่อง

หลักเกณฑ์และวิธีการการสอบสวนพนักงานราชการ ให้เป็นไปตามที่ส่วนราชการกำหนด

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่ปรากฏว่าพนักงานราชการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามที่ส่วนราชการกำหนด ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดขั้นเงินค่าตอบแทน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

ในการพิจารณาการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาสอบสวนให้ได้ความจริงและยุติธรรมตามวิธีการที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๗ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรอาจกำหนดแนวทางการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการ เพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

หมวด ๕

การสิ้นสุดสัญญาจ้าง

ข้อ ๒๘ สัญญาจ้างสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ครบกำหนดตามสัญญาจ้าง

(๒) พนักงานราชการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบนี้หรือตามที่ส่วนราชการกำหนด

(๓) พนักงานราชการตาย

(๔) ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานตามข้อ ๑๙

(๕) พนักงานราชการถูกให้ออก เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๖) เหตุอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือตามข้อกำหนดของส่วนราชการหรือตามสัญญาจ้าง

ข้อ ๒๙ ในระหว่างสัญญาจ้าง พนักงานราชการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากการปฏิบัติงาน ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อหัวหน้าส่วนราชการตามหลักเกณฑ์ที่ส่วนราชการกำหนด

ข้อ ๓๐ ส่วนราชการอาจบอกเลิกสัญญาจ้างกับพนักงานราชการผู้ใดก่อนครบกำหนดตามสัญญาจ้างได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า และไม่เป็นเหตุที่พนักงานราชการจะเรียกร้องค่าตอบแทนการเลิกสัญญาจ้างได้ เว้นแต่ส่วนราชการจะกำหนดให้ในกรณีใดได้รับค่าตอบแทนการออกจากงานโดยไม่มีผิดไว้

ข้อ ๓๑ เพื่อประโยชน์แห่งทางราชการ ส่วนราชการอาจสั่งให้พนักงานราชการไปปฏิบัติงานนอกเหนือจากเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างได้ โดยไม่เป็นเหตุให้พนักงานราชการอ้างขอเลิกสัญญาจ้างหรือเรียกร้องประโยชน์ตอบแทนใด ๆ ในการนี้ส่วนราชการอาจกำหนดให้ค่าล่วงเวลาหรือค่าตอบแทนอื่นจากการสั่งให้ไปปฏิบัติงานดังกล่าวก็ได้

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่บุคคลใดพ้นจากการเป็นพนักงานราชการแล้ว หากในการปฏิบัติงานของบุคคลนั้นในระหว่างที่เป็นพนักงานราชการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนราชการให้บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว เว้นแต่ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย ในการนี้ส่วนราชการอาจหักค่าตอบแทนหรือเงินอื่นใดที่บุคคลนั้นจะได้รับจากส่วนราชการไว้เพื่อชำระค่าความเสียหายดังกล่าวก็ได้

ข้อ ๓๓ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรอาจกำหนดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการเลิกสัญญาจ้างตามหมวดนี้ เพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

หมวด ๖

คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ

ข้อ ๓๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ” เรียกโดยย่อว่า “คพร.” ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นรองประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม อัยการสูงสุด อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คนซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาการบริหารงานบุคคล กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ และแรงงานสัมพันธ์ สาขาละหนึ่งคน

ให้ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นกรรมการและเลขานุการและผู้แทนสำนักงานงบประมาณและผู้แทนกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๓๕ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๓๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ประธานกรรมการให้ออก

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างหรือแต่งตั้งเพิ่มขึ้นให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีวาระเท่ากับวาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งยังอยู่ในตำแหน่ง

ข้อ ๓๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (๑) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งเสนอแนะส่วนราชการในการปรับปรุงหรือแก้ไขระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารพนักงานราชการเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้
- (๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการสรรหาและการเลือกสรรบุคคลเพื่อจ้างเป็นพนักงานราชการ รวมทั้งแบบสัญญาจ้าง
- (๓) กำหนดกลุ่มงานและลักษณะงานในกลุ่มงาน และคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มงานของพนักงานราชการ

(๔) ให้ความเห็นชอบกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการที่ส่วนราชการเสนอ

(๕) กำหนดอัตราค่าตอบแทนและวางแนวทางการกำหนดสิทธิประโยชน์อื่นของพนักงานราชการ

(๖) กำหนดมาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ

(๗) ติความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับระเบียบนี้

(๘) แต่งตั้งคณะกรรมการตามที่เห็นสมควร

(๙) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือกฎหมายอื่น

ข้อ ๓๘ ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับผิดชอบในงานธุรการของ

คณะกรรมการและปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ ๓๙ ในกรณีที่เรื่องใดตามระเบียบนี้กำหนดให้ส่วนราชการกำหนดหลักเกณฑ์หรือปฏิบัติในเรื่องใด คณะกรรมการอาจกำหนดให้เรื่องนั้นต้องกระทำโดย อ.ก.พ. กรม องค์กรบริหารงานบุคคลอื่นของส่วนราชการ หรือให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๐ ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการบริหารงานลูกจ้างสัญญาจ้างตามคำสั่งคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ ที่ ๓/๒๕๔๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานลูกจ้างสัญญาจ้าง ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการตามระเบียบนี้ จนกว่าคณะกรรมการตามระเบียบนี้จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่ว่าส่วนราชการยังจัดทำกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการไม่แล้วเสร็จถ้ามีความจำเป็นต้องจ้างพนักงานราชการในกลุ่มงานเชี่ยวชาญพิเศษ ให้ดำเนินการจ้างได้ในกรณีที่มีงบประมาณและโครงการแล้ว หรือสำหรับโครงการใหม่ โดยเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติการจ้าง

ข้อ ๔๒ ในกรณีที่อัตราลูกจ้างประจำว่างลงและคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐกำหนดให้จ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราว ส่วนราชการจะดำเนินการจ้างเป็นพนักงานราชการตามระเบียบนี้ได้ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นไป หรือตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๔๓ ในกรณีที่อัตราลูกจ้างประจำว่างลงระหว่างปี ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งต้องยุบเลิกตำแหน่งนั้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๖ หากส่วนราชการยังมีความจำเป็นและไม่ใช้กรณีการจ้างเหมาบริการ ให้ขออนุมัติคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดให้เป็นพนักงานราชการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยพนักงานราชการ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๖๐^๒

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการเพื่อปรับปรุงการกำหนดลักษณะต้องห้ามของพนักงานราชการโดยให้ผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเมื่อพ้นโทษมาแล้วเกินห้าปี อาจได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน (๖) ของวรรคหนึ่ง ในข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๖) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญาเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือเป็นผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปี การจ้างบุคคลผู้พ้นโทษมาแล้วเกินห้าปีตามวรรคหนึ่งเข้าเป็นพนักงานราชการต้องกำหนดให้บุคคลผู้นั้นยื่นหนังสือรับรองความประพฤติว่าไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่น่ารังเกียจของสังคม ตามแบบที่เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย”

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๕๘ ง ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ
และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการ
ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙

โดยที่เป็นการสมควรให้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับวินัยและการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ
ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การรักษาวินัยของพนักงานราชการและการบริหารงานบุคคล
พนักงานราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีความเหมาะสม

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ๒๔ (๙) ข้อ ๒๕ วรรคสอง และข้อ ๒๖ ของ
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงออก
ข้อกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้าม
และข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ พนักงานราชการต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัด ตามที่กำหนดเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติ
ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กำหนด

ข้อ ๔ พนักงานราชการผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ถือว่า
พนักงานราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(๑) ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๒) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ห้ามมิให้หรือยอมให้ผู้อื่น
อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

(๓) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ ระมัดระวัง รักษาประโยชน์
ของทางราชการ และไม่ประมาทเลินเล่อ

(๔) ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไขที่ทางราชการกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญา โดยไม่ทำให้เสียหายแก่ทางราชการ

(๕) ต้องถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษที่จะสนใจและรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และต้องป้องกันภัยอันตรายซึ่งจะบังเกิดต่อประเทศชาติจนเต็มความสามารถ

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

(๗) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง

(๘) ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเว้นแต่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(๙) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

(๑๐) ต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ

(๑๑) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

(๑๒) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างพนักงานราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๑๓) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อย ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือข่มเหง ประชาชนผู้ติดต่อราชการ

(๑๔) ต้องไม่เป็นการรบกวนผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท

(๑๕) ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและในการปฏิบัติภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยไม่อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด

(๑๖) ต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

ข้อ ๕ นอกจากความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ การกระทำดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) การเปิดเผยความลับของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๒) การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาหรือรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๓) การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖ การดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฏ ก.พ. ระเบียบ ก.พ. มติคณะรัฐมนตรี และมติ ก.พ. ที่เกี่ยวข้องโดยอนุโลม

ข้อ ๗ พนักงานราชการผู้ใดถูกสั่งลงโทษระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อ ๘ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการและมีอำนาจวินิจฉัยปัญหาตามข้อกำหนดนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙

นางจรรยาพร ธรณินทร์

รองปลัดกระทรวง ศึกษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ
เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ

พ.ศ. ๒๕๕๙

โดยที่คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเห็นสมควรกำหนดแนวทางการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการเพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติ

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๗ และ ๓๗ (๑) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ จึงกำหนดแนวทางการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการเรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๒ ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ เมื่อมีการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นรายงานเป็นหนังสือตามลำดับชั้นให้หัวหน้าส่วนราชการทราบโดยเร็ว

ข้อ ๔ ให้หัวหน้าส่วนราชการดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนและพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่

ข้อ ๕ ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อ ๖ ถ้าพิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อ ๗ แต่ถ้าพิจารณาเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้ยุติเรื่อง

ข้อ ๖ ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามข้อ ๔ และข้อ ๕ ปรากฏว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาสอบสวนให้ได้ความจริงและยุติธรรม โดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการโดยรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและทำรายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

ข้อ ๗ ในกรณีที่ผลการสืบสวนหรือพิจารณาตามข้อ ๔ และข้อ ๕ ปรากฏว่ากรณีนี้มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๘ เมื่อหัวหน้าส่วนราชการเห็นว่า การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พิจารณาสั่งการหรือดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดวินัยตามข้อกล่าวหาให้สั่งยุติเรื่อง

(๒) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

(๓) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้สั่งลงโทษไล่ออก

ข้อ ๙ การสั่งยุติเรื่อง ให้ทำเป็นคำสั่ง ระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา และผลการพิจารณา โดยให้ลงลายมือชื่อและตำแหน่งของผู้สั่งและวันเดือนปีที่ออกคำสั่งไว้ด้วย

ข้อ ๑๐ ให้หัวหน้าส่วนราชการมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยพนักงานราชการได้ดังต่อไปนี้

(๑) ภาคทัณฑ์

(๒) ตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน

(๓) ลดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ ๒ หรือร้อยละ ๔ ของเงินค่าตอบแทนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ

(๔) ไล่ออก

การสั่งลงโทษตัดเงินค่าตอบแทน หรือลดเงินค่าตอบแทน ถ้าจำนวนเงินที่จะต้องตัดหรือลดมีเศษไม่ถึงสิบบาท ให้ปัดทิ้ง

การสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้สั่งให้มีผลตั้งแต่วันที่และเดือนที่มีคำสั่งเป็นต้นไป เว้นแต่ในกรณีที่ต้องมีการสั่งลงโทษย้อนหลังก็ให้สั่งลงโทษให้มีผลย้อนหลังได้

ข้อ ๑๑ การสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินค่าตอบแทน ลดเงินค่าตอบแทน หรือไล่ออก ให้ทำเป็นคำสั่ง ระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกลงโทษ แสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่า ผู้ถูกลงโทษกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรงในกรณีใด ข้อใด พร้อมทั้งแจ้งสิทธิและระยะเวลาในการอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองไว้ในคำสั่งนั้น และให้ลงลายมือชื่อและตำแหน่งของผู้สั่งและวันเดือนปีที่ออกคำสั่งไว้ด้วย

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ และผลการพิจารณาอุทธรณ์ให้มีการลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้หัวหน้าส่วนราชการมีคำสั่งใหม่ โดยให้ยกเลิกคำสั่งเดิมแล้วสั่งใหม่ให้เป็นไปตามนั้น

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่คำสั่งเดิมเป็นคำสั่งลงโทษไล่ออก ถ้ามีการลดโทษเพื่อจะสั่งลงโทษใหม่ในความผิดวินัยไม่ร้ายแรง งดโทษ หรือยกโทษ ในคำสั่งใหม่ให้สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานและสั่งลงโทษใหม่ในความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง งดโทษ หรือยกโทษ แล้วแต่กรณี ส่วนสิทธิประโยชน์ระหว่างที่พนักงานราชการถูกไล่ออกจากราชการจะได้รับสิทธิประโยชน์นั้นหรือไม่เพียงใด ให้นำระเบียบกรมบัญชีกลางว่าด้วยการจ่าย

เงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการโดยคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการแล้วได้รับการพิจารณายกเลิก เพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๕๑ มาใช้บังคับ

การสั่งให้พนักงานราชการกลับเข้าปฏิบัติงาน ให้สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ตามสัญญาจ้างเดิม ในกรณีที่ไม้อาจสั่งให้พนักงานราชการกลับเข้าปฏิบัติงานได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้นำเอาหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนการออกจากราชการโดยไม่มี ความผิดของพนักงานราชการมาใช้บังคับ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่คำสั่งเดิมเป็นคำสั่งลงโทษวินัยอย่างไม่ร้ายแรงถ้ามีการลดโทษ งดโทษ หรือ ยกโทษ ในคำสั่งใหม่ให้ระบุงการดำเนินการเกี่ยวกับโทษที่ได้รับไปแล้วด้วย

ข้อ ๑๕ พนักงานราชการผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือว่ากระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการหรือเป็นการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาของผู้ นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา อันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากงานไปแล้วโดยมิใช่เพราะเหตุตาย ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา และดำเนินการทางวินัยตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากงาน แต่ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจต้องดำเนินการสอบสวนตามข้อ ๗ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากงาน

ข้อ ๑๖ หลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนวินัยพนักงานราชการ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลของส่วนราชการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดกับหลักการของการจ้างพนักงานราชการหรือการปฏิบัติงานของพนักงานราชการ ทั้งนี้ เว้นแต่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานราชการมีลักษณะพิเศษที่ไม่อาจปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้ ให้ส่วนราชการนั้นกำหนดวิธีการดำเนินการทางวินัยให้เหมาะสมกับสภาพงานและแจ้งให้สำนักงาน ก.พ. ทราบต่อไป

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่มีการสอบสวนพนักงานราชการผู้ใดตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้อยู่ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ และการสอบสวนนั้นยังไม่แล้วเสร็จให้ดำเนินการสอบสวนผู้นั้นตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ ส่วนการพิจารณาและดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามประกาศนี้

ในกรณีที่ได้มีการสอบสวนและพิจารณาตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์เสร็จไปแล้วก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ แต่ยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามผลการสอบสวนและพิจารณา การจะดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

นายวิษณุ เครืองาม

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการบริหารพนักงานราชการ

แบบ ดว. ๑

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
 พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
 สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
 มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรงในเรื่อง.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๑ และข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (กรณีสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง) หรือ
 ข้อ ๒๖ วรรคสอง (กรณีสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ
 พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๖ หรือข้อ ๗ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการ
 ดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณีมอบอำนาจให้อ้างคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงแต่งตั้ง
 คณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

.....(ระบุชื่อ สกุล)..... เป็นประธานกรรมการ
(ระบุชื่อ สกุล)..... เป็นกรรมการ
(ระบุชื่อ สกุล)..... เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด
 ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนมา
 เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

อนึ่ง ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยในเรื่องอื่น
 นอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งนี้ หรือกรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงบุคคลอื่น ให้ดำเนินการตามข้อ ๔๙ หรือ
 ข้อ ๕๐ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้วแต่กรณี

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่...../.....(เลข พ.ศ.)
เรื่อง เปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน

ตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....
เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....
ตำแหน่ง.....สังกัด.....สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ตำแหน่งเลขที่..... นั้น

บัดนี้ เห็นสมควรเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน เป็นดังนี้

.....(ระบุชื่อ สกุล).....	เป็นประธานกรรมการ
.....(ระบุชื่อ สกุล).....	เป็นกรรมการ
.....(ระบุชื่อ สกุล).....	เป็นกรรมการและเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

- ๒ -

.....(ลงลายมือชื่อ).....พยาน

(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....ผู้บันทึกถ้อยคำ

(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ชื่อ-สกุลพยาน).....ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

.....(ลงลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการ

(.....)

ฯลฯ

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการและ

(.....) เลขานุการ

บันทึกถ้อยคำผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง

สอบสวนที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....(ชื่อ-สกุล).....เลขประจำตัวประชาชน.....อายุ.....ปี

สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด..... ข้าพเจ้าได้ทราบว่าข้าพเจ้าเป็นผู้ถูก

กล่าวหา ตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สัณ ณ วันที่.....

ในเรื่อง.....

ตามที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตาม

บันทึกลงวันที่.....ให้ข้าพเจ้าทราบแล้วนั้น

ตามข้อกล่าวหาที่ว่า.....

.....

ข้าพเจ้าขอชี้แจงว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ๒ -

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสอบสวนมิได้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบไม่ว่าด้วยประการใด เพื่อจูงใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำ และกรรมการสอบสวนได้อ่านให้ข้าพเจ้าฟัง / ข้าพเจ้าได้อ่านบันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่าเป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้ากรรมการสอบสวน

.....(ลงลายมือชื่อ).....ผู้ถูกกล่าวหา

(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....ผู้บันทึกถ้อยคำ

(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ชื่อ-สกุลผู้ถูกกล่าวหา).....ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

.....(ลงลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการ

(.....)

ฯลฯ

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการและ

(.....) เลขานุการ

บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา

และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ ๔๐

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง

สอบสวนที่.....

วันที่.....

ตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....

แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....

คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา.....

.....นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และได้ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่าเพียงพอที่จะรับฟังและดำเนินการต่อไปได้ โดยมีข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานโดยสรุป ดังนี้

ข้อกล่าวหา.....

.....

สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา.....

.....

ในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือและมีสิทธิที่จะแสดงพยานหลักฐานหรืออ้างพยานหลักฐานเพื่อขอให้เรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้

- ๒ -

บันทึกนี้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกัน และคณะกรรมการสอบสวนได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

.....(ลงลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

ฯลฯ

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการและ
(.....) เลขานุการ

สอบสวนที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้รับทราบและลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา
และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามบันทึกลงวันที่.....
ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวน และได้รับบันทึกฉบับหนึ่งไว้แล้วในวันนี้

.....(ลงลายมือชื่อ).....ผู้ถูกกล่าวหา
(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

ฯลฯ

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการและ
(.....) เลขานุการ

รายงานการสอบสวน

สอบสวนที่.....

วันที่.....

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง
เรียน(ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน).....

ตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....
ในเรื่อง.....

.....นั้น
ประธานกรรมการสอบสวนได้รับสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพร้อมทั้งเอกสารหลักฐาน
ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาตั้งแต่วันที่.....และได้ประชุมคณะกรรมการ
สอบสวนครั้งแรกเมื่อวันที่.....

บัดนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนและได้ประชุมพิจารณามีความเห็นในเรื่องที่
สอบสวนนี้แล้ว จึงขอรายงานการสอบสวน โดยมีข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....

.....
.....
.....

๒. การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น.....

.....
.....
.....
๓. ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนี้มีมูลที่ควรกล่าวหาว่า.....
.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา)..... กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง / อย่างร้ายแรง จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวน

๔. คณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมพิจารณาวางแนวทางการสอบสวน และได้ดำเนินการรวบรวม
ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และได้ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐาน
เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา)..... ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง / อย่าง
ร้ายแรงในเรื่องนี้ โดยมีข้อเท็จจริงในเบื้องต้น ข้อกล่าวหา และพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยสรุป
ดังนี้

ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นได้ความว่า.....

.....

ข้อกล่าวหา.....

.....

พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา.....

.....

๕. และคณะกรรมการสอบสวนได้เรียก.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหา
มาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว ผู้ถูก
กล่าวหาได้ลงลายมือชื่อรับทราบ และได้รับมอบบันทึกการแจ้งดังกล่าว ลงวันที่.....
ไว้จำนวนหนึ่งฉบับแล้วด้วย

๖.(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา)..... ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา.....

.....

พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา

.....

๗. คณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมพิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานต่าง ๆ และ
มีความเห็นดังนี้

ข้อเท็จจริงเบื้องต้น.....

.....

.....

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....

.....
.....

ประเด็นที่ต้องพิจารณา.....

.....
.....

ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน.....

.....
.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และพร้อมนี้ได้เสนอสำนวนการสอบสวนมาด้วยแล้ว

.....(ลงลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

ฯลฯ

.....(ลงลายมือชื่อ).....กรรมการและ
(.....) เลขานุการ

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ยุติเรื่อง

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
เงินค่าตอบแทน.....บาท มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรงในเรื่อง
.....(สรุปเรื่องกล่าวหาสั้น ๆ โดยไม่ต้องระบุข้อเท็จจริงอันเป็นข้อกล่าวหา).....

บัดนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่า.....(ระบุพฤติการณ์ และเหตุผลที่ไม่เป็นความผิดทางวินัย).....
พฤติการณ์ของ.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ไม่ได้กระทำผิดวินัยในเรื่องที่กล่าวหา เห็นควรยุติเรื่อง

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๗ และข้อ ๘ (๑) และข้อ ๙ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการ
ดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณีมอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งยุติเรื่อง
ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษภาคทัณฑ์/ตัดเงินค่าตอบแทน/ลดเงินค่าตอบแทน

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
เงินค่าตอบแทน.....บาท ได้กระทำผิดวินัยในกรณี.....(ระบุกรณีความผิด โดยสรุป
ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำผิดอย่างไร เมื่อใด).....
.....
พฤติการณ์เป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ฐาน.....
ตามข้อ.....ของข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงาน
ราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙
สมควรได้รับโทษ.....(สถานโทษใด,อัตราโทษใด).....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๑ และข้อ ๒๖ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
พนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๒) ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ
เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณีมอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจ
ด้วย) จึงสั่งลงโทษ.....(สถานโทษใด,อัตราโทษใด).....

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่มิคำสั่งเป็นต้นไป (กรณีภาคทัณฑ์) หรือเดือนที่มีคำสั่งเป็นต้นไป (กรณีตัดเงิน
ค่าตอบแทนหรือลดเงินค่าตอบแทน)

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งนี้ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง (ให้ระบุตำแหน่ง
ของผู้ออกคำสั่ง) โดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน ๑๕ วันที่ทราบหรือถือว่ารับทราบคำสั่ง

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

กรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษไล่ออก

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
เงินค่าตอบแทน.....บาท ได้กระทำความผิดวินัยในกรณี.....(ระบุกรณีความผิด โดยสรุป
ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างไร เมื่อใด).....

พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
ตามข้อ.....ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ สมควรได้รับโทษไล่ออก

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๔ ข้อ ๑๑ และข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๓) ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ
เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อ...ของระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจาก
ราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๔ (กรณีมอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งลงโทษไล่ออก

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่.....เป็นต้นไป

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งนี้ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง (ให้ระบุตำแหน่ง
ของผู้ออกคำสั่ง) โดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน ๑๕ วันที่ทราบหรือถือว่ารับทราบคำสั่ง
ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

กรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษไล่ออก

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
เงินค่าตอบแทน.....บาท ได้กระทำความผิดวินัยในกรณี.....(ระบุกรณีความผิด โดยสรุป
ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิดอย่างไร เมื่อใด).....

พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตาม.....
ตามข้อ ๒๔ (๙) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับข้อ.....ของ
ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการ
ทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ สมควรได้รับโทษไล่ออก

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๔ ข้อ ๑๑ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า
ด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๓) ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ
เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อ...ของระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการ
ของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๕ (กรณีมอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งลงโทษไล่ออก

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่.....เป็นต้นไป

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งนี้ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง (ให้ระบุตำแหน่ง
ของผู้ออกคำสั่ง) โดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน ๑๕ วันที่ทราบหรือถือว่ารับทราบคำสั่ง
ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลดโทษจากไล่ออกเป็นโทษวินัยไม่ร้ายแรง

.....
อ้างถึงคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....
ลงโทษ.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป
กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่..... เงินค่าตอบแทน.....บาท
ในกรณี.....(ระบุกรณีกระทำความผิด โดยสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิด
อย่างไร เมื่อใด ถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี).....

.....
พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
ตามข้อ.....ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ (กรณีเป็นความผิดที่กำหนด
ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการฯ) หรือตามข้อ ๒๔ (๙) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับข้อ.....ของข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการและการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการใน
สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ (กรณีเป็นความผิดที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กำหนด) โดยให้ไล่ออกจากราชการ ตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป

.....
บัดนี้ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจ
พิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับ
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ลดโทษเป็น.....ภาคทัณฑ์/ลดเงินค่าตอบแทน/ตัดเงินค่าตอบแทน).....โดยเห็นว่า
.....(สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณา และเหตุผลอันเป็นข้อสนับสนุนในการ
วินิจฉัย).....

- ๒ -

อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๑๓ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณีมอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งดังนี้

๑. ยกเลิก.....(ที่อ้างถึง).....สั่ง ณ วันที่.....

๒. ให้.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....

กลับเข้าปฏิบัติงาน เป็นพนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....

สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....

เงินค่าตอบแทน.....บาท ทั้งนี้ ตั้งแต่.....เป็นต้นไป

๓. ให้ลงโทษ

(เลือกใช้ให้ตรงกับกรณี)
ลดเงินค่าตอบแทน.....ชื่อ.....ในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทนที่ได้รับ เป็นจำนวนเงินที่ลด.....บาท และลดแล้วให้ได้รับเงินค่าตอบแทนเดือนละ.....บาท ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนที่มีคำสั่งเป็นต้นไป
ตัดเงินค่าตอบแทน.....ชื่อ.....ในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทนที่ได้รับ เป็นจำนวนเงินค่าตอบแทนที่ตัดเดือนละ.....บาท เป็นเวลา.....เดือน ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนที่มีคำสั่งเป็นต้นไป
ภาคทัณฑ์.....ชื่อ..... ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่มีคำสั่งเป็นต้นไป

๔. เงินค่าตอบแทนระหว่างที่.....ชื่อ.....ไม่ได้รับ เนื่องจากถูกไล่ออกจากราชการ ตามคำสั่งที่อ้างถึง ให้เบิกจ่ายตามระเบียบกรมบัญชีกลางว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการโดยคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการแล้วได้รับการพิจารณายกเลิก เพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๕๑

หากท่านประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโดยยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง (ที่มีเขตอำนาจ) หรือยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่มีเขตอำนาจ หรือยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

- ๓ -

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลดโทษ (ลดเงินค่าตอบแทนเป็นภาคทัณฑ์ / ตัดเงินค่าตอบแทนเป็นภาคทัณฑ์
/ ลดเงินค่าตอบแทนเป็นตัดเงินเดือน)

.....
 อ้างถึงคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สังกัด วันที่.....
 ลงโทษ.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป
 กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่..... เงินค่าตอบแทน.....บาท
 ในกรณี.....(ระบุกรณีกระทำความผิด โดยสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิด
 อย่างไร เมื่อใด ถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี).....

.....
 พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
 ตามข้อ.....ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ
 และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยให้
 (ลดเงินค่าตอบแทน ในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทน.....บาท/ตัดเงินค่าตอบแทนในอัตรา
 ร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทน เป็นเวลา.....เดือน ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป

.....
 บัดนี้ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจ
 พิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับ
 กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
 พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ลดโทษเป็น.....ภาคทัณฑ์/ลดเงินค่าตอบแทน/ตัดเงินค่าตอบแทน).....โดยเห็นว่า.....
(สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณา และเหตุผลอันเป็นข้อสนับสนุนในการวินิจฉัย).....

- ๒ -

อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
 ข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๑๒ ของประกาศ
 คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณี
 มอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งดังนี้

๑. ยกเลิก.....(ที่อ้างถึง).....สั่ง ณ วันที่.....

๒. ให้ลงโทษ

(เลือกใช้ให้ตรงกับกรณี)
ตัดเงินค่าตอบแทน.....ชื่อ.....ในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทนที่ได้รับ เป็นจำนวนเงินค่าตอบแทนที่ตัดเดือนละ.....บาท เป็นเวลา.....เดือน ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนที่มีคำสั่งเป็นต้นไป
ภาคทัณฑ์.....ชื่อ..... ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งเป็นต้นไป

๓. เงินค่าตอบแทนที่ได้ (ลด/ตัด) ไปแล้วตามคำสั่งที่อ้างถึง ให้ดำเนินการเบิกจ่ายคืนให้แก่
(ชื่อ).....ต่อไป

หากท่านประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโดยยื่นคำฟ้องต่อพนักงาน
 เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง (ที่มีเขตอำนาจ) หรือยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่มีเขต
 อำนาจ หรือยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์
 ตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี
 ปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง สั่งงดโทษให้กับผู้ถูกลงโทษลดเงินค่าตอบแทน / ตัดเงินค่าตอบแทน

อ้างถึงคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....
 ลงโทษ.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป
 กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่..... เงินค่าตอบแทน.....บาท
 ในกรณี.....(ระบุกรณีกระทำความผิด โดยสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิด
 อย่างไร เมื่อใด ถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี).....

พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
 ตามข้อ.....ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ
 และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยให้
 (ลดเงินค่าตอบแทน ในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทน.....บาท/ตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ.....
 ของเงินค่าตอบแทน เป็นเวลา.....เดือน ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป

บัดนี้ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจ
 พิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับ
 กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
 พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ลดโทษเป็น.....ภาคทัณฑ์/ลดเงินค่าตอบแทน/ตัดเงินค่าตอบแทน).....โดยเห็นว่า.....
(สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณา และเหตุผลอันเป็นข้อสนับสนุนในการวินิจฉัย).....

แต่กรณีเป็นความผิดเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ.....(ระบุเหตุอันควรงดโทษ).....
 จึงให้งดโทษ.....และให้.....ทำทัณฑ์บน / ว่ากล่าวตักเตือน.....

- ๒ -

อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๑๒ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณีมอบอำนาจให้อ้างคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งดังนี้

๑. ยกเลิก.....(ที่อ้างถึง).....สั่ง ณ วันที่.....

๒. ให้งดโทษ.....(ชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน.....)พนักงาน
ราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
ตำแหน่งเลขที่.....เงินค่าตอบแทน.....บาท โดยให้.....ทำทัณฑ์บน / ว่ากล่าวตักเตือน.....

๓. เงินค่าตอบแทนที่ได้ (ลด/ตัด) ไปแล้วตามคำสั่งที่อ้างถึง ให้ดำเนินการเบิกจ่ายคืนให้แก่
.....(ชื่อ).....ต่อไป

หากท่านประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโดยยื่นคำฟ้องต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง (ที่มีเขตอำนาจ) หรือยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่มีเขต
อำนาจ หรือยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์
ตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี
ปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง สั่งงดโทษให้กับผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์

อ้างถึงคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สั่ง ณ วันที่.....
ลงโทษ.....(ชื่อผู้ถูกลงโทษ).....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป
กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่..... เงินค่าตอบแทน.....บาท
ในกรณี.....(ระบุกรณีกระทำความผิด โดยสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิด
อย่างไร เมื่อใด ถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี).....

พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
ตามข้อ.....ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ
และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยให้
ภาคทัณฑ์ ตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป

บัดนี้ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจ
พิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับ
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้งดโทษภาคทัณฑ์ โดยให้.....ทำทัณฑ์บน / ว่ากล่าวตักเตือน.....
โดยเห็นว่ากรณีเป็นความผิดเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ...(ระบุเหตุอันควรงดโทษ).....

อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
ข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๑๒ ของประกาศ
คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณี
มอบอำนาจให้อ้างคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งดังนี้

- ๒ -

๑. ยกเลิก.....(ที่อ้างถึง).....สั่ง ณ วันที่.....

๒. ให้งดโทษ.....(ชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงาน
ราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
ตำแหน่งเลขที่.....เงินค่าตอบแทน.....บาท โดยให้.....ทำทัณฑ์บน / ว่ากล่าวตักเตือน.....

หากท่านประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโดยยื่นคำฟ้องต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง (ที่มีเขตอำนาจ) หรือยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่มีเขต
อำนาจ หรือยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์
ตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี
ปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

.....(ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง สังกะโทษ (ภาคทัณฑ์ / ตัดเงินค่าตอบแทน / ลดเงินค่าตอบแทน)

อ้างถึงคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่...../..... สังกะ ณ วันที่.....
 ลงโทษ.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....พนักงานราชการทั่วไป
 กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....สังกัด.....
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่..... เงินค่าตอบแทน.....บาท
 ในกรณี.....(ระบุกรณีกระทำความผิด โดยสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญว่าผู้นั้นกระทำความผิด
 อย่างไร เมื่อใด ถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี).....

พฤติการณ์เป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
 ตามข้อ.....ข้อกำหนดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติของพนักงานราชการ
 และการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยให้
 ภาคทัณฑ์ ตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป / ลดเงินค่าตอบแทน ในอัตราร้อยละ.....ของเงิน
 ค่าตอบแทน.....บาท / ตัดเงินค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ.....ของเงินค่าตอบแทน เป็นเวลา
เดือน ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป)

บัดนี้ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้มีอำนาจ
 พิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับ
 กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
 โดยเห็นว่า.....(สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณา เหตุผลอันเป็นข้อสนับสนุนการวินิจฉัย).....

- ๒ -

อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
 ข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และข้อ ๑๒ ของประกาศ
 คณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ (กรณี
 มอบอำนาจให้อำนาจคำสั่งมอบอำนาจด้วย) จึงสั่งดังนี้

๑. ยกโทษให้.....(ชื่อ).....พ้นจากการเป็นผู้กระทำผิดวินัย

๒. ยกเลิก.....(ที่อ้างถึง).....สั่ง ณ วันที่.....

สำหรับกรณียกโทษลดเงินค่าตอบแทน/ตัดเงินค่าตอบแทน ให้เพิ่มข้อ ๓ ด้วย

๓. เงินค่าตอบแทนที่ได้ (ลด/ตัด) ไปแล้วตามคำสั่งที่อ้างถึง ให้ดำเนินการเบิกจ่ายคืน
 ให้แก่.....(ชื่อ).....ต่อไป

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่...../.....(เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษกรณี ป.ป.ช. / ป.ป.ท. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....เลขประจำตัวประชาชน.....
 พนักงานราชการทั่วไป กลุ่มงาน.....ตำแหน่ง.....
 สังกัด..... สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งเลขที่.....
 เงินค่าตอบแทน.....บาท ได้ถู.....(คณะกรรมการ ป.ป.ช. / ป.ป.ท....ได้ส่วนและ
 ชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐาน.....
 ตามข้อ.....ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ เมื่อวันที่.....
 โดยให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. / ป.ป.ท. มีมติ
 และให้ถือสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. / ป.ป.ท. เป็นสำนวนการสอบสวนวินัยตามระเบียบ
 สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยสมควรได้รับโทษไล่ออก

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๔ ข้อ ๑๑ และข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ (๓) ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงาน
 ราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติ
 ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ / มาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติ
 มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และข้อ.....ของระเบียบ ก.พ.
 ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๔ (กรณีมอบอำนาจให้อ้างคำสั่งมอบ
 อำนาจด้วย) จึงสั่งลงโทษไล่ออก.....(ชื่อ).....ออกจากราชการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่.....เป็นต้นไป

เลือกใช้ให้ตรงกับกรณี

(กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ท. ชี้มูล)

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งนี้ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง (ให้ระบุตำแหน่ง
 ของผู้ออกคำสั่ง) โดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน ๑๕ วันที่ทราบหรือถือว่ารับทราบ
 คำสั่ง ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

- ๒ -

(กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูล)

หากท่านประสงค์จะฟ้องโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ฟ้องต่อศาลปกครองภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ ถูกสั่งลงโทษ ตามมาตรา ๑๐๑ แห่งพระราชพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยให้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือโดยยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง (ที่มีเขตอำนาจ) หรือยื่นคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองที่มีเขตอำนาจ หรือยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือจะอุทธรณ์คำสั่งนี้ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง (ให้ระบุตำแหน่งของผู้ออกคำสั่ง) โดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน ๑๕ วันที่ทราบหรือถือว่ารับทราบคำสั่ง ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

.....(ชื่อผู้สั่ง).....

.....(ตำแหน่ง)*.....

*กรณีผู้ลงนามเป็นผู้รักษาราชการแทน/ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน/ผู้รักษาราชการในตำแหน่งให้ระบุด้วย

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕
เลขที่ ๒ ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๓๐๐

re015cm@gmail.com

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๕

ศรภ ๑๕ channel